PHRASES LINGUÆ LATINÆ,

AB

ALDO MANUTIO P. F.

CONSCRIPTÆ:

Nunc primùm in ordinem Abecedarium adductæ, & in Anglicum ſermonem converſæ.

Manuzio (A

Acceſſit huc index dictionum Anglicarum, cujus ope quilibet hoc libello quàm commodiſſimè uti poterit.

Humphry Web.

His Booke.

CANTABRIGIÆ,
Ex Academiæ celeberrimæ typographeo. 1636.

PHRASES LINGUAE LATINAE,

AB

ALDO MANUTIO P. F. CONSCRIPTAE:

Nunc primum in ordinem Alphabeticum adductae, & in Anglicum sermonem conversae.

CANTABRIGIAE,

Ex Academiae celeberrimae typographeo. 1636.

ROBERTO CÆCILIO GUILIELMI F.

THOMAS VAUTROLLERIUS S.P.D.

Nulla sanè res est, Roberte Cæcili puer clarissime, quæ homines æquè in altissimo dignitatis gradu locare possit atque Eloquentia, reíque militaris scientia: siquidem hac non solùm vim hostium, eorúmque impetus atque injurias propulsamus, verumetiam imperii nostri fines longè latéque propagamus: illâ verò hominum animos voluntatésque nobis conciliamus, eósque aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, rémque publicam administrandam adhortamur atque incitamus. Sæpe verò cogitanti mihi utra harum sit præstantior, magísque hominum generi necessaria, hæret ferè animus; nec facilè, quid de hac re judicandum sit, scio. Veruntamen quotiescunque in eam cogitationem venio (venio autem quàm sæpissime) toties occurrit mihi illud inter cætera, illos videlicet quàm proximè accedere ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atque armis, sed voce tantùm hominum animos quò tandem volunt flectunt: idque adeò, ut, qui illud præstare possunt, meâ quidem sententiâ, non homines, sed Dii potiùs è cœlo delapsi esse videantur. Quæ res cùm ita sese habeat, quâ scientiâ id consequi possumus, hanc amabò, quam tandem, nisi omnium principem esse dicemus? Itaque

vel hanc solùm ob causam, tantum mihi eloquentissimi oratores optimis fortissimisque imperatoribus præstare videntur, quantum ii qui togati Rempub. suo consilio autoritateq; conservant, præstant iis, qui communem omnium salutem, bellandi cupiditate, sæpius ut fit, in extremum discrimen adducunt. Accedit huc, complures singulis ferè seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimósque Imperatores, quorum res gestæ præclaris, iísque æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentem verò (multorum pace dixerim) ecquem obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atque alios perpaucos apud Græcos reperias; apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Q. Hortensium, M. Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias, permultos, eósque oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac plerisque aliis in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamen si quis secum in animo suo paulò diligentiùs quid eloquentia sit considerabit; illos non tam eloquentes, quàm disertos judicabit appellari oportere: multóque pauciores oratores, quàm Imperatores semper reperiri animadvertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè ut quod sentio dicam, effecit etiam, ut non solùm eloquentiam non gloria militari cedere, verumetiam eam suo jure antecellere animum inducam. Quarum enim rerum non ità magna est copia, ea cæteris quodammodo præstare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, pervenimus, non fermè minor habenda est gratia, quàm iis, qui nobis faciunt benignè: sic etiam non minoris fieri debent ea instrumenta, sine quibus cognitionem ejus scientiæ, cui dediti sumus, nullo modo consequi possumus, quàm ipsa scientia: quid enim absque illis tamen agas? Porrò, nemo, opinor, est qui quenquam existimet, unquam oratorem fore bonum, qui non ex Latinis præcipuè fontibus hauriat elo-

eloquentiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis splendor ac dignitas continetur. Nè multa: unus Cicero totius eloquentiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam suppeditare potest, quantam nunquam auderemus optare, adeò ut nostrâ hac ætate ii non parùm dicendi gloriâ præstare existimentur, in quibus tanta eloquentiæ, dicendique facultatis, quâ ille præditus fuit, vel aliquod veluti vestigium appâret. Quapropter sive dicere sive scribere tibi propositum sit, hunc tibi proponas, quem ducem sequare, necesse est. Isthuc autem qui obsecro præstari potest, nisi in politissimæ illius linguæ cognitione versatus sis? quâ linguâ quicquid præclarissimi illius viri ad nostram usque ætatem pervenit, conscriptum est; & in qua ille admirabili quadam ingenii magnitudine omnibus antecelluit. Prætermitto infinita alia, quibus linguæ hujus cognitionem non utilem solùm, verumetiam omnino necessariam esse apertè demonstrare possem: hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin ejus linguæ ignari, & à rebus bellicis, & à Reipub. gubernaculis plerunque repellantur. Id quod etsi permultis persuasum est, atque ideo ad hujus linguæ studia animum adjungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præproperâ quadam festinatione sibi magìs obsunt, quàm prosunt. Nam interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primùm toto pectore incumbere debebant, negligunt; & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci percipíque possunt, convolant: ideóque fit, ut non modò non ornatè, sed ut nè purè quidem unquam scribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum nostrorum memoriâ impulit, ut de ratione ac methodo quâ quis linguæ Latinæ cognitionem capere facilè posset, libros conscriberent haud contemnendos; maximísque digni sunt laudibus ii qui ad hanc rem suis lucubrationibus ac vigiliis

 aliquid

aliquid adjumenti afferunt, ut aliis viam, quam sequantur, monstrent. Inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immeritò, meâ quidem sententiâ, connumerandus est. Nam quæ ipse sibi non sine magna industriæ laude in eo studiorum genere collegerat, aliis pro sua humanitate impertiit. Eæ sunt phrases, sive modi Latinè loquendi, scribendíque. Quem ego libellum quum viderem doctissimorum hominum judicio summopere commendari, ísque tandem in manus venisset meas, cœpi mecum ità cogitare, Quid si eos qui studiis humanitatis sunt dediti aliquâ ratione juvare possem? quid præclarius? quid homine ingenioso dignius? quid deniq; laudabilius? Quæ cogitatio quum versaretur in animo meo, excitavi ipse me, operæq; putavi fore pretium, si illas, quas dixi, phrases, non solùm ut ab Aldo collectæ sunt, typis excuderem meis, sed aliquid præterea addendum curarem, quo studiis eorum adolescentium qui linguæ Latinæ desiderio tenentur, consulerem: atq; ideo eæ in ordinem alphabeticum primùm ut adducerentur, ac postea è Latino in Britannicum sermonem converterentur, effeci: eásque, Roberte clarissime, jam ad te mitto: tu quippe mihi inter cæteros visus es dignus, cui quidem hoc munusculum potissimùm deferrem; idq; ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, ut te patris tui, viri illius insignis, ac propè singularis, quàm simillimum fore credam; totúmque adeò hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos, cùm tempus erit, feres. De eo enim homines conjecturam faciunt, quòd ex iis natus es parentibus, quorum ingenium admirabile, morum facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud præterea est, ex quo jam hinc ab ipsa pueritia qualis quantúsque futurus sis haud obscurè colligi potest: tua enim istthæc ætatula

tula

tula iis abundè ornata ac perpolita est omnibus, quæ non modò puerum, verumetiam adolescentem ingenuum, nobilissimóque prognatum genere, scire æquum est: nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibúsque utendo tuo jure cedis. Præterea nemo te modestior, aut suavior; adeò ut neminem adhuc viderim cui quidem sis notus (te autem ecquis non novit?) qui te non optimo florentissimi hujus regni fato natum esse dicat. Sed hæc, quæ commemoravi, omnia alicui forsan videri poterunt leviora; (quamvìs in puero quis ea non fateatur esse maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longè majus eloquar. Nam tu pro liberali isthoc ingenio ità ad eloquentiæ studia te contulisti, iísque ità delectaris, ut spes maxima sit, fore, ut felicissima hæc Britannia, Italiæ, quæ de suo Cicerone gloriatur, nequaquam invideat. Quare tuâ singulari humanitate, præclarâ isthac indole, tuísque potissimùm studiis me nihil alienum facturum esse arbitratus sum, si ea, quâ re possem, juvarem, tibique hasce phrases offerrem. Accipe igitur, Roberte præstantissime, libellum hunc, qui jam in tuo nomine appâret, perpetuum testimonium amoris, observantiæq; in te meæ. Atque interim perge ut facis, & in hoc studium eloquentiæ, in quo es, incumbe: ut & tibi tuísque honori, & amicis tuis, qui in te unum oculos conjectos habent, Reique publicæ emolumento esse possis.

Londino Calend. Julii. MDLXXIII.

ELEGANTES COPIOSÆQUE LATINÆ LINGUÆ PHRASES.

Absque mora, quæ mandâsti perficiam.

I shall do your commandment out of hand.

Onfestim, è vestigio, quàm primùm, statim, actutum, primo quôque tempore, adeò sine mora, sine cunctatione, nullâ factâ morâ, nullâ interpositâ morâ, omni prorsus abjectâ morâ, nè minimo quidem spatio temporis interjecto, exequar tua mandata, quod mandâsti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandâsti, præstabo quod à te mandatum est. Vide, *Moram averte, Moram adhibe, Moram trahere.*

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltlesse.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminavi, inquinavi, infeci, pollui: hanc nunquam subivi culpam: hæc me nunquam culpa polluit, labefecit: hujus criminis, flagitii, sceleris, vitii labe, maculâ infectus nunquam sum, vacuus semper istâ culpâ. Vide, *Culpâ vacuum*

Accusor.

Accusor.

I am accused, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt, hoc mihi ascribunt, hac me culpâ condemnant, hanc in me culpam conferunt, hujus mihi culpæ notam inurunt, hoc me nomine accusant.

Acerrimus adversarius.

A most deadly foe, a heavy friend, a cankred enemy.

Adversarium nimis gravem, nimis acrem, infensum, acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis adversus, nimiùm gravis atque infensus nobis es: oppugnas nos quàm potes acerrimè, & gravissimè: nullam adversus nos injuriam prætermittis: nullâ nos injuriâ, nullâ re non lacessis: tuis contra nos viribus uteris: tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil non agis, moves, tentas, experiris, machinaris ad perniciem nostram: adversario te utimur nimis acerbo, nimis infenso: agis contra nos, pugnas adversus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quàm potes maximo, eo impetu, qui potest esse maximus. Vide *Atrox hostis*.

A consuetudine digrediens.

To swerve altogether from his old fashion: to become a new man.

Mirari satis non possum, cur à tua consuetudine tam longè discesseris, recesseris, tam valde desciveris, te removeris, te abduxeris; cur alius planè factus sis, cur à teipso discesseris, cur te tui tam dissimilem præbeas, cur te tui similem non præstes; cur, qui hactenus fuisti,

fuisti, cum te non præstes: adduci non possum ut te à tua consuetudine tam valde, tam longè discessisse existimem.

Ad Ciceronem me contuli.

I have given my self to Cicero: Tully is my whole study.

Uni Ciceroni meum studium dicavi: ad unum Ciceronem meam operam contuli: meum in uno Cicerone studium pono, consumo, colloco: uni Ciceroni operam do: unus me Cicero delectat, capit, tenet: unus mihi placet: unius animum lectio pascit: uni meam operam, mea studia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus esse volo.

Ad finem orationis non pervenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam institutæ orationis, non reperio, non video: quì institutæ orationi finem imponere, quo fine institutam orationem claudere, absolvere, perficere possum.

Ad finem optatum rem perducere.

To have successe as heart could wish, or as I would desire.

Puto fore ut rem ex sententia geram, feliciter, prosperè, ex animi sententia, ut animus fert, expediam, conficiam; ad eum, quem volo, exitum perducam; felici exitu concludam: efficiam, opinor, ut res optimè succedat; ut exitum res habeat, qualem optamus; nè res, contrà quàm volumus, succedat; nequid adversi contingat in re; nè sit infaustus, adversus, alienus à nostris voluntatibus, alius atque volumus, exitus rei, eventus rei, rei finis ac terminus: spero futurum, ut in

hac re meis optatis fortuna respondeat, cum animo meo fortuna consentiat, ab animo meo fortuna minimè dissentiat, nihil adversi fortuna objiciat, nequaquam fortuna repugnet, resistat, obsistat, adversetur, sese opponat, suam vim objiciat, impedimentum ullum injiciat, occurrat, obviàm eat: futurum existimo, ut in hoc secundâ, facili, prosperâ, propitiâ, perbenignâ fortunâ utamur. Vide, *Res adducta in optimum statum.*

Ad iram incitatus, alienus ab iracundia.

Angred, chafed, stirred, or provoked to anger, which is not soon angry, or is by nature milde.

Stomachum mihi facis: bilem commoves: inducis me, impellis, incitas ad iram: facis ut irâ commovear, afficiar, corripiar, ut excandescam, ut irâ flagrem, etsi nequaquam iracundus homo naturâ sum, non proclivis, pronus, propensus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilè labar: sum alienus, longè remotus ab ira: quanquam juris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè absum.

Adjungam me tibi.

I will be thy matefellow in all fortunes, or, I will go with you through thick and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me tibi comitem adjungam, assiduum me comitem habebis, hærebo lateri tuo, à latere tuo: à latere tuo non discedam, non divellar: semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecum ero: nunquam abs te sejungar, digrediar, recedam. Vide *Comes perpetuus.*

Ad

Ad musas redeas.

Return to your studie.

Vellem te ad mansuetiores musas referres: vellem intermissa poëticæ studia repeteres, redires in gratiam cùm musis. Vide, *Ad studia redire*.

Adolescens infirmâ valetudine.

A sickly young man.

Cicero in adolescentia sua, cùm adolescens esset, cùm adolescentiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine utebatur infirmâ, parùm firmâ, minimè firmâ, haud satìs firmâ, nequaquam firmâ, paulò infirmiore, imbecillâ, non optimâ, non robustâ, satis affectâ, satìs ad morbos propensâ: non rectè se habebat. Cicero in adolescentia non omnino valebat, valetudine erat infirmior, viribus parùm firmis, corpore non satìs firmo utebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat quàm satìs esset: parùm validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommodâ, vitiosâ valetudine, parùm validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fit for all things, a fine fellow.

Aptissimus est ad omnes res: nemo est illo commodior, aut aptior: in omni re, in omni judicio elegantissimus est, egregio judicio perpolitus: summa est in illo ingenii suavitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non eleganter, non lautè, non venustè, non lepidè, non egregiè: lepôres habet, elegantiam,

lautitiam,

lautitiam, venustatem in omni re: quicquid agit, cum lepôre agit, cum elegantia, sic ut gratiam ab omnibus ineat, ut aptior, accommodatior, idoneus magis videatur esse nemo: propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appositum quiddam possidet ad omnes res. Vide, *Naturâ ad omnia aptus.*

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driven to extreme povertie: Next to, or hard at beggers doore.

In eum locum deductus est, eò devênit, eò redactus est miseriarum, in eas conjectus est angustias, eò redactæ sunt fortunæ suæ, eò est à fortuna dejectus, detrusus, deturbatus, eò cecidit; ut unde viveret non haberet, ut ei ad victum necessaria minimè suppeterent, ut inopiâ premeretur earum rerum sine quibus vix, aut nè vix quidem hominum vita sustentatur; ut ea desideraret, ea requireret, quæ vivendi necessitas postulat atq; exigit; ut iis rebus destitueretur, careret, ab iis esset rebus imparatus, earum rerum esset inops, ab iis rebus inops, egens, ea illi deessent, ea illum deficerent, earum rerum inopiâ laboraret, sine quibus ægrè vivitur, vel potiùs nullo modo vivitur.

Ad studia redire.

To become a student again.

Ad nostra me studia referam: literarum studia repetam: reddam studiis operas intermissas: ad studiorum consuetudinem atque usum redibo: pristina studia revocabo: rursus ad studia me conferam. Vide, *Ad Musas redeat.*

Adversâ fortunâ contentus.

To live contentedly in adversitie: patient, or quiet to sustain troubles, or ill chances.

Vehementer, acriter, acerbè, graviter me oppugnat, vexat,

vexat, exagitat, urget, premit, adversa mihi est, infesta est, infensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes casus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita subjecta est, proposita est, exposita est, patet, fortis sum : contra fortunam paratus, armatus, firmus, validus, firmissimis præsidiis conscientiæ munitus, res humanas præclarè contemno, negligo, despicio, aspernor : valet animus meus, firmus est, seipso nititur, sua in seipso præsidia ponit, à seipso præsidium omne petit, adversus fortunæ vim, impetum, conatus, injurias, tela omnia : minimùm res humanæ me movent, afficiunt, perturbant : minimùm laboro de rebus humanis : súsque déque res humanas facio: humanis casibus animi præstantiâ, virtute, fortitudine resisto : fortunæ conatibus obviàm eo, occurro, objicio me, oppono me, fortiter, atque acriter : fretus conscientiâ fortunam sperno: mea me contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Adversa minùs sentiunt, qui iis assueverunt.

They can best away with hardnesse or adversity, which are used unto it, or most acquainted therewithall.

Malorum consuetudine sensus amittitur : malorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim aufert, stuporem inducit, injicit, infert, sensus obstupefacit : sensus obstupefit, adimitur, aufertur, usu diuturno calamitatum: adversas res minimè sentiunt, sensu non percipiunt ii quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna consuetudo, qui secundis rebus nisi perquam tardò usi sunt, secundas res haud sæpe noverunt ; quorum animi, tantum abest ut, recentes

ad

ad fortunam ſint, inſolentes ad injurias fortunæ ſint, ut malorum uſu & conſuetudine prorſus obduruerint, callum contraxerint. Vide, *Calamitatum conſuetudine ſenſus amittitur.*

Ægrè fero ſtultitiam aliorum.

I cannot away with other mens follies:
I cannot abide other mens fooliſhneſſe.

Nonnullorum ſtultitiam non facilè fero, ægrè ſuſtineo, haud ſatis æquo animo fero: adduci non poſſum, inducere animum non poſſum, inducere animum minimè poſſum, à meipſo non queo impetrare, dementias nonnullorum ut animo non iniquo feram.

Ætatis annus.

The yeare of his age: How old a man is.

Annos duodecim natus eſt: duodecimum ætatis annum agit: ætas ejus eſt duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non exceſſit, non egreſſus eſt.

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integrâ, firmâ: validâ ætate es, ætate viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla ſolatio.

The conſideration of like examples in others, doth comfort the afflicted: It is a comfort to have companions in miſery.

5 Si, quæ tui ſimilibus viris in omni ætate acciderunt, iſto tuo triſtiſſimo tempore colliges, in memoriam [illegible], revocabis, mente comprehendes, tecum reputabis,

putabis, in animo volves, ipse tecum examinabis; admodum juvari te senties, non leve solatium capies, hæc te valde cogitatio sustentabit: in hac tua tam gravi, tam adversa, tam misera, planè desperata fortuna; in hac non solùm adversa, verùm penitus eversa fortuna; in tantis miseriis, in tam misero rerum statu, tam miseris temporibus; in ista, qualem nemo unquam sensit infelicitate; nunc dum res tuæ pessimè se habent, pessimo loco sunt; dum tecum pessimè agitur, dum tibi pessimè cum fortuna convenit, dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ sunt, dum te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, gravis est; dum te suis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet atque admovet.

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earnestly to the Councell: Apply or follow the Councell hard and diligently.

Fac in conveniendis senatoribus tuum studium extet: in prensandis, appellandis, rogandis senatoribus adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie land, Tithe land, Grounds of the common ferm.

Fructuarii sunt hi agri, non sunt immunes, tributum solvunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt.

Alexander fortis, at incautior.

Alexander was puissant, or valiant; but not circumspect, or politick.

Alexandri vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat

bat in præliis Alexander; consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres; consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilii non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cavenda pericula; animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis uteris consiliis.

You are ruled by other mens advice: you follow other mens counsell.

Video te auferri aliorum consiliis: intelligo, sentio, non te tuo duci, sed alieno abduci consilio: non tuum judicium, sed aliena consilia sequi mihi videris: non ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, non ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequeris, assentiris; sed alieno uteris consilio, aliena te consilia regunt, ab alienis consiliis voluntas tua pendet: non ipse tibi dux es, verùm alios sequeris.

Alienus ab astutia.

Farre from craft, or deceit: A plain-dealing man.

Astutiæ mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt: astus non amo: artem simulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam simplicitate alienos, fucum, ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis callida, ad astutias, vafritiem, calliditatem propensa, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutiis alienus: abhorret animus meus ab astutiis. Novi animum tuum nullâ in quenquam malevolentiâ suffusum. Simplex

homo sum: simplex mihi animus est, apertus, nulla simulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe: apertam veritatem amo: simulandi artificium à me prorsus abest.

Aliis magìs vitio dabitur, quàm tibi.

Others shall bear the blame rather then you.

Id majori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis plus inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi subibunt infamiæ, quàm tu: hoc illis vitio magis tribuetur, quàm tibi. Majori hoc iis erit fraudi, quam tibi: vitio dabitur iis potiùs quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur: plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ: gravior ad eos, quàm ad te redibit infamia.

Aliud præ se fert, aliud sentit.

He sayeth one thing, and thinketh another: He beareth two faces under a hood.

Vultus simulatione sustinetur: aliud vultu significatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: dissentit animus à vultu: animi sensum vultus occultat. Vide, *Vultus dissentit ab animo.*

Altera hæc ratio me consolatur.

This second reason or cause comforteth me.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, parit, solatio est: alterum illud est quo sustentor, recreor: illa est, quæ me consolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum, deinde sustentor meorum malorum memoria.

Ambire homines studiosè.

To winne the heart, or get the favour of men by all meanes possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis; tam prensas diligenter, quàm qui maximè; tua est diligentissima prensatio; in ambiendis hominibus nemo est uno te diligentior, nemo aptior: sed vereor, nè non succedat exitus, nè te fallat, nè spe frustreris, nè secus accidat, nè non ex animi tui sententia procedat, succedat, contingat, eveniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendship, which springeth from vertue, or is grounded upon vertue, is praise-worthy.

Ea demum laudabilis est, ea præclara benevolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in deligendis amicis, non fortunam sequitur, is optimo consilio utitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honestus & rectus amor ille est, qui ex animi potiùs, quàm è fortunæ bonis exoritur, emergit, existit, emanat, effluit: quicunque fortunam in amore spectat, non virtutem, judicio labitur, sincerum in eo simplexque judicium requiras, desideres.

Amisso equo evasi.

I escaped very hardly with the losse of my horse: I lost my horse, and went my way cleare.

Ut vitæ consulerem, ut evaderem è præsenti periculo, ut periculum vitarem minimè dubium, ad hostes equum

equum misi, immisi, admisi, incitavi, laxatis habenis hostes versus impuli.

Amissus populi favor.

It was not long of your self, but of those about you, that you have lost the hearts, the good will, the favour of the people.

Factum est non tuâ, sed tuorum culpâ; vitio tuorum non tuo contigit, ut populi studium, gratiam, benevolentiam, dimiseris, perdideris; ut è studio, gratiâ, benevolentiâ populi excideris; ut populus non ampliùs tibi faveat, studeat, suffragetur, tui studiosus, tibi amicus, bene in te animatus: studium populi, gratiam, benevolentiam, non tua sed tuorum injuria tibi eripuit, ademit, abstulit: non per te sed per tuos, non à te sed à tuis, non tuo sed tuorum merito: injuria tuorum potiùs quàm tuâ effectum est, commissum est, ut populum tui studiosum, bene in te animatum, tibi amicum jam non habeas; ut gratiosus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè sis; ut nullum populi studium, nullam gratiam, aut benevolentiam teneas, obtineas, possideas; ut favente populo, suffragante, benigno, tibi amico, bene erga te animato, tui studioso non utaris: gratiam tuam apud populum non tua sed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Amor ex beneficio & judicio profectus.

An advised and deserved love; or, I love you both for the good turn you have bestowed upon me, and also because I account or judge you worthie of love.

Diligo te beneficio quidem tuo provocatus, sed judicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex judicio

dicio fluxit: meum in te judicium consecutus amor est: mea de tuis virtutibus opinio benevolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore judico, quoniam amabilis es, is es qui amandus videare. Cùm amori, quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenii tui præstantia judico, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue love; or, Love for vertues sake.

Amandus es propter multas suavitates ingenii, officii, humanitatis: tuæ tibi suavitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adjungunt studia, gratiam parant, comparant, adipiscuntur.

Amor literarum quotidie crescit.

The love of learning increaseth dayly.

Studium quotidie magis ingravescit: quotidie magis cupiditate studiorum incendor: meam studiorum cupiditatem dies auget: tantum abest, ut meum studium dies imminuat, ut etiam augeat: incitor ad studia quotidie, magis studia complector, in studia incumbo: plus quotidie operæ in studiis pono: literis quotidie magis utor: studiorum amore, consuetudine usúque magis capior in dies singulos.

Amo viros excelso animo.

I love the couragious heart, or the high minde, and valiant stomack.

Præstantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præstant, quorum animus excellit, qui animo excellunt,

cellunt, qui sunt excellenti animo, sunt excellenti animo præditi, sunt excellentis animi; in quibus est animi excellentia quædam; præstantia, altitudo, excelsitas, sublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coëo, instituo, jungo; eos facilè amo, amicos mihi libenter adjungo; applico me, adjungo me libenter ad eorum amicitiam: sponte meâ, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Angustiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow straits of the mountains are marvellous cumbersome to the passengers.

In alpibus Apennini magnæ sunt, admodúmque difficiles locorum angustiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno sunt impedimento difficultates & angustiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis angustias pertransire, quàm ex illius Apennini montis angustiis ac difficultatibus evadere: angusta loca per Apennini alpes euntibus crebrò se objiciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac laboriosam viam reddunt.

Angustiæ nummorum.

A great lack of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ sunt angustiæ: mira penuria nummorum est: summa nummorum difficultas est: pecuniæ minimum reperitur: usus pecuniæ propè nullus est. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abjectio, dedecus.

To abate in courage is a foul shame: You have ever heretofore shewed your self to be of a most noble and haughty courage: if you quail now, you utterly shame your self.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui præstantia desciveris: excelso animo non eris, si te demiseris, aut humile quidquam cogitaveris: turpissimum dedecus admittes, gravis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori, animum demittere, animo cadere, animum imminuere; turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis jam esse tuus animus, qui sublimis erectúsque erat, sine gravi infamia non potest: sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abjectus, humi serpere videtur, humi jacere.

Animus abjectus.

A faint heart: one that thinketh too basely of himself.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es; infirmus ab animo es, animo jaces, jacet animus tuus: roboris ac nervorum in animo tuo parum est: nimiùm demisso, nimiùm imbecillo animo es: animus tibi sine animo est: abest animus ab animo: facilè commoveris: facilè animo concidis, langues animo, languet animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Animus desperantium per te erectus.

It is your doing that they have plucked up their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant ex-

citati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem revocati: animos receperunt, recuperârunt, collegerunt, revocârunt.

Animus excelsus.

A noble, lustie, couragious, constant, and setled minde, prest to all assayes.

Novi magnitudinem animi tui, firmitatem, constantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, praestantiam, altitudinem, sublimitatem, excelsitatem: novi quàm forti animo sis, quàm constanti, ac firmo; quàm non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto; quàm ad omnem eventum, ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinésque, animo stabili ac parato sis.

Animum inducere.

To perswade ones self to any thing: I cannot finde in my heart to look him in the face.

Ut illius vultum subeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero; ipse mihi persuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficus tuis, & inductione quadam animi mei, te ut diligam. Vide, *Colloqui cum ipso non possum.*

Animum laxare.

To recreate the wearied minde. I will go into the countrey to take the aire a while, or to refresh my spirits.

Rus cogito, ut animum relaxem, animi causâ; ut animum parumper à molestiis abducam, ut aliquid jucunditatis degustem, aliquâ jucunditate fruar; ut animus

mus reficiatur, recreetur, parumper acquieſcat à curis; ut animum curis diſtractum, variéque diſſipatum recolligam; ut amiſſam animi jucunditatem recipiam; ut quam mihi negotiorum & curarum odioſa conſuetudo hilaritatem ademit, abſtulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum jucundiſſimarum aſpectu atque uſu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all fear: You have put me out of all doubt, or acquitted and rid me of all fear.

Abſterſiſti mihi omnem metum; omnem mihi metum exemiſti: omni me liberâſti metu: effeciſti ut omnem timorem deponerem, ut auderem, forti animo ut eſſem, ut animo vigerem, ne quid timerem, ut metu vacarem: animum meum confirmâſti, ad fortitudinem revocâſti, afflictum excitâſti: factum à te eſt, ut animus meus qui jacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effeciſti ut animus meus ſeſe colligeret atq; confirmaret, roboriſque multum reciperet: languebat antea meus animus; tu, ut valeret, ac vigeret, effeciſti.

Animus perſpectus.

A tried good will: You know my meaning, you understand my minde, you see all my drift.

Mea conſilia plane tibi nota ſunt: tenes conſilia mea, animum meum, meos ſenſus: non te latent mea conſilia: cognitum habes ac perſpectum animum meum: qui ſit meus ſenſus, probe nôſti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A truth and triall of my hearty good will, a witneſſe of my heart.

Ubi res feret, cùm occaſio poſtulabit, indicabo tibi animum meum, patefaciam, ſignificabo, declarabo, aperiam,

aperiam, testificabor, te tibi probabo, extabit animus meus, patebit, constabit, perspicuus erit: significationem tibi dabo, signa ostendam, argumenta præbebo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obscuris, minimè dubiis argumentis, signis, indiciis, testimoniis, animum meum, meam voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies, intelliges, conjicies.

Animus sincerus.

A sincere heart, or a plain meaning.

Simplex mihi animus est, directus, apertus, nullâ simulatione tectus, aut arte coloratus: simulationem, simulandi studium mea natura, mea consuetudo respuit: neque libenter, neque facilè fingo: simplicem veritatem amo: odi artes, quibus veritas ut involucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victuals: each thing is so deare, that every man is driven to his shifts.

Ità cara est annona, ità gravis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, eæ sunt angustiæ, ità carè væneunt, tanti pretii sunt, tanti sunt omnes res, ut incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogantur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri vix possint, incommoda multa.

Annuæ administrationis finis.

The end of my yearely office: Now the yeare of my office is out.

Annuum administrationis meæ tempus confeci, absolvi, decurri: emeritæ mihi sunt annuæ operæ: emeritum annuum tempus: perfunctus sum annuo munere:

dies

dies annus præteriit, abiit annui imperii finem attigi, ad finem perveni.

Apollonius Crassi studiis aptus.

Apollonius was a great help to Crassus in his studies.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus: optimâ suis in studiis Crassus Apollonii operâ utebatur: egregiam Crasso in studiis operam navabat Apollonius: erat Apollonius utilis Crasso in studiis, admodúmque commodus: utebatur multùm Apollonio Crassus: fructum Crassus in suis studiis capiebat optimum ex opera Apollonii.

Approbatum ab omnibus.

Approved of all men: Every man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam consilia mea.

I will repeat from the beginning all my counsell.

Altiùs paulò rationem repetam consiliorum meorum: longinqua repetam, ut apertiùs exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustriùs consilia mea: longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consilius habiturus sum.

A pueris amici.

Friends ever from our youth.

Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta jam inde à prima adolescentia: amare cœpimus inter nos jam tum olim adolescentuli essemus: in amicitiam coivimus

vimus à primis adolescentiæ annis: ortus est inter nos amor, cùm ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi: amicitiam junximus, animos nostros amore junximus, jam ab illo tempore cùm annos adolescentiæ primos attigissemus.

A puero alicui studio deditus.

Given to some studie even from his childehood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectavit: hanc ego doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab ineunte ætate sum secutus: meam operam ad hæc studia jam indè à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocavi, his dedi studiis: hæc studia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis devinctus fui: incubui puer in hæc studia.

A puero gloriæ cupidus.

Desirous of glorie or praise, even from a childe.

Inflammatus ad gloriam à puero fuisti: jam indè à pueritia gloriæ studio atque amore flagrasti, spectasti gloriam ante omnes res: à primis annis, tibi erat gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in deliciis erat.

Arcta amicitia.

Deare or nearest friendship: we are deare friends: No greater friends then we two.

Summus mihi cum eo intercedit usus, summa familiaritas: arctissimâ necessitate conjuncti sumus: vinculis arctissimæ familiaritatis adstricti sumus: utor eo, isque me vicissim, valde familiariter: nihil est nostrâ familiaritate conjunctius: alter alteri familiares admodum

modum sumus: mutua est inter nos, eáque summa familiaritas. Arctissimo necessitudinis vinculo conjuncti sumus; nihil est nostrâ necessitudine conjunctius: quo amoris vinculo astricti sumus, eo nihil potest esse arctius; id ejusmodi est, ut laxari nullo modo possit: pervênit ad summum amicitia nostra: aucta sic est, ità jam crevit nostra conjunctio, ut nihil ad eam possit accedere; Quod vinculum, quod studii genus aut officii, quæ omnino res amori nostro, amicitiæ, conjunctioni, necessitudini deest, in amicitia nostra requiri, aut desiderari possit?

Artes merito honore carent.

Arts lack their due honour: Learning is not esteemed as it ought to be.

Non, ut deberent, honestæ sunt; non, quanti deberent, æstimantur; non, quo deberent, quó æquum esset loco, sunt; non, quem deberent, locum obtinent; non admodum in honore sunt; dignitatis, existimationis, honoris, loci non habent satis; exigui pretii sunt, parvi sunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non est, locus non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, jacent, minimè vigent.

A sententia depulsus aliorum malevolentiâ.

The malice of others hath changed my minde.

Istorum malevolentissimis obtrectationibus, improbis artibus, iniquâ infensâque imprimis operâ, de vetere illa mea sententia depulsus sum, detrusus, dejectus, veterem sententiam deposui: abjicere sum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, institutum cursum opinionis aliò convertere, flectere, mutare.

Asse-

Asseveratio cum juramento.

An affirming with an oath.

Juratus tibi affirmo, jurejurando tibi polliceor atque confirmo, ejusmodi rem esse, ità se rem habere, ejusmodi rei statum esse, in hoc statu rem esse: ità mihi Deus benefaciat, faveat, adsit: ità me respiciat Deus, servet, tueatur, non destituat, non deserat: ità mihi à Deo prospera contingant omnia: ità mihi optata contingant: ità quæ opto feliciter eveniant: ità mihi bene sit, meis rebus feliciter eveniat, ad voluntatem cuncta fluant: ità vivam feliciter, dum vivam, diuturnâque lucis usurâ fruar: ità mihi tum diuturnus vitæ cursus, tum facilis etiam diuturnúsque sit: ità meis optatis fortuna respondeat: ità sim salvus, incolumis, felix, fortunatus, beatus, malorum expers, ignarus adversæ fortunæ: ità nihil adversi videam in vita: ità nunquam adversam, perpetuò secundam fortunam experiar: ità fortunâ utar perpetuò bonâ: ità moriar: nè vivam: nè sim salvus: dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deum sentiam iratum: malè mihi sit: nihil ex animi sententiâ succedat: excludar omni commodo: adversa mihi sint omnia: cadat infeliciter quicquid ago: infensa omnia, iniqua, adversa experiar.

Assiduus nimiùm in studiis.

Too too studious, over studious. You are never from your book.

Nunquam non legis: assiduè, omnibus horis, die noctúque, noctem cum die legendo conjungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studiis es: literis omnino deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te sejungis à studiis: libros de manibus nunquam deponis:

nis: libros assiduè in manibus habes, tractas, evolvis, lectitas, legendo conteris: modum in studiis non tenes, non retines, non servas, nullum agnoscis: immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimium te studiis dedisti: nimium in studiis operæ consumis: nimius es in studiis: usum studiorum nunquam dimittis.

Astuti, οἱ πλεονεκτικοί.

Craftie children.

Astuti id hominis est, ad suam utilitatem omnia referre, utilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A summo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From highest room to lowest state: from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clavúmque tenebam; nunc vix est in sentina locus: libertatem servitute commutavi: à summo potestatis ad infimum servitutis locum decidi: dejectus, deturbatus, detrusus, depulsus à fortuna sum: imperandi meum erat jus, nunc me serviendi necessitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abest ut imperem, ut nec liberſim.

Atrox hostis.

A sore enemie.

Nimium graviter nos oppugnas, adversus nos

pugnas,

pugnas, nobiſcum pugnas, nobis adverſaris: nimiùm te acerbum habemus: nimiùm nobis infenſus es: quicquid habes virium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: adverſarius, infenſus nimis es, infeſtus, gravis, acer, vehemens, ſævus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis avidè ſitiens, totus incumbens ad perniciem noſtram: contra nos, in nos, adverſus nos iniquè nimis agis, moves omnes machinas, omnia moliris, nihil non tentas. Vide, *Acerrimus adverſarius.*

A tuis literis alienum.

Not agreeable to your letters, or contrarie to your own writings.

Non eſt hoc tuis literis conſentaneum: non convenit cum tuis literis, non conſentit, non congruit, non quadrat: diſcrepat à tuis literis: abhorret à tuis literis: alienum eſt à tuarum literarum ſententia.

Avaritia hodie dominatur.

Now adayes covetouſneſſe beareth the ſway, or ruleth the roſt. What more, what leſſe, all the world is ſet upon covetouſneſſe.

His temporibus latiſſimè patet avaritia: ubique, ubique locorum, ubivis, ubivis locorum, nuſquam non eſt; dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum eſt complexa, omnium animos occupavit ac tenet, in animos omnium irrepſit: infecti ſunt omnes avaritiæ labe: plus operæ in re quærenda, in opibus congerendis, in divitiis colligendis, comparandis, contrahendis, ponitur, conſumitur, locatur, quàm deceat: avaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propenſi omnes ferè

ſunt ad avaritiam : ad ſummum pervênit avaritia: eò processa, eò eſt avaritia progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet ulteriús.

Autor mali.

The authour, cauſe, or beginning of all evill.

Tu horum malorum cauſa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendiſti : tu horum malorum initium attuliſti : tu hæc mala peperiſti, hæc mala excitâſti : autor horum malorum præter te nemo fuit: à te fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium , rerum everſio : horum malorum culpam suſtines , horum in te malorum culpa conferenda eſt omnis: hæc tibi ſunt adſcribenda, aſſignanda: has calamitates uni tibi acceptas referre debemus, Tuo beneficio vivit hæc peſtis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valde Pompeius auxit, amplificavit imperium Romanum ; protulit, produxit, protendit imperii Romani terminos ; multum addidit, adjunxit ad imperium Romanum ; multas regiones in populi Romani poteſtatem redegit , populo Romano ſubegit , ad populi Romani ditionem adjunxit : magna per Pompeium ad imperii Romani vires, ad opes populi Romani acceſſio facta eſt.

Αὐτάρκης.

A man in all points able to live ſufficiently of himſelf. Content is pleaſed.

Contentus ſum rerum mearum ſtatu : ſufficit, ſatis eſt,

est, abundè est, quod habeo: acquiesco rebus meis, majora non appeto: continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longiùs effert, non se tollit altiús: plus à fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Help your own countrey.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem patriam: medere patriæ gravissimè laboranti: eripe summis è miseriis patriam: auxiliare, auxilium affer, auxilio sis patriæ: adjuva patriam: noli patriæ deesse: noli committere ut patriam deseras, ut auxilium tuum patria desideret in adversa fortuna, in tantis malis, calamitatibus, miseriis, tam duris, miseris, tristibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The misery of warre.

MUlta damna, eáque gravia bellum creat, infert, importat: multis & gravibus damnis bellum regiones afficit: vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit, dejicit, prosternit, opprimit: perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flamma urit & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non sentiant, experiantur, ferant, sustineant, perpetiantur: ecquod infortunium est, ecqua calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nullâ vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur: perculsa bello, atque prostrata jacent omnia. Vide, *Ex bello calamitas.*

Belli metus.

The fear of warre: it is to be feared that we shall have sharp and cruell warre.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat: grave bellum in metu est: versamur in timore magni belli: adventare, appropinquare, adesse jam grave bellum videtur: grave bellum timemus, metuimus, formidamus, extimescimus, pertimescimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quench the last sparkles that remain of the warre.

In eam curam incumbe; nequa belli scintilla relinquatur; ut belli extrema deleas, ut belli reliquias persequare atque conficias; ut profligatum à te, confectum, absolutum, sublatum penitus bellum lætari possimus.

Bellum renovare.

To renew warre: to begin warre afresh.

Lepidus bellum civile inter cives renovavit, redintegravit, suscitavit jam extinctum, inflammavit jam restinctum, rursus excitavit, concitavit, denuò commovit, conflavit, novo bello cives implicavit, cives in bellum denuò conjecit, magnis belli fluctibus objecit: ex præsenti jam tranquillitate magnas belli tempestates commovit.

Bellum ſuſcipere, temerarium eſt; finire, virtutis.

To begin warre is oftentimes raſhneſſe; but to end the ſame as it ought to be, is alwayes the point of wiſdome and manhood.

Bellum ſuſcipere, inire, inferre, movere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, ſæpe temeritatis eſt; conficere autem, perficere, abſolvere, reſtinguere, ad exitum feliciter perducere, victoriâ terminare, optato exitu concludere, non fortunæ ſolùm, ſed virtutis etiam eſt argumentum: qui bellum ſuſcipit, is temere ſæpe facit, temerario impellitur conſilio, temeritatis impulſu peccat; qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem ſtatuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ ſolùm, ſed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficii memor.

Mindfull of a good turn. I will never forget your courteſie, your benefits, your goodneſſe towards me, while I have a day to live.

Tua in me officia nunquam obliviſcar, ſemper meminero, memoriâ tenebo, perpetuâ memoriâ tuebor, cuſtodiam, conſervabo: tua erga me merita nulla unquam apud me delebit oblivio: nulla dies, nulla temporis vetuſtas, non caſus ullus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, oblivione delebit, obruet, obſcurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria: nullum apud me tuum beneficium in-

termoriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatem semper in animo, semper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo; perire apud me, aut evanescere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoriâ fixâ permanebunt, impressa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipse tuorum officiorum memoriam terminabit: finis mihi ac terminus & vitæ, & benignitatis, & liberalitatis in me tuæ idem erit, futurus idem est: quàm amanter me tractaveris, quàm benignè mihi feceris, quàm studiosè omni re commodaveris, quàm humaniter & beneficè mecum egeris, quibus officiis amicitiam nostram colueris, prosecutus sis, quibus me rebus auxeris, ornaveris, honestaveris, ipse mihi atque etiam aliis commemorabo; ità diu recordabor, quàm diu mihi vivere contigerit.

Beneficium collocatum sine spe remunerationis.

A frank benefit: or to bestow bountifully without hope of recompense.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita potui, etsi remunerationem planè nullam expectarem; quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui, pro meo studio, meâque industriâ complexus illum sum, affeci, ornavi, auxi omnibus officiis, quanquam ab eo minimè parem gratiam expectarem: nullum officii genus, aut studii, nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermisi, infectam reliqui; licèt futurum non sperarem, ut memorem & gratum experirer: omnia quæ

quidem

quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt; cùm tamen spe nullâ niterer, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parem ut mihi gratiam referret, ut omnia mea paribus compensaret officiis, remuneraretur officiis, æquaret officiis, ut ullum grati animi signum ostenderet, ut se memorem gratúmque probaret, ut ullum omnino studiorum officiorúmque meorum fructum ferrem: meam in illum voluntatem & benevolentiam, quandocunque res tulit, ubi tempus & occasio postulavit, re probavi, ostendi, significavi, declaravi, patefeci; spe tamen adductus nullâ gratiæ referendæ: bene meritus de illo sum quàm potui studiosissimè, quanquam illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem; licèt fore non confiderem, ut paribus mihi responderet officiis.

Boni civis est, publica curare.

A good citizen, or a good subject will have his chief regard to the publick weal, or to the common-wealth.

Boni civis est, ad bonum civem pertinet, bonum civem decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adjungere, conferre, cum publica causa conjungere; in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid respub. postulet, spectare, intueri, attendere; nihil unquam velle á publica re sejunctum, alienum, disjunctum, separatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat, utile sit; quod reipub. commoda non postulent.

Bonus civis esto.

Shew thy self a good citizen: take heed you be not found an ill subject.

Da operam, enitere, ut bonum civem, bonum te civem præbeas, præstes, ut boni civis partes tueare, sustineas, agas, exequare, ut boni civis officio satisfacias, ut ea præstes quæ bonum civem decent, quæ expectantur ab eo qui bonis civis nomen aucupatur: noli committere, cave nè boni civis in officio reprehendaris, nè boni civis officiũ prætermittas; nè quid à te fiat, nè quid committatur bono cive minùs dignum, indecorum bono civi; nè civis ejus, qui civitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non negligenter, aut languidè munera boni civis. Non reprehendar in officio boni civis: non committam, ut officium boni civis in me desideretur.

Breviter.

To be short: at a word.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? nè plura, pluribus: nè multa: nè multis: nè te multis morer: nè te multis teneam: quid opus multis? ut in pauca multa conferam: ut paucis concludam: ut rem paucis complectar, comprehendam, perstringam: ut summatim exponam, ut brevitate utar, ut satietatem longæ orationis effugiam: nè longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cesar a worthie captain, or generall.

Dux, imperator, rector exercituum Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus

bus Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit ac lustravit admirabili rerum bellicarum scientiâ, gessit bella suo ductu, eâ virtute ac vigilantiâ, non modò ut superiorem, sed nec omnino parem quenquam ut habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cesars humanitie, good nature, courtesie, or bountifulnesse passeth all the rest.

Cæsar, præter multas quibus floruit virtutes, ut virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam, eâ fuit humanitate, ejus humanitatis, eâ præditus humanitate, ut nihil suprà posset, ut nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit: nihil Cæsare humanius: humanitatem Cæsar ità coluit, ut nemo ad illum conferendus; nemo illo fuit ad humanitatem propensior; proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur: singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, jure Cæsarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros, Cæsar tulit: laus liberalitatis uni maximè Cæsari debetur.

Cæsar vicit Pompeium.

Cesar overcame or vanquished Pompey.

Cæsar Pompeium, cùm exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, pugnâ tamen fregit, prælio superavit, acie vicit, fudit, fugavítque: copias ejus profligavit, in fugam conjecit, convertit: victoriâ est potitus, victoriam tulit, obtinuit, consecutus est, adeptus est.

Calamitatum consuetudine sensus amittitur.

Custome or use taketh away the pain or smart of miserie.

Malorum usus mihi sensum ademit: leviora videntur

tur quæ diu ſuſtinui mala: occalluit jam animus diuturno malorum uſu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum conſuetudo, ſic, ut minimè ſentiat, ut ſenſu prorſus vacet, ut ſenſum amiſerit. Vide, *Adverſa minùs ſentiunt, qui iis aſſueverunt.*

Camillus Romam ex obſidione Gallorum liberavit.

Camillus delivered Rome from the ſiege of the Gauls, or Frenchmen.

Camillus urbem Romanam obſidione Gallorum exemit, liberavit, ab obſidione vindicavit, ex obſidione eripuit; obſeſſam, ſeptam, copiis Gallorum undique cinctam, oppreſſam liberavit, in libertatem reſtituit, libertati reſtituit, libertate donavit, liberam reddidit, ſervavit, ſervavit incolumem; ſalvam, incolumem reddidit, ſalute atque incolumitate donavit: Gallos, urbem obſidentes, obſidione prementes, urbis libertati, caſtris circà collatis, imminentes, obſidionis coronâ cingentes, circumſidentes, caſtris poſitis ad urbem, ſedentes expulit, ejecit, in fugam convertit, disjecit, fugavit, diſſipavit, ſummovit, fudit, fugavitque.

Candor.

Sinceritie. By that time you ſhall know me throughly, you ſhall finde me no diſſembler.

Cùm ingenium meum te perſpexeris, cognoveris, expertus ſis, uſu perſpectum habeas, ipsâ re cognitum, nihil in me inſidioſum aut fallax debes agnoſcere; abeſſe me ab omni dolo, omnique fraude; minimè doloſum, aſtutum, inſidioſum, fraudulentum; nectendis fraudibus, parandis dolis, ſtruendis inſidiis aſſuetum; ſinceri animi, ſimplicis ingenii, apertæ voluntatis, rectæ mentis; alienum ab arte ſimulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chief point.

Hoc rem continet, in hoc tota res agitur, in hoc sunt omnia, sita sunt, posita, collocata, constituta: ex hoc omnia pendent: hoc interest inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti est, ejus ponderis est, ejusmodi est, ut omnia comprehendat, complectatur.

Castra metari.

To pitch his tents, to lay siege to a place.

Apud Patavium castra posuit, locavit, constituit, fecit, metatus est, castra metatus est. Patavium obsidione cinxit, obsedit suis copiis, suo sepsit exercitu.

Casu causâ cecidi.

My cause was overthrown by chance: by chance I had the overthrow.

Ut causâ ceciderim, litem perdiderim, evenit, obvenit, contigit, obtigit, accidit, factum est, casu factum est, casus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Censorinus, omnium innocentissimus, in judicium vocatur.

The most innocent Cato Censorinus was arraigned.

Cato cognomento Censorinus, qui Censorini cognomen tulit, qui Censorinus est nuncupatus, qui Censorini cognomine usus est, cùm nemini esset probitate inferior, neminem haberet integritate superiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præstaret, quinquagies tamen accusatus est, in judicium vocatus est, postulatus est, ei dies dicta est,

ejus nomen delatum est, causam dixit vitæ suæ: actorum suorum, rerum à se gestarum rationem reddere, vitam suam atque innocentiam probare coactus est, subiit judicium, reus fuit, factus est, sedit reus, sedit reorum loco, judicum tribunal adivit, accusatorum audivit impura maledicta, acerba convitia, accusationis molestiam sustinuit.

Certò scias te amari.

Be thou assured thou art loved.

Sic habeto, illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat; te illi neminem esse chariorem; neminem illo esse ad amandum propensiorem; singularem illius esse in te benevolentiam; summam in illo esse ad te amandum animi propensionem: velim sic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo constituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, ut minimè dubites, minimè dubitanter credas, persuasum atque fixum in animo tuo sit: velim ità credas prorsus, ut minimè dubites, ut dubitatio tibi nulla relinquatur, supersit, reliqua sit: credas mihi itidem, ut oraculis crederes: hoc mihi ità credas, ut editum ex oraculo putes.

Cicero agendarum causarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts-master: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agendis causis Cicero omnibus antecelluit, præstitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteivit omnes, antecessit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neque eloquentiâ, neque studio, neque fide: ad judices, ad tribunalia, ad causas tantum eloquentiæ, studii, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in judiciis, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrociniis, in defendendo & accusando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitiâ & ſenſibus in Reρub. conjunctiſſimi: amabant inter ſe vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant ſenſibus in Republica conſentientibus.

Cicero Platonem ſecutus eſt.

Cicero liked Plato beſt, and followed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem ſequebatur: Platoni tribuebat plurimum, ſummam fidem habebat, planè credebat, ut oraculo credebat; Platonem habebat eximium: ſingularis erat apud Ciceronem Platonis autoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quàm cum aliis bene ſentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem, plus apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortuâ filiâ.

Cicero or Tully lamented, or took the death of his daughter grievouſly, beyond or paſt all meaſure.

Doloris plurimum Cicero hauſit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ: graviter eſt affectus, magnâ ſollicitudine affectus eſt, vexatus eſt, oppreſſus eſt: ità doluit, ut nemo magis: tam doluit quàm qui maximè: obitum filiæ tulit acerbiſſimè, ſic ut jucunditatem omnem penitus amiſerit: ſummum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: ſummam Cicero ſenſit acerbitatem extinctâ filiâ.

Cicero

Cicero splendidè habitavit.

Cicero dwelled very pleasantly, had his house very well trimmed up, was very fine and neat in his house.

Domo Cicero utebatur cumprimis lautâ, & pereleganti: habitavit Cicero lautissimè, & jucundissimè: eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Citò.

Speedily, immediately, out of hand.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, confestim, è vestigio, nullâ morâ factâ.

Civilis discordia sopita.

The civil tumult and discord is qualified or stayed.

Longiùs etiam civilis discordia manâsset, processisset, progressa esset, gravior esset facta, nisi senatus eam compressisset, repressisset; nisi senatus ei occurrisset, obviam ivisset, impedimenta objecisset, impedimento fuisset. Præclarum exemplum in posterum vindicandæ seditionis de republica sustulisti.

Civitas ex virtute donata.

His vertue, his worthinesse made him free of the citie. Not the wealthy men, but the worthy personages for vertue and wisdome were enfranchised in Rome.

Non divitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad civitatem

vitatem Romanam: civitate Romanâ donabatur, qui virtute, non qui divitiis, emineret: non opes, sed virtus civitatem Romanam dabat: patebat Romana civitas virtuti potiùs, quàm divitiis: jus Romanæ civitatis consequebatur, dignus Romanâ civitate putabatur, recipiebatur in civitatem, ad civium numerum adscribebatur, civis locum obtinebat, referebatur inter cives, adscribebatur in civitatem, particeps civitatis civiliúmque munerum fiebat, impertiebatur civitate, perveniebat in civitatem, ei civitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret, præstaret: non instructis, ac bene paratis à re domestica, sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam civitatem cursus, via patebat, nullo negotio aperiebatur, ad jura muneráque omnia civitatis Romanæ, præmium Romana civitas erat.

Clarus apud cives suos.

In great authoritie and estimation amongst his citizens or countreymen.

Vales autoritate apud tuos cives: magnus atque honestus es in civitate: magno es in honore ac nomine apud tuos cives: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honestus, honesto loco natus, optimæ inter tuos cives conditionis: tui te cives magni faciunt: magnus es, honoratus, clarus apud tuos cives: multum tibi cives tui deferunt: patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortasse nemini, atque adeò quantum prorsus nemini.

Clarus in Republica.

A noble governour of the common-wealth, a worshipfull man, an honourable person, one of great authoritie.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in repub. maximis

gravissi-

gravissimísque causis cognitus, atque imprimis probatus: homo valde honoratus, multæ existimationis & autoritatis: cui plurimum tribuitur, cujus est gravissima autoritas, cujus sententia ac voluntas pondus habet: penitus administrandæ reipublicæ gnarus, ac sciens tractandæ reipublicæ: non parùm versatus in publica re: minimè omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optimè tenens: minimè omnium rudis in republica: homo in rebus admodum versatus, magno rerum usu, rebus agendis exercitatus.

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember or to call to minde the chances of this life: to think upon the mutabilitie of this world.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quàm variâ tempestate jactetur hominum vita, cogitate, animadvertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I cannot abide to speak, or to have any conference and communication with him.

Ut illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci meâ sponte, neque ullâ impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil majoris negotii, quàm ut cum illo sermonem jungam. Vide, *Animum inducere*.

Comes

Comes perpetuus.

An unseparable companion: I will never forsake you.

Assiduum, perpetuum, usque dum volueris, quoad volueris, comitem me habebis, me tibi comitem præbebo: hærebo tibi, usque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, nisi te volente, lubente, concedente, permittente discedam: nulla me res, nisi tua voluntas, avellet abs te, amovebit, sejunget, disjunget, abjunget. Vide, *Adjungam me tibi*.

Commendatio diligentissima.

A most earnest commendation, and praise: a most friendly writing in ones behalf.

Sic tibi eum commendo, ut majore curâ, studio, sollicitudine animi commendare non possim: velim tibi persuadeas, nihil me majore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quàm si omnibus tuis opibus, omni studio eum juveris: peto à te majorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel meâ causâ, ut eum autoritate tuâ, quæ plurimum valet, conservatum velis: ità à te peto, ut majore studio, magisve ex animo petere non possim: velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & potestate tua proficisci poterit, non modò re, sed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione, mihi quàm maximas, quàm primùm, quàm sæpissime gratias agat: velim eum omnibus tuis officiis atque omni liberalitate tueare: si me tanti facis, quanti & ipse existimat, & ego sentio, cures quamprimum intelligam, hanc meam commendationem tantum illi utilitatis attulisse, quantum & ipse speravit, nec

ego dubitârim : velim eum quàm honorificentissimè pro tua natura, & quàm liberalissimè tractes: velim eum quàm liberalissimè complectare: magnopere & ut meum amicum, & tuâ dignum amicitiâ tibi commendo : vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tuâ, quæ est singularis, comprehenderis : sic eum tibi commendo, ut neque majore studio quenquam, neque justioribus de causis commendare possim : gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum; id est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus honestè, ac pro tua dignitate poteris, juveris, atque ornaveris: peto à te majorem in modum, ut ei omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidésque patietur, commodes : cures, ut is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adjumento, & ornamento fuisse : si ulla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimum scio) hæc ut valeat rogo : majorem in modum à te peto, ut cùm omnes meos æquè ac tuos observare pro nostra necessitudine debeas, hunc imprimis ità in tuam fidem recipias, ut ipse intelligat nullam rem sibi majori usui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse : eum, si me diligis, eo numero cura ut habeas, quo meipsum : hanc commendationem, quam his literis consignare volui, scito esse omnium gravissimam : eum si tibi commendabo verbis iis, quibus, cùm diligentissimè quid agimus, uti solemus, vix tamen studio meo satisfecisse mihi videar : genere commendationis mirifico, eóque planè, quod fit ex intima arte, intimóque ex animo depromptum, usum me putato. Commendo tibi eum non vulgariter, sed ità prorsus, ut quos diligentissimè valdéque ex animo soleo : quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, effice ut intelligam : eum tibi commendo eâ commendatione quæ potest esse diligentissima.

Com-

Commendo tibi hanc rem.

I pray you do all that you can possibly in this cause: I leave this matter to your honesty and discretion.

Omnem tibi rem atque causam commendo atque trado: ejus negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea: tibi commendo ac trado, ut gravissimè diligentissiméque possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will have a speciall care both of your profit and worship.

Toto animo de tuis commodis ornamentísque cogito: valde laboro de tuis commodis & ornamentis: mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atque etiam curæ sunt: de utilitate ac laude tua æquè ac de meipso cogito; ità cógito, ut nemo magis; tam cogito quàm qui maximé.

Commodis meis non consului.

I have not respected my own profit, I have been carelesse of mine own commoditie.

Nullam hactenus utilitatis meæ rationem habui; nullam rationibus meis operam dedi: de utilitate minimùm laboravi: utilitatem minimè spectavi, curavi, quæsivi, sequutus sum: nullum in utilitate studium posui, nihil industriæ locavi, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causâ nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligenter administravi, tractavi. Vide, *Rem meam non curavi.*

Communis mons.

We have both interest in this bill: We are joynt Lords of this bill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons, divisus aquarum divortiis; particeps uterque nostrûm hujusce montis est: mons hic pertinet ad utrumque nostrûm, juris utriusque nostrûm est: jus habemus uterq; in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and waighty affaires, howsoever the matter fall out, the very attempt is praise-worthy: or, To shew a good will, is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, iis, etiamsi non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adjiciunt, animum adjungunt, sese applicant, sua studia conferunt, præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ii, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spei exitus non respondeat, ut id quod velint, minùs assequantur, ut quò spectant minimè perveniant, omni tamen excludendi laude non sunt, aliquâ tamen eos ornari laude æquum est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè feliciter, non prosperè, non optimè, non omnino ex animi sententia res cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis tertiisque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt, etiam si spe frustrentur, etiam si quò intenderint non perveniant, etiam si metam non attingant, est tamen

men cur laudentur, non sunt omni prorsus laude summovendi; decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Concessio.

Good leave: I am well content, so it may be for your profit.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incommodo fiat; modò ità facias, nè tibi incommodes, nè incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo commodo adversetur: quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat.

Concisi equites.

The horsemen slain and discomfited.

Omnes equitum turmæ occisione occisæ, cæsæ, concisæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ sunt. Vide, *Milites egregii cæsi.*

Conclusio epistolæ.

The conclusion or end of the Epistle.

Finem scribendi faciam, si te primùm rogavero, ut me diligas: Epistolæ clausula hæc erit, ut benevolentiam in me tuam abs te petam: epistolam ità concludam: ità finem faciam, imponam: Epistolæ clausula hæc erit, ut rogem ut me diligas, téque hortor ad illud studium, unde laus emanat maxima. Cùm otii paulum nactus ero, uberiores à me literas expectato.

Conjectura.

A conjecture, or guessing: as I think, as I reckon.

Ut rationem ineo, ratione colligo, ex ratione con-

judicio: ut mea ratio est: ut mihi ostendit ratio: mihi ex ratione liquet, liquidò patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naves profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions. We are both of one minde or opinion.

Conjunctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, concinunt sententiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idem sentimus: à tuo judicio mea sententia non abhorret: idem sequimur, idem est utriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissensio inter nos nulla est, dissensionis aut controversiæ nihil: convenit inter nos. Vide, *Consilium probatum*.

Consilium, consilii scopus.

The drift of my counsell: this was my purpose or intent.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectavi: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea consilia, meas cogitationes: huc animum intendi, mentem direxi, consilia contuli: huc spectavit animus meus: hic animo meo, meisque consiliis scopus fuit. Vide, *Finis cogitationum*.

Consilium dare.

To give counsell: This is my advice, if you will be ruled by me.

Hoc tibi consilii do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curæ est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, autor tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilii hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus

meus sensus, meum judicium: ità censeo: ità mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum consilium sequêris, mea tibi sententia si probabitur, me approbante facies: de mea sententia, meo consilio, meo suasu, me autore: si me putas quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciendum tibi judicabis.

Consilium in dubiis petendum.

Counsell is to be asked in doubtfull matters, or, He is to consult with his friends in matters of doubt.

Sapientis est, incertis in rebus, dubiis, ambiguis, obscuris, in controversia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu, amicos consulere, in consilium adhibere, ad amicos referre, ad consilium amicorum confugere, amicorum consilio uti, sententiam exquirere, adire ad amicos consilii causâ, petere consilium ab amicis, velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant, qui sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, judicent, faciendum existiment.

Consilium probatum.

Counsell liked, or allowed of.

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu: meus cum tuo sensus congruit: assentior tibi: tuam sequor sententiam: rectè sentire mihi videris: accedo ad tuam sententiam. Vide, *Consensus opinionum*.

Consilium arduum.

It is a hard case. I wot not what to do. It is hard to say what is best. I am at my wits end.

Difficilis deliberatio est, lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valde hæreo: impedita deliberandi ratio: consilium abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilii, inops à consilio sum, consilium diu frustra quæro.

Constans.

Constant, stayed, sure.

Hominem gravem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognovi, expertus sum: nihil in eo levitatis aut inconstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans, nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilii mutationem deprehendi: magnâ præditum gravitate semper cognovi: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leve committat, nihil inane cogitet, non facilè discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consilium, susceptam opinionem abjiciat, sensum deponat, de suo statu demigret; quem nulla res facilè abducat, avehat à sententia; cujus mentem huc & illùc, in hanc aut illam partem, in quam velis partem, utram in partem velis, non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas: alieno tempore nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil non loco: idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens est.

Constantia laudanda.

Constancie is praise-worthy, or a commendable vertue, especially in matters of the common-wealth.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur:

debetur: tueri constantiam in recta sententia laudabile est, laus est, laudis est, laudi est, laudem habet, affert, parit, cum laude conjunctum est, egregium est, praeclarum est, gloriosum est: perseverantem, pergentem, permanentem in recta sententia, laus & gloria consequitur, laus excipit immortalitatis: in recta sententia laudabilis admodum est, laudibus efferenda, ornanda, honestanda, decoranda, stabilis & firma, & perpetua permansio: tueri acriter, & firmo imprimis animo rectum consilium, sententiam cum ratione congruentem, cum salute reipublicae conjunctam, quae sit è republica, in rempublicam, è re communi, in rem communem, è commodo publico, quae valeat ad rempublicam, ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur. Vide, *Tenax sententiae.*

Consuetudine introductum.

Brought in by custome, or mens use.

Tralatitium hoc est, usitatum, in more positum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit: mos invaluit: moris est: consuetudo ità fert: more fit.

Contemni ab omnibus.

Despised of all men, or nought set by.

Planè desertum esse me, atque abjectum intelligo: nullo jam loco sum: rejicior & contemnor ab omnibus: nullius jam pretii sum: ordinem nullum obtineo: fabula sum, nullus sum: habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullius loci sum, nullius ordinis, postremae conditionis.

Contemptus alterius judicii.

It is neither here nor there, or, I passe not what you think of me.

Facilè patior te ità de me sentire, existimare, opinari,

ri, tuum hunc esse de me sensum: contemno tuam de me opinionem, sententiam, judicium: tuam de me sententiam inanem prorsus levémque duco: parvi est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controversie.

Hæc usque ad noctem ducta controversia est, lis, contentio, pugna, altercatio: Judiciis turpibus fratres conflictantur: Si paulò in eum liberiùs invectus sum, vindicabit me personæ turpitudo. Pater tuus ità contendit, ut nihil unquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio contendisti in me. Cæsaris postea mira contentio est consequuta: quo maximè potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, laboravit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by inheritance.

Rem mihi à patre traditam servare, conservare, custodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, satis est: nullam patrimonii partem imminuere, nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem statu retinere, satìs habeo: contentus patrimonio sum: de augendo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, sollicitus sum, anxius sum, curam nullam suscipio, nulla me tenet, nulla sollicitat, nulla exercet cura.

Continens sis.

Be continent, take good heed you keep within the bounds of temperance and modesty.

Cave, vide, studium adhibe, consilio utere, diligente animad-

animadverte, adverte, attende, quàm diligenter potes, nè continentiæ terminos transgrediare; nè longiùs progrediare, quàm continentiæ ratio præscribit; nè quos tibi continentia terminos præscribit, eos transeas, transilias, trajicias, transgrediare, prætergrediare, iis excedas, ab iis excedas.

Continere se.

To stay, to demean, to rule himself: to keep within his compasse.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te admonitum revoces, ad rectam rationem reducas, intra rationis gyrum revoces, traducas. Homo est à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end unlooked for, and contrary to that we wished or desired.

Non accidit ut optabam: præter meam voluntatem, contra voluntatem, contrà quàm volebam, secùs ac volebam, evênit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, adversum voluntati: exitus rei, eventus rei voluntati non respondit: optatum exitum consequuta res non est, ad exitum non pervênit: res pro voluntate non successit: cupiditatem fortuna frustrata est, fefellit, delusit, irritam fecit summam cupiditatem: res planè nulla fuit: speratum eventum sortita res non est, nacta non est, adepta non est. Vide, *Ad finem optatum rem perducere.*

Copiæ in discrimine.

The army in great perill, or danger and distresse.

Cæsar Hispaniensi bello Pompeii copias in summas angustias

angustias compulit, in maximas omnium rerum difficultates conjecit, eò redegit ut omnium rerum penuriâ laborarent, inopiâ premerentur, conficerentur, pessimè acciperentur, in maximis angustiis, difficultatibus versarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima sustinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A strong army in prowesse, and valiant couragious souldiers, but not in number of men.

Genere potiùs, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæsar: frequentes admodum Cæsaris copiæ non erant, sed fortitudine præstabant: erat in castris Cæsaris virtus, multitudo non erat: non militum copiâ, frequentiâ, numero, sed eorum virtute, robore, fortitudine, animi præstantiâ, corporis viribus valebat Cæsar: numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Crassus Romæ ob avaritiam malè audiebat.

Crassus was evil spoken of, or had an ill name at Rome, because of his covetousnesse.

Pessimè omnium Romanorum audiebat Crassus avaritiæ nomine: maximè omnium Romanorum Crassus avaritiæ flagrabat infamiâ: aurum sitire, opes appetere maximè, unus omnium, magis quàm cæteri, præter cæteros Crassus putabatur: nemini gravior ac turpior in urbe Roma, quàm Crasso, inurebatur avaritiæ nota: avaritiæ vitio Crassum magis quàm quenquam alium hominem notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare divitiis tanto studio, quanto in urbe Româ nemo præterea, Crassus existimabatur.

Culp

Culpâ vacuus.

Without fault, faultlesse, blamelesse.

In me conferenda causa non est: culpâ vaco: culpam ego non sustineo: expers culpæ sum: affinis culpæ non sum: purus à culpa sum: culpam ignoro: longissimè absum à culpa, ut qui maximé: culpæ mihi non sum conscius: extra culpam sum: in culpa non sum. Vide, *Ab hac culpa vacum.*

Cum fratre locutus.

I have spoken or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, satis prolixè sum loquutus, longum habui sermonem, multis verbis egi, longam habui orationem: oratio mihi cum tuo fratre fuit uberrima.

Cum imperio esse.

To bear rule, or to be in office and authoritie.

Gessi maxima imperia: sustinui, administravi maximas res: summis rebus præfui: summa mihi commissa sunt imperia, credita, mandata, tradita: curam gessi rerum maximarum: amplissimo imperio non semel usus sum: magno sæpe cum imperio fui.

Cupiditas repressa.

He is stayed from having his will, or following his lust.

Improbam illius cupiditatem refutavi, repressi, retudi, fregi: objeci, me opposui illius cupiditati, libidini, intemperantiæ: feci atque effeci, ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba consilia ad exitum perducere: longiùs

gius cupiditate processisset, nisi incurrissem, occurrissem, obviàm ivissem, impedissem, impedimento fuissem, impedimenta objecissem: rapiebat eum cupiditas, ego repressi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui.

Curâ dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to do.

Anceps valde sum: in ancipiti cura versor: non dispicio, non dijudico, utram in partem me dem, utrum sit rectius, conducibilius, eligendum: consilium non explico; exitum non reperio: animi pendeo: dubius sum, incertus sum: exploratum, apertum, certum non habeo: dubitatio me tenet: difficilis mihi dubitatio est: versor in dubitatione: teneor implicatus: variè distrahor: in utramque partem animus inclinat: dubiâ cogitatione, ancipiti curâ distrahor, jactor, versor: pendet animus meus, fluctuat, labat in consilio, nutat, non consistit, nihil habet explorati: hæreo: nihil explico, nihil expedio: quid consilii capiam, ignoro: explicata capiendi consilii ratio mihi non est.

Cura ex amici morbo.

I am sorie for your sicknesse.

Tuus me morbus valde sollicitat, sollicitum habet, gravi afficit sollicitudine, graviter angit, afficit, affligit, acerbè vexat: molestissimus mihi tuus morbus est, valde gravis, vehementer acerbus, amarus imprimis, summæ molestiæ, sollicitudinis, acerbitatis, curæ, doloris, angoris: summam ex tuo morbo molestiam capio, suscipio, traho, haurio, sumo: tuus me morbus in magnam sollicitudinem adducit, graviter commovet, maximè perturbat.

Cura

Cura meas res.

Look to my things, take charge of my businesse.

Prospice, consule, provide rationibus meis: suscipe me, respice fortunas meas, tuere me, complectere, fove: meæ tibi rationes curæ sint: curam suscipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Look, have regard to your own worship or credit.

Omni industriâ contende, omni studio labora, incumbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua studia, curam, industriam: enitere quantum in te est, quantum in te situm est, quantum potes, quàm potes maximè, cunctis viribus ac nervis: hoc age diligenter, da operam quàm potes diligenter: summam adhibe diligentiam: studio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo, summo prorsus: hoc unum cures, labores, studeas imprimis, præter cæteras res, præcipuè, potissimùm, ante omnia; nè tuæ dignitatis jacturam facias, nè de tua dignitate detrahatur, nè quid adversi dignitas tua patiatur, nè tua dignitas violetur, nè quod in tua dignitate damnum facias, nè quid feras detrimenti, nequa labes aspergatur, offundatur honori tuo; nè quam existimatio tua jacturam patiatur, nè splendor dignitatis tuæ obscuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull over you, or my minde alwayes runneth upon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuísque rebus cogitandi: nunquam mihi ex animo effluis, excidis, discedis: excubo animo pro tuarúmque rerum causâ: in te tuísque rebus animus meus

meus perpetuò est: meæ curæ omnes in te sunt: te semper spectat animus meus: meæ cogitationes in te tuísque rebus consumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res sunt.

I am carefull of your welfare, or, I am ever thinking of your profit, and devising how to do you good.

Toto animo de tuis commodis ornamentísque cogito: tuam utilitatem assiduè specto: hæret in animo meo de tuis commodis assidua cogitatio: si quid è re tua est, id maximè laboro: tuæ mihi res, tuæ fortunæ curæ vehementer sunt: tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te tuísque commodis cogitatio est: tuam utilitatem meæ spectant cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodum omnes contuli: animus meus in tua utilitate fixus & locatus est.

Damni compensatio.

A recompense of losse, or amends of hurt.

INgenium intende, adhibe, confer huc, in hanc unam curam intende, aciem ingenii tui acue, tuum ingenium, ut aliquam tam gravis damni sarciendi rationem ineas, ut quod accepisti damnum aliquâ re compensetur.

Damnum in re familiari.

I have lost all my goods, or all that I have: I am utterly undone.

Naufragium feci rei familiaris: periit mea res domestica:

stica: actum est de fortunis meis: prorsus eversæ sunt opes meæ: perdidi omnia bona: evertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ sunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, eversæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compensat virtus.

All your ill fortune, wisdome and valiant courage will remedy or amend.

Quod à fortuna damnum accepisti, tulisti, resarciet, compensabit virtus: medebitur iis malis virtus: quò te fortuna conjecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicavit fortuna, iis te virtus expediet: ut acerbam fortunam sensisti, ità dulcem ac suavem virtutem experieris: quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tulisti, tantos à virtute, atque adeò majores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitatâ vi nocere.

He was little able to do me any harm, but yet the wretch did me all the spite or mischief he could.

Fractam illam, & debilitatam vim suam in me contulit: pro suarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate, nihil non egit, mihi ut incommodaret, obesset, damnum inferret, afferret, crearet: cunctis viribus, quæ illi supererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, usus est: vires illas quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parùm firmæ, haud satis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendum, evertendum, affligendum, perdendum, ad exitium, ad perniciem, ad meam summam calamitatem.

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obstrictus est, est in meis nominibus ex pecunia multa.

Decet amicis subvenire.

It is meet, or we ought to help our friends.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præstò esse, subvenire, subsidio esse, adesse, minime deesse debemus: amicos miseriis oppressos levare æquum est, jus est, decet, convenit. Si quid malum acciderit amico, accurrere, & erigere jacentem debemus.

De exitu consilii metus.

The issue and end of this counsell is to be feared: I fear to what end this counsell will come.

Metuo nè id consilii ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilii mei extimesco: consilium à me captum, ut eum quem volo exitum habeat, opto magis quàm spero: utinam consilio meo respondeat exitus; timeo tamen nè non ità sit: vereor nè non optimè quod deliberavi succedat, procedat: meum consilium quò sit evasurum, timeo: quàm feliciter mihi eventurum sit ex consilio meo planè non video, equidem adversa metuo: timeo, mei consilii qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credit or honesty.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet oratio

onitio mea, roga parentem tuum, interroga patrem, quære de patre tuo; sciscitare, cognosce patris tui sententiam; voluntatem, judicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or, He was in a swoon.

Animus eum reliquit, destituit, defecit: deliquium animi passus est, intermortuus est, defecit, animo concidit: ità captus omni sensu est, ut è vita discessisse videretur. Magnus animi tui motus est factus.

De malè merito bene loqui.

To praise one, or to speak well of him that hath deserved ill.

Licèt non optimè de me sis meritus, bene tamen tibi dixi, honorificè de te sum loquutus, mea fuit de te honorifica oratio; verbum ex ore meo nullum exiit, nisi tua cum laude conjunctum: laudes in te contuli, licèt immerentem: licèt immerito tuo, laudavi te, extuli, ornavi, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli; dixi de te, quæ tibi laudem parerent. Iis de te verbis usus sum, quæ ad te honestandum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your businesse and affairs.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto statu tuo, & de omnibus consiliis: significa mihi, expone, aperi, explica, perspicuè demonstra, qui sit rerum tuarum omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quæ consilia sint: fac ut de tuis rebus, tuísq; consiliis, cognoscam,

intelligam. Certior fiam, ex tuis literis erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationúmque tuarum literis ostende.

Desiderium urbis.

A desire of the citie, or, I long to be in the citie.

Sum in urbis desiderio: desiderio me urbs afficit: desiderium me tenet urbis: urbis cupiditate flagro: animus meus in urbe est, urbem spectat, æstuat urbis desiderio, est in urbis desiderio.

De tuo consilio decretum.

I have determined to use your counsell.

Decrevi, constitui, statui, certum consilium cepi, planè animum induxi, nihil ut facerem sine consilio tuo; nisi te approbante, nisi de consilio tuo, nisi tuo consilio uterer, niterer: deliberatum est, constitutum, judicatum, captum consilium.

Deus optimus.

A most just and mighty God.

Bonitas in Deo, justitia, clementia, potestas tanta est, quanta potest esse maxima: singulari Deus bonitate est, incredibili justitiâ, immensâ clementiâ, infinitâ potestate; is, qui cuncta creavit, condidit, architectatus est, ex nihilo excitavit, formavit, finxit; is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat; is, qui rebus omnibus præest, dominatur, imperat; à quo uno, cujus unius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia; cujus potestas omnia complectitur; cujus in potestate omnia sunt; quem verentur omnia; cui parent omnia; omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus acta fortunet.

God speed you well, or prosper your doings, works, and enterprises.

Quod actum est, dii approbent, fortunent, secundent, bene velint succedere, felicem ad exitum perducant: dii faxint, ut id quod actum est, felix, faustúmque sit, optimè succedat, prosperum eventum sortiatur: dii faveant, probent, ratum esse velint, actum feliciter quod actum est: utinam ex hac re contingant ea quæ cupis, optata omnia secunda fluant, summa felicitas emanet.

Deus adest laborantibus.

God is present with the afflicted, or ready to help all such as be in adversity and need.

Afflictos facilè divina pietas excitat, egentibus opem fert, miseros sublevat, desperatione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio est.

Deus præstò in adversis.

God is at hand in adversitie.

Perfugium habemus ad Deum in nostris calamitatibus, tranquillitas est in nostris tempestatibus, naufragium timentibus portus est: afflictos divina pietas excitat: amplissima est divina liberalitas, patet omnibus, latissimè patet, amplissimè patet, ubique locorum est, nusquam non est divina benignitas: cui non benignè facit Deus? ecquis est, in quem Dei benignitas non extet? qui divinam benignitatem non senserit, expertus sit, re ipsâ cognoverit, perspicuè viderit, clarissimè perspexerit? nemo divinam opem frustra imploravit: præstò est, adest, opem fert, opitulatur, subvenit Deus invocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Diescit.

The day beginneth to appeare, or, It is break of day.

Lucescit, albescit dies: dies appetit, adventat, adest: crepusculum matutinum adest: sol exoritur: tenebras fugat lux: nocti succedit dies: noctem subsequitur dies: abeunte nocte dies advenit, lux appâret.

Dies constituta.

A certain day appointed, or a set day.

Ad diem constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam, de provincia decedemus: eâ, quâ constitutum est, quâ convenit inter nos, die, proficiscemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You command or bid me do such things which no man is able to bring to passe.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum: ea imperas, præcipis, jubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperant; quæ præstare, perficere, exequi vix possum: magni negotii est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, gravia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in consuetudine.

Your company is nothing pleasant; or, You are so froward and churlish that no man careth for your company, or desireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in consuetudine difficilis,

ficilis, durus, asper: tua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suavitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suavitatem expetatur: minimè jucunda est, amara potiùs atque odiosa tua consuetudo: quis naturæ tuæ perversitatem in consuetudine ferat? quis te possit uti homine omnium difficillimo, severissimo, asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni suavitate, nullâ re jucundam? asperitatis ac perversitatis tantum habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potiùs planè non possit: usus tibi nullo cum homine diuturnus intercedit; ità difficilis ac durus es, iis moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te sunt. Vide *Morosus*.

Dignitas imminuta.

A dishonouring, or honour impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, injurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, auferri, jacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil unquam feci quod contra tuam existimationem esse vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè profundam.

Dignitas spectanda.

An especiall regard of your favour and honest estimation.

Hoc primùm te moneo, ut referas omnia ad dignitatem: propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati servias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate disjunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate conjunctum: tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Dignitas invisa.

Honour envied at.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat; quos mea dignitas angat, urat, torqueat, excruciet, pungat, graviùs afficiat; quibus dolori sit honor meus; quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore molestiáq; afficiat.

Dignitate integrâ, fortunæ damna contemno.

To keep my honour I care not what losse I suffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum jacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuso, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ autor es.

You were my first founder, or, All my preferment and authoritie first began by you.

Dignitati meæ præfuisti: à te primùm fluxit, manavit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus: tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ serviet.

I will so order the matter, that he shall set all his minde to the furtherance of your honour.

Dabo operam, ut Francisci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, convertam; ut Franciscus omnia sua studia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, statuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be loved.

Est qui ametur: dignus est qui diligatur: amore hominum dignus est: sunt in illo, quæ amorem concilient: possidet quę ad colligendam benevolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adjungendos, comparanda hominum studia nihil desiderat, nihil in eo requiras, nihil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odii nullam invenias: ferreus sit, aversus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia desiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, industriæ, studii in scribendo ponere, locare, collocare, consumere: plus diligentiæ ad scribendum conferri à te velim, operam navare studio majore in scribendo cuperem: tuis in scriptis diligentiam desidero, requiro, majorem postulo: non scribis accuratè, non diligenter, non studiosè; non eâ, quâ opus esset, quam res postulat, diligentiâ; minùs quàm oporteat diligenter: impiger in scribendo non admodum es. Scias suspectum tę mihi esse nominę negligentiæ.

Discedere.

To depart.

Mihi est in animo discedere, digredi, abire, proficisci, locum mutare: de discessu cogito: discessum specto, in animo habeo, meditor: animus est in discessu.

Disjunctio.

Disjunctio.

A severing or parting.

Dirimere conjunctionem, discindere, diffuere, disjungere: jus omne conjunctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum intervallo disjuncti sumus. In iis locis sum, quò propter longinquitatem tardissimè omnia perferuntur.

Diversa œconomia.

A diverse way, or another manner and fashion in governance and ordering of my house.

Genus rationum mearum dissimilitudinem habet cum illius administratione domestica: non eadem in re domestica tuenda, in administranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domestica utriusque ratio est.

Diversa ratio.

Another way of governance.

Dissentimus in regenda provincia: in administratione provinciæ diversa est utriusq; ratio, non eadem sunt utriusque instituta, longè distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequor: institutorum nostrorum dissimilis, diversa ratio est.

Diversæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are divers: we two are of contrary opinions, yet otherwise we love one another well enough, and agree together like friends.

Discrepant sententiæ nostræ, cùm tamen æquè nos inte-

inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ non congruunt, cùm animi tamen nostri in amore consentiant: non idem sensus est, non idem judicium, eadem tamen voluntas, eadem benevolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum: diversa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

Diversæ opiniones.

Divers opinions.

Opinionum dissensione discrepamus: non idem, aliter, diversè, variè sentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Divites gratiosiores.

Rich men are more in favour, or more preferred and regarded.

Ea temporum ratio est, ut qui plus opibus valent, magìs excellant gratiâ, gratiosiores sint: conferunt libenter homines ea studia in locupletiores, ditioribus favent, student, suffragantur, præstò sunt.

Divitiarum hoc, non virtutis est.

It is riches, and not vertue that wrought it.

Copiarum hoc potiùs est quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verùm copia divitiarum: divitiarum, non virtutis hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verùm divitiæ præstant: pendet hoc à divitiis, non à virtute.

Divitiis

Divitiis plurimum tribuendum.

Riches must be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æ mandæ divitiæ sunt: commendat nobis rem famili rem temporum ratio: ea ratio temporum est, ut plu mum divitiis tribuendum videatur, ut divitias non postremis habere debeamus, non ultimo loco pone non in minimis ducere, constituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men desire a long life.

Ecquis est qui diuturnam vitam non amet, non c piat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet diu vivere non cupit? diu vitam agere; diuturnam du re, traducere, vitam agere, transigere, vivere, diutur lucis usurâ frui, diu inter homines agere, cum homi bus versari, in terris morari?

Doleo propter te.

I am sorie for thy sake.

Tuâ causâ doleo: dolor meus à te est, provenit, pro ficiscitur, manat, fluit: tu paris dolorem meum: t causâ fit, ut doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui majorem ex pernicie & pe patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ità doleo, nemo magis, ut nemini concedam: tam doleo patri interitu, quàm qui maximé: angor, torqueor, crucior sollicitor, afficior pernicie patriæ; sic ut nemo unqu ex ullo casu, aut ulla omnino calamitate plus hauseri

acerbita

acerbitatis, graviùs doluerit, majorem dolorem ceperit, majorem in sollicitudinem inciderit, devenerit, adductus sit.

Dolor ex alterius dolore.

Your sorrowing maketh me heavie; or, Your sorrow and pain grieveth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: socius ægritudinis tuæ sum, particeps sum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, simillimus, idem utriusque dolor est: pariter ac tu, æquè ac tu, similiter ac tu, non aliter ac tu, non secùs ac tu, idem ut tu, nihilo leviùs quàm tu, doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be consumed with sorrow and pain.

Dolore contabesco, consumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios sustineo.

I am overcharged, or overwhelmed with sorrow.

Tantum doloris, sollicitudinis, acerbitatis sustineo, quantum ferri vix possit: ferendo dolori non sum: impar dolori sum: impares dolori vires meæ sunt, ad dolorem infirmæ, dolore franguntur, vim doloris minimè sustinent: roboris in me tantum non est, ut acerbitatem tam gravem queam perpeti. Vide, *Extreme anger.*

Dolor immodicus.

An immoderate or unmeasurable sorrow and pain.

Dolorem sustineo, patior, fero gravem, acerbum, ejusmo-

ejusmodi, qui ferri vix possit: dolorem incredibile capio, suscipio, haurio, traho: dolore angor, conficio excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frango omnes mentis meæ partes dolor exagitat, divexat perturbat, afficit: vexor acerbissimâ sollicitudine: dolore discrucior, divellor, dirumpor, perimor, immor, exanimor, contabesco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac sollicitudinis, concursu molestiarum labefactatus, atque convulsus: ità cecidit animus meus dolore perculsus, ut nulla res eum ad æquitatem possit extollere: jaceo in mœrore ac sordibus: curis maceror: ægritudine contabesco: ægritudine animi ità laboro, ut sanari vix possim, vel potiùs planè non possim, ut spem salutis amiserim, salutem desperem, de salute desperem, spes salutis nulla omnino supersit: versor in summo dolore, acerbâ sollicitudine, gravi curâ, molestiâ, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi sunt acerbi.

I am sory for your heavinesse, sorrow and grief.

Tuæ me calamitates graviter afficiunt: tua mihi nimis adversa fortuna gravissima est: tua me torquent infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, sollicitor, vexor malis: miserrimum tuæ vitæ statum iniquissimè fero: ex tuis miseriis dolorem haurio acerbissimum: tuæ me miseriæ miserrimum faciunt: miser sum tuâ miseriâ: dolor meus ex tuo dolore pendet: tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renovatus.

Sorrow renewed.

Dolorem meum refricâsti: sopitum excitâsti dolorem meum, quem dies jam penè sanaverat.

Dol

Domi lates.

Thou lurkest at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam effers: extra cubiculum nemo te unquam videt: perpetua tibi sedes cubiculum est: nunquam evolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is uncertain whether I shall live unto that day, or, I am not sure to live so long.

Optandum est, ut ad id tempus ducere spiritum possim: incerta ad aliud tempus vita est: vereor, nè non tam diu vivam, nè non usque eò vitam producam: vitam quis mihi præstet ad aliud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non est.

Dubito de capessenda republica.

I am in doubt whether it be best to take the charge of the common-wealth upon me, or not.

Integra mihi res non est ad consulendum, capessam néc ne rempublicam: non est mihi libera, non expedita, non soluta de capessenda republica deliberatio: liberam non habeo capiendi consilii facultatem, de suscipienda, gerenda, administranda republica: teneor implicatus, nec mea expedire consilia possum de suscipienda republica.

Dubium de studiis alicujus.

I doubt what end his studies will have.

Vereor, nè quam de tuis studiis expectationem concitasti, hanc sustinere ac tueri non possis: vereor ut studia

dia tua expectationi hominum respondeant: timeo ne studiorum tuorum eventus ab hominum opinione dissentiat, alius atque expectatur, existat: timeo nè tuis studiis non is qui expectatur exitus contingat: magna me dubitatio tenet, nè non eum, quem homines expectant, studia tua fructum ferant.

Dubius animi.

All doubtfull, or uncertain what to do.

Ancipiti curâ distrahor, jactor, versor: animi pendeo: incertus animi sum: pendet animus, inclinat, huc illùc fluctuat, jactatur, incertus est quid consilii capiam: utram in partem me dem, ignoro: explicare consilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis invenire non possum: distrahunt me diversa consilia: in utramque partem ità multa succurrunt, ut difficilis admodum sit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobscura, haud satis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubtfull; or, No man is sure when this warre will end, or who shall have the victorie.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum est, in dubio versatur, in dubio positum est, in ambiguo, in ancipiti, planè non constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui sit belli exitus futurus: de belli eventu potest ambigi; certò divinare, conjicere, augurari, affirmare non licet: exploratum non est, certa conjectura non est: in dubium vocari potest eventus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: potest in

utramque partem judicari de belli eventu : anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obscura, quæ obscuritatis & erroris habeat multum, non simplex, non aperta, non perspicua, parùm certa divinatio, conjectura, opinio est: conjecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello casurum sit, utram in partem inclinatura victoria, nemo dispicit, videt, intelligit, novit: exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit.

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in ostendenda tibi virtute fixi & locavi: in tradenda tibi virtute sum totus: hoc unum mea spectat industria, thesauros tibi virtutis ut aperiam ac tradam: versor in hoc studio totus, ut aditum tibi ad virtutem patefaciam, ut ornem te virtute, ut ad virtutem, duce me, pervenias: hac in re, cura atque mens mea tota versatur, quæ sit dignitas, qui splendor, quæ pulchritudo virtutis, me magistro, ut intelligas.

Egestas honoribus impedimento.

Povertie is a stay or hinderer of honour.

Sæpe aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, cursum moratur, sæpe impedimento fuit: sæpe fecit inopia, commissum est inopiæ culpâ, ex inopia contigit, nè liceret ad honores pervenire, nè liceret expeditè progredi, procedere, cursum tenere in honorum via: egestas, rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia, domesticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta objecerunt. Vide, *Paupertas honoribus excludit.*

Egregiæ equestres copiæ.

A noble and valiant troup of horsemen.

Vix credas quantum in prælio valeat hæc equitum

turma, quàm firma sit, cujus roboris, quorum nervorum: hac equitum turmâ, hoc equitatu, hac equitum manu noli putare quicquam acrius, aut pugnacius esse.

Egregiè.

Excellently, greatly, passing well, noble, or honourable.

Summè, vehementer, valde, magnopere, etiam atque etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, singulariter, unicè, egregiè, insigniter, cumprimis, imprimis, præcipuè, apprimè, admodum, majorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximopere, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine, non ut solet, non ut mos est, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplum, sicut nihil magìs, nihil suprà, nihil ultrà, nihil tale, nihil ad aliud, ut conferri nihil possit, simile, par, æquale, ejusmodi, ejus generis nihil sit.

E labore immortalitas.

Out of travell immortalitie; or, The pains you have taken in your noble work shall never be forgotten, but your labour shall be remembred and commended for ever.

Quos nunc suscipias labores, ii te apud posteros æternâ gloriâ donabunt, afficient, illustrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum oblivione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia secula dissipabunt, posteritati tradent, omnium sermonibus & scriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honestandum,

ſtandum, tuendum : conſequêris tuis laboribus, nequa dies tui nominis famam delere poſſit, ut omnis de te poſteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticeſcant.

Elatus divitiis.

Puffed up in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt divitiæ, non tuæ propriæ virtutes: inſolentia tua, arrogantia, ſuperbia, non ex animi, non ex ingenii tui præſtantia, ſed ex opibus tuis manat: iſtam inſolentiam, elationem animi, ſpiritus immoderatos, in te parit non ulla tua ſingularis, aut præcipua facultas, meritorúmve conſcientia, ſed copiæ, divitiæ, opes: res domeſtica plus æquo major, commodorum abundantia animos tibi facit: tollit te ad iſtam animi intemperantiam res familiaris, non ulla tua propria bona, non artis honeſtæ ſcientia, aut virtutis ulla poſſeſſio.

Eloquentia Ciceroni fructuoſa fuit.

Eloquence was gainfull, or profitable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia ſummo emolumento, peperit emolumentum, commoda, utilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparavit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, conſecutus eſt: admodum Ciceroni fructuoſum fuit eloquentia, utilitatis eximiæ, commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti ſummo ſtudio.

To endeavour earneſtly: to travell in a matter with might and main, or to labour and deviſe all the wayes he can poſſibly.

In arcem hujus cauſæ, in ſummam cauſam totus

 invadam,

invadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus nervis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quantum valeo, quantum quidem ipse præstare possum, quantum consequi viribus licet: contendam omni studio: summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentiæ: minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum studium, nullam operam aut industriam prætermittam, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error perniciosus.

To do amisse herein is very perilous: if you shall do otherwise then well, great danger and harm is like to ensue thereupon.

Offensionem imprimis esse periculosam, magno tibi futuram damno, tibi affirmo, siquid offendes, errabis, secùs efficies, committes, peccabis, labêris, si culpam commiseris, siquam in culpam incideris, si te minùs honestè, minùs sapienter gesseris: si te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi constabit; non mediocre damnum, non levis jactura consequetur: tuam culpam gravi damno solves, magnâ mercede redimes, gravissimè lues.

Error pueritiæ.

The errour and misdoing of youth.

Multa leviter, inani quodam studio, temerè in pueritia committuntur: in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineunte

ætate, ineunte pueritiâ, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habuissem, non ità graviter errâssem.

Es mihi charissimus.

Thou art dearest unto me, or, I love thee best of all men, or above any thing in the world.

Nemo est omnium, in quem magìs quàm in te mea sit propensa benevolentia, qui mihi te sit charior, quem ego vehementiùs quàm te diligam, quem ego majore quàm te benevolentiâ prosequar, magìs ex animo quàm te diligam.

E studiis morbus contractus.

Sicknesse gotten by overmuch study.

Ægrotabat ex labore studiorum: jacebat ob studiorum labores: morbo languebat ex intemperantia studiorum: malè se habebat, inciderat in morbum, quòd immoderatè studiis uteretur, quòd ei studiorum modus esset nullus, quia minimè sibi parceret in studiis: affectus graviter est, valetudine utitur adversâ, decumbit oppressus morbo, laborat morbo, valet pessimè ex nimia studiorum consuetudine, ex immoderato usu.

Eventum felicem opto.

I wish a happy end.

Quod actum est, dii approbent, succedat ex animi sententia, succedat optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finem sortiatur, exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem ipse vis eventum ferat: acta dii fortunent, confirment, rata velint.

Eventus rei felix erit.

The end shall be happy.

Exitum res habebit, mea quidem ut spes fert, exoptatum, felicem, qualem volumus & optamus: res ex animi nostri sententia succedet: successu res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: eventus rei erit optimus: evadet res, quò volumus; non aliter cadet ac volumus: sequetur id quod optamus: optatis fortuna respondebit: res consequetur exitum, eventum, finem exoptatum.

Eventus dubius.

The end is doubtfull.

Utrùm res eum finem qui principio respondeat, à principio non dissentiat, non discrepet, habitura sit, ignoro: futurúmne sit, ut extrema cum primis contexantur, conjungantur, extrema primis respondeant, consentiant, similia sint, non dispicio: quem sit exitum res habitura, similémne, an dissimilem principio, suspicari non possum.

Ex alterius virtute spes.

Hope in the vertue or prowesse of other.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res gestæ, ea quæ gessisti, quæ tuæ signa virtutis ostendisti, virtus tua perspecta, perspicuis testata signis, præclaris factis declarata, excitavit eos qui antea timore perculsi jacebant, animos à metu ad spem revocavit, retulit, reduxit, transtulit.

Ex avaritia multa mala proveniunt.

From covetousnesse springeth much evill.

Parit avaritia multa mala: existunt, nascuntur, proficiscuntur,

ciſcuntur, proveniunt, effluunt, emanant, exoriuntur ex avaritia multa mala: multorum malorum cauſa, origo, principium, fons, radix avaritia eſt: multorum malorum cauſa referenda ad avaritiam, conferenda in avaritiam, adſcribenda, aſſignanda, tribuenda avaritiæ eſt: culpam ſuſtinet avaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre, miſery.

Summis difficultatibus regionem univerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli causâ, propter bellum acciderunt, evenerunt, obvenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ ſunt, allatæ ſunt, oblatæ ſunt univerſæ regioni: univerſam regionem in multas difficultates bellum conjecit, impulit: exitioſum, pernicioſum, calamitoſum univerſæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide, *Belli calamitas.*

Excandeſcentia.

Great anger and wrath.

Exarſit iracundiâ vehementi: exarſit vehementer, excanduit: commotus, incenſus, inflammatus irâ vehementi furere cœpit: furor illum invaſit.

Excellens.

Excellent, or paſſing good.

Virum excellentem, præſtantem, omnibus, ut aiunt, numeris abſolutum, omni laude inſignem, participem omnium virtutum, cui nihil deſit, in quo nihil deſideres, quem eſſe virum ſingularem dicas.

Ex concordia spes victoriæ.

Where unitie is, there is hope of victory: where men agree well together, they are more like to have the upper hand.

In nostra concordia spem maximam pono victoriæ: ex vestra concordia victoriam spero: vestra concordia victoriæ mihi spem affert: ut spero, pro mea quidem spe, quantum quidem spero, nisi me spes fallit, ut animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, victoriam pariet, afferet; vestræ concordiæ fructus, nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

Excusatio non necessaria.

A needlesse excuse.

Supervacanea fuit apud me tua excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: non erat cur te excusares: causam excusandi nullam habuisti: minime necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done nobly, a noble act.

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis: omnia tua facta cum dignitate vehementer consentiunt: in omnibus rebus maxime dignitatem spectasti: in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunq; egisti, ad dignitatem omnia spectârunt. Gloria tibi semper prima fuit, antiquissima fuit, maximi fuit, ante omnia, summo loco, primum apud te locum obtinuit: scopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua sunt ejusmodi facta, ut eximiis ornanda præconiis, divinis decoranda laudibus, tollenda ad astra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatisque præmia debentur.

Ex gula obesus.

Of much eating and drinking cometh a grosse and fat lumpish body.

Nisi cibo parcas, à cibo abstineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, nisi cibo parciùs utare, pinguior evades, quàm satis est, nimiùm pinguesces, nimiam pinguitudinem indues, obesior fies, nimiâ pinguitudine laborabis.

Ex injuria gloria.

Of injurie renown.

Illustrabit amplitudinem tuam hominum injuria: quò magis obscurare atque extinguere tuam dignitatem inimici tui conabuntur, eò plus etiam splendoris accedet, eò clariùs elucebit, eò patebit illustriùs, eò fiet clarior atque illustrior.

Ex intellecta fraude desperatio.

When he saw himself intrapped, or deceived, he would have rid himself of his life.

Ubi se fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumventum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallaciis à veritate abductum sensit, intellexit, vidit, cognovit, ubi fraus illi patuit, manifestæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus; ipse sibi manus afferre conatus est, voluntariam sibi mortem inferre, consciscere, voluntariâ morte vitam abrumpere.

Ex inimicorum injuria laus.

The injurie of thine enemies shall set forth thy praise, fame and renown.

Illustrabit amplitudinem tuam inimicorum injuria: quò

quò plus ad te oppugnandum ſtudii conferent inimici tui, quò erit gravior in te impetus inimicorum tuorum, quò ſtudioſiùs evertere te ac tua commoda conabuntur, quò acriùs ac vehementiùs in te erumpent, irruent, incurrent, invadent, impetum facient, impreſſionem facient, ſuas vires intendent, ſuos nervos contendent, ſeſe immittent, eò major ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clariùs tuæ ſplendor dignitatis elucebit, eò clarior atque honoratior evades, eò tua laus fiet illuſtrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illuſtrabitur honor tuus; eò ſublimiùs tui gloria nominis aſcendet, extolletur, efferetur, evehetur; eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris, acquires, obtinebis, aſſequêris, conſequêris, adipiſcêris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Exiſtimatio honeſta in ſenatu.

A good report, or an honeſt reputation in the Senate.

Pulcherrimè ſtabis in ſenatu, ſi tuorum adverſariorum ſententiam fregeris: locum obtinebis honeſtiſſimum in ſenatu, magna tua erit in ſenatu exiſtimatio.

Exitii tuorum autor es.

Thou art the undoing, the utter overthrow of all thine.

Tu tuorum omnium ſalutem afflixiſti; tuos perdidiſti: tuos evertiſti fortunis omnibus: tuis exitium peperiſti, perniciem attuliſti, ſummam calamitatem ac peſtem importâſti: in ultimum diſcrimen, in miſerrimum ſtatum, in hanc omnium deterrimam, omnibúſq; miſerandam conditionem tuos adduxiſti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation, nothing done.

Diu deliberatum, actum, consultatum est; perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata, ad finem perducta res non est: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non est: deliberationem consecuta res non est.

Ex minore cura in gravem conjectus.

From a lesser care, to a greater.

A minore cura maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendam tamen; nunc sollicitudine premor, quæ ferri non possit: hac sollicitudine nihil gravius: vincitur animus meus, planéque frangitur hac tam gravi sollicitudine.

Ex omnibus causis tibi amicus sum.

I am thy friend in all causes, or, There are a thousand reasons why I should love thee.

Omnibus tibi necessitudinis causis conjunctus maximè sum: omnes mihi necessitudinum causæ, omnia necessitudinis summa jura, omnes necessitudines intercedunt: mihi tecum omnia sunt: ità multæ mihi tecum consuetudinis causæ sunt, ut nihil possit esse conjunctius. Amo te singulariter omnibus de causis: omnibus ad te amandum causis adducor, moveor, impellor: causam tui diligendi nullam non habeo. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam?

Experientia magistra multarum rerum.

Experience the schoolmistris of many things.

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: multarum

tarum rerum ſcientia, cognitio, intelligentia, doctrina, capitur, ſumitur, hauritur ab experientia & uſu: multa cognoſcuntur experientiâ duce: multarum rerum magiſter eſt uſus; multa docet, oſtendit, patefacit: viam aperit uſus ad multarum rerum ſcientiam: erudimur valde, inſtituimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur, ad ſcientiam multarum rerum experientiâ duce pervenimus: multarum rerum ſcientiam conſequimur, experientiam ſecuti, experientiâ docti, experientiâ magiſtrâ.

Experientiâ vacans.

without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, uſu minimè doctus, uſûs expers, rudis in rebus, novus tanquam hoſpes, planè peregrinus, ab uſu rerum imperitus, parùm verſatus in rebus, rerum inſciens, ignarus, expers: peregrinaris in rebus: res non tractâſti: experientiâ vacas: uſum non habes.

Expers literarum.

Unlettered or unlearned.

Literas planè non noverat: parùm in via literarum proceſſerat: literas vix attigerat, guſtaverat, literas à limine ſalutaverat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauſerat: literis erat mediocriter, leviter, vulgariter, non admodum, haud ſatis, haud multùm eruditus, inſtitutus, inſtructus: planè, perfectè, abſolutè, exquiſitâ quadam ratione, excellenter, egregiè, præclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum ſcientia: reconditæ, exquiſitæ, ſingulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant.

Ex

Ex rei eventu homines de te existimabunt.

Of the successe, or as it falleth out in the end, so men will judge, esteem, and think of you.

Ex eventu homines de te existimabunt: rei exitum hominum judicia consequentur: ut res cadet, ut succedet, ut evenerit, ut ceciderit, ità de te homines judicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, eventus, conclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient: congruent, consentient in utramque partem, hominum de te judicia.

Expectationem meam fefellisti.

You have deceived my expectation.

Fefellisti opinionem meam: tractâsti me secùs, atque existimabam: non eum in me, quem putabam, te præstitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti: cum animo meo tua facta non conveniunt, consentiunt, congruunt: prorsus te alium, atque arbitrabar, sum expertus, re ipsâ cognovi, sensi: non præstas mihi eum animum, quem debes.

Extra conjecturam posita non scrutanda.

The things are not to be sought after, that cannot be guessed at, or that passe our capacitie.

Abstinendum est ab earum rerum sermone, omittendus, dimittendus, prætermittendus, abjiciendus earum rerum sermo; suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est, quæ positæ non sunt in conjectura, minimè à conjectura pendent, à conjectura procul absunt, extra conjecturam sunt; quas conjecturâ antè capere, percipere, prospicere, providere, assequi, conjicere, conjectari, augurari, divinare,

non

non licet; quæ sunt ejusmodi, ut eas vaticinari, ad eas conjecturâ propiùs accedere, de iis certò conjicere, certam conjecturam facere, certus vates esse, conjector esse nemo possit; de quibus difficilis admodum conjectura, incerta & obscura divinatio, obscurum augurium est; in quibus quid futurum sit, eventurum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna, sors possit, suspicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extremely tormented or vexed.

Vehementissimè sollicitor: acerbissimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis sensibus: dolorem sustineo quantum ferre vix possum, vel planè non possum; quantum ferre vix, aut nè vix quidem possum: me conficit cura, me dolor exanimat: ità fluctibus curarum jactor, ut à portu prorsus excludar, longissimè dimovear, amovear, summovear, arcear. Vide, *Dolores nimios sustineo.*

Extremè infelix.

The unhappiest man in the world.

Nemo omnium qui vivunt, me uno infelicior, aut infortunatior est: meas miserias nulla æquat infelicitas: mea est miserrima conditio: in summa versor infelicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortuniis, calamitatibus, miseriis, malis: omnes me premunt miseriæ: infesta, infensa, adversa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna quàm mea: fortuna non suppetit, quæ sit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato, singulari, deteriore quàm quivis omnium qui in terris degunt: meum est singulare fatum; singulari

lari utor fato: singulari fato natus sum: infausto nimiùm adversóque sydere sum natus: hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam ut secundâ fortunâ uterer, nunquam ut miser non essem, perpetuis ut vexarer miseriis, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis: mecum agitur infeliciter: prorsus infeliciter ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quantascunque habet, opibus ac viribus oppugnat: non adversa tantùm, sed eversa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco quàm ego sum?

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, jucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes est, virtutem sequitur, cum virtute conjuncta, ad virtutem adjuncta, nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiscitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulavit æquo animo.

He took his banishment patiently.

Summâ voluptate Metellus patriâ cessit, egregiâque animi alacritate abfuit: discessum à patria æquissimo

ſimo animo tulit Metellus, & abfuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria diſceſſit, æquiſſimus; dum abſuit, lætiſſimus fuit, erectus, alacer, minimè demiſſus, aut dejectus. Vide, *Metellus æquo animo exul.*

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayeth him, or, A man may partly perceive by his face, what minde or affection he beareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis & fronte potui colligere, conjicere, intelligere, ſuſpicari; ut potui de vultu, qui eſt index & imago animi, conjecturam facere; ex ea ſignificatione quam mihi vultus dedit, ut mihi vultus ſignificat, oſtendit; ut ſigna quædam, quæ animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonſtrant, malè animatus in me eſt, peſſimè de me ſentit, inimicè cogitat adverſus me, animo eſt mihi inimiciſſimo, admodum infenſo.

Facies honeſta.

A good face.

Facie liberalis eſt, facie liberali: facies ei liberalis eſt, pulchra, formoſa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Eaſily.

Facilè, non difficulter, non laborioſè, parvo negotio, ſatis leviter, qui ſapientiâ valet, fortunæ reſiſtit: ſapienti facile eſt, non difficile, non laborioſum, operoſum non eſt, negotii nihil eſt, difficultatis non eſt, laboris non eſt, difficilis operæ non eſt, impetum fortunæ ſuſtinere, tueri ſe ab injuriis fortunæ.

Fami-

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos utor eo valde familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, usus, familiaris consuetudo intercedit: mihi est familiaritate conjunctissimus: nihil est nostrâ familiaritâte conjunctius: eo sic utor, ut nec familiarius ullo, nec libentius: quotidiana mihi cum eo consuetudo est: ità mihi familiaris est, ut nihil esse possit conjunctius: magno mihi familiaritatis usu conjunctus est, obstrictus est: amicitia nostra summam ad familiaritatem pervênit.

Fatum acerbum.

Hard hap, or evill destiny.

Fatum hoc meum est, ut miserrima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, eâ videor conditione natus, ut amarissimam fortunam in omni vitâ degustem, nihil ut boni videam in vita, nihil ut mali non subeam, sustineam, perferam.

Feliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpe cum Romanis exercitibus, copiis, Pœnus Hannibal feliciter, prosperè, secundâ fortunâ, prospero eventu pugnavit, pugnas pugnavit, pugnâ certavit, acie conflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertavit, depugnavit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari à negotiis.

To rest after travell.

Quies nunc à negotiis est, quiescunt negotia, pro-

 laræ

latæ res ſunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil eſt, rerum nihil geritur, quieſcunt homines à negotiis, feriæ ſunt à negotiis, vacatio eſt à rebus gerendis: vacationem à rebus, quietem à negotiis concedit tempus. Hîc omnia jacent, hîc veternus omnes occupavit, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Feſtinanter agendum.

It muſt be done, or diſpatched quickly or ſpeedily.

Si tibi certum eſt, ſi habes exploratum, ſi pro certo exiſtimas poſſe te illius regno potiri, cunctandum non eſt, differendum non eſt, producenda res non eſt, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longiùs ducenda: ſine mora, ſine cunctatione, ſine ullo temporis intervallo aggredienda res eſt, tentanda, incipienda: facienda mora non eſt, interponenda mora nulla eſt, omnis eſt abjicienda mora: immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet. Vide, *Non cunctandum.*

Feſtiva oratio.

A merry jeſt, or pleaſant ſaying.

Dicta dicit ejuſmodi, iis utitur dictis, ità facetiis valet, ità bellè, ſcitè, venuſtè, argutè, ingeniosè, feſtivè, lepidè jocatur, ut ſingulis verbis riſum excitet, commoveat, faciat, ut audientes mirâ voluptate perfundat: ejus dictis, facetiis, jocationibus mirè capiuntur omnes.

Feſtivus puer.

A pleaſant boy, a merry childe, with a pleaſant and comely grace.

Nihil eſt eo puero feſtivius, nihil lepidius: lepôres habet,

habet, qui amorem concilient: lepôre, festivitate, elegantiâ morum conferendus cum illo puero nemo est.

Fides dubia.

You will cause, or make men doubt of your honesty, faith or credit.

Venies in suspicionem infidelitatis, parùm bonæ, sinceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non bene homines existiment: suspectus eris nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secùs existimandi.

Filius frugi.

A thrifty childe, or of honest nature and disposition.

Est cur gaudeas, habes quòd læteris, justam lætandi causam habes, lætari jure potes; si gratularis, jure facis, quòd moribus tam politis filium habeas, tantâ modestiâ præditum; quòd is tibi sit filius, qui continentiam in tanta cæterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tam immoderato luxu tueatur & colat: florere laudibus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all musing, intent, study and devising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quò ut perveniam, elaboro, atque evigilo: huc spectat animus meus, huc me voluntas, huc judicium & ratio ducit. Vide, *Consilium.*

Fortis pro ſalute patriæ.

Stout in the quarrell, or valiant for the ſafeguard of his countrey.

Egregiâ laude ſe dignum oſtendit, ſummam gloriam conſecutus eſt, quia patriam fortiter tutatus eſt, acriter, ſtrenuè, vehementer: acerrimum ſe patriæ defenſorem præbuit: hoſtibus patriæ ſuum corpus objecit, oppoſuit: ità pro patria pugnavit, ut fortitudinis laudem tulerit: prælia ſuſtinuit pro patria: vires omnes ad ſalutem patriæ tuendam contulit: pro ſalute patriæ defendenda contendit omnes nervos.

Fortuna ſecunda amicos habet plurimos, adverſa nullos.

Proſperitie hath many friends, adverſitie none.

In proſpera, ſecunda, commoda, optima fortuna, florentiſſimis, proſperis, optimis rebus tuis, ſi tibi fortuna ſuffragabitur, favebit, facilis erit, facilem ſe tibi ac benignam præbebit, ſi tibi optimè cum fortuna conveniet, ſi fortunâ uteris proſperâ, ſecundâ, facili, benignâ, ſi tibi erit optimè, ſi commodè tecum agetur, tranquillus erit rerum tuarum ſtatus, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis, amicorum copiâ florebis, amicorum multitudinem non deſiderabis: ſin ages infeliciter, fortunâ uteris adverſâ, tuis commodis atque optatis adverſabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non reſpondebit, malè tibi cum fortuna conveniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, caſus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculſus fortunæ vi jacebis, languebis, jacebit fortuna tua, jacebunt res tuæ, commodorum inopiâ laborabis, aliqua te premet, urgebit difficultas, infeſtâ fortunâ uteris, infenſâ, iniquâ, adverſâ, difficili, durâ, acerbâ, parùm proſperâ, parùm ſecundâ,

cundâ, parùm facili, parùm benignâ; tum amicos requires, amicorum inopiâ laborabis, omnes te destituent, deserent, à te descifcent, discedent, recedent.

Fortuna desperata.

A desperate case, or a state past all hope of amendment or recovery.

Eò te redactum video, ut ope humanâ servari non possis, ut actum prorsus de te sit, de tuis fortunis, de salute tua, ut spem habere melioris fortunæ nullam possis, ut spes melioris eventûs nulla relinquatur, ut ipsa te salus servare non possit.

Fortunâ extremâ utor.

I am quite undone, or, I have lost all that I have.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: eversæ sunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid jam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis pristinis ornamentis & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum jacturam feci, perniciem tuli, subii, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi jam reliqui fortuna fecit: ità perii, ità sum perditus, ut salutem planè desperem: oppressæ jacent gravissimâ fortunâ meæ res omnes: ità perditæ sunt fortunæ meæ, ut eas servare nè salus quidem ipsa possit.

Fortuna urbes amplissimas evertit.

Fortune hath overthrown most noble cities.

Vi fortunæ aliquando perculsæ & prostratæ jacebunt,

bunt; fortunæ viribus perculsæ concident aliquando florentissimæ urbes: præclaras urbes obscurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus evertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm urbes amplissimæ jaceant, perculsæ vi fortunæ atque prostratæ.

Fortuna omnia summa evertit.

Fortune hath overthrown or cast down the most renowned and excellent things that ever were.

Facilè summos hominum principatus fortuna delet: evertit fortunæ vis opulentissima regna: nulla est potestas tanta, quam fortunæ potestas non exuperet, quæ fortunæ potestati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non possit: parvo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconstantia animadversa.

The inconstancie of fortune spied.

Quò diligentiùs, studiosiùs, accuratiùs cogito, attendo, animadverto, meditor, mente animóque considero, in animo volvo, mecum ipse perpendo, examino, pondero varietatem, instabilitatem, levitatem, inconstantiam fortunæ, eventa varia, varios rerum eventus, qui à fortuna pendent; quò magìs ad fortunæ varietatem specto, animum intendo, intueor, meas cogitationes converto, eò longiùs à cupiditate divitiarum animum abduco, removeo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Trust not, hazard not, commit nothing to the adventure of fortune.

Non improbo, non displicet mihi tuum consilium,

non

non reprehendo quòd ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, administranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ studium te adjunxeris: te tamen hortor, tibi suadeo, autor tibi sum, nè fortunæ fidem habeas, confidas, credas; nè te fortunæ committas, credas, tribuas; nè fortunæ potestati te committas; nè multum in fortuna ponas; nè fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas; ut à fortuna caveas, cautè agas cum fortuna, minimum tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas, ut fortunæ instabilitatem, levitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are uncertain or frail and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè possunt: admodum incerta, instabilis, dubia, infirma divitiarum possessio est: usum divitiarum nemo sibi certum ac perpetuum potest promittere: quis præstare possit diuturnam fore divitiarum possessionem?

Fortunatus.

Happy or lucky.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas: prosperè tecum agitur, sic, ut invidere nemini possis: felicitate conferri tecum fortasse multi; præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest: eâ fortunâ uteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quàm qui maximé: itâ beatus es, ut nemo magis: iis vel ornamentis, vel præsidiis redundas, quibus majora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es: nihil ad felicitatem tibi deest: ea possides

ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab iis rebus, in quibus sita felicitas est: rebus omnibus affluis: non est, quòd quicquam desideres: optimus est rerum tuarum status: tibi satis est vel ingenii, vel fortunæ ad bene beatéque vivendum: animi & fortunæ bona sic in te sunt, ut in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Advanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas: multum & ad fortunam, & ad dignitatem tuam accessisse, additum esse, tum fortunam, tum dignitatem tuam magnopere crevisse, auctam esse, amplificatam esse, valde te fortunis simul & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis quàm antea florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To have the use, or to enjoy.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enjoy a quiet minde.

Credibile non est, quàm æquo animo sim, quàm fruar quiete, quàm sit animus meus omni curâ vacuus ac liber, omni curâ vacet, ab omni cura procul absit, quàm sit tranquillus animi mei status, quàm tranquillè seipso fruatur animus meus; æquitatem animi mei vix credas, conjecturâ vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Funus

Funus splendidum.

An honourable or solemne buriall.

Funus ei satis amplum faciendum curavi: dedi operam, ut funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, ut exequiis honestaretur: exequiis eum honorificis prosecutus sum: honorificè sepultus est: sepulturâ honestatus est. Funeris, exequiarum, sepulturæ honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Fuste percutere.

To strike with a club.

Fuste illum malè mulctare, malè accipere, percutere, fustem illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu experiri, vim & gravitatem sustinere, ferre, pati.

Gentes subactæ.

Nations overcome, or countreys vanquished and subdued.

Multis regionibus brevi auctum est Imperium Romanum: multarum regionum accessio facta est ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionem venerunt, in potestatem redactæ sunt, subactæ sunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adjunctæ sunt, jura potestatemque subierunt populi Romani.

Geometra.

A Geometrician.

Geometricis literis perfectè eruditus: penitus cognovit

gnovit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam ſcientiam: excellit in Geometria: perfectam, abſolutam, ſingularem, eximiam Geometriæ ſcientiam poſſidet: ità proceſſit in Geometria, ut ad ſummum pervenerit: prorſus Philoſophiam cognovit: vincit omnes, præſtat omnibus, antecellit omnibus, nemini ſecundus eſt, parem habet neminem, ſuperior omnibus eſt in Geometrica ſcientia.

Gigantes immenſæ magnitudinis.

Giants of high ſtature, or marvellous great bigneſſe.

Maximi inter cæteros homines feruntur eſſe gigantes, extraordinariâ, inuſitatâ, immensâ magnitudine, magnitudinis immenſæ: vaſtiſſima ſunt gigantum corpora, horribili magnitudine: non ſunt gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo noſtrûm eſt, qui gigantes magnitudine adæquet, qui gigantum magnitudinem æquet, aſſequatur, qui gigantibus par ſit: excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus præſtant, antecellunt: gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem eſt, præter naturæ morem, vaſtior eſt quàm mos naturæ ferat.

Gloria ex munere bene geſto.

Great honour and praiſe in executing his office well.

Hoc munus ſi cum laude adminiſtraveris, geſſeris, curaveris, in hoc te munere ſi præclarè geſſeris, expreſſior & illuſtrior tua virtus erit, tua virtus patebit illuſtriùs, extabit apertiùs; magìs quàm antea patefient, certiúſque cognoſcentur animi tui bona; qui vir ſis, & quantus, magìs quàm antea res ipſa declarabit; majorem

rem quàm antea ingenii animíque tui significationem dabis; teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies; ipse sic te probabis, ut antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greek and Latine.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt: unus optimè nôsti non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia: es omni liberali doctrinâ politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You have done me a great pleasure in doing my commendations.

Quòd eum salvere à me jusseris, meo nomine salutaveris, quòd ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in favour, or made friends again.

Inimicitias deposuimus: in gratiam rediimus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abjecimus, deposuimus. Vide, *In gratiam redire.*

Gratiâ excidere aliorum culpâ.

To lose the favour once obtained, by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem, apud omnes delevit, non tua, sed tuorum culpa: factum est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, ut, quâ florebas gratiâ, eam amitteres: periit quod habebas gratiam,

tiæ, tuorum culpâ, non tuâ: commissum est à tuis potiùs quàm à teipso, per tuos potiùs quàm per teipsum, ut esses non ut antea gratiosus; ut eâ gratiâ, quâ fruebaris antea, prorsus excideres, ut amitteres hominum studia, ut ex animis atque amore hominum effluéres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankfull, or do my endeavour to requite your deserts and courtesie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddam beneficia, parem gratiam referam: tuis beneficiis respondebo: quæ debeo, solvam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere levabor: beneficiis compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officiis: cumulatè tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies aut paria. Laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè solvere non potero, beneficiorum tuorum: istam tuam liberalitatem semper in ore, animóque habeo.

Gravissimè me læsit, quòd amicum ignominiâ affecit.

He could not displease me worse, then to slander my friend; or, Slandering my friend, he slandereth me.

Ex omnibus injuriis, quas in me contulit, conjecit, quibus me affecit, vexavit, exagitavit, insectatus est, nulla mihi fuit gravior, nulla me graviùs affecit, graviorem nullam sensi, graviùs nullam tuli, quàm cùm amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum, per summam injuriam, nefandúmque scelus quæsivit, infamiam amico meo machinatus est.

Habitu

Habitu Hispaniensi.

Apparelled like a Spaniard.

ORnatu Hispaniensi, Hispanorum more, indutus more Hispaniensi, speciem hominum Hispanorum vestitu referens, præ se ferens ut in Hispania solet, ut Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritissimus.

Hanniball most skilfull in warlike affairs, or a very expert souldier.

Hannibal in re bellica, in rei militaris scientia, in gerendis bellis callidissimus, vaferrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum; vafritie, calliditate, versutiâ, astutiis, astu, arte vicit, anteivit, antecessit omnes Pœnos; præstitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis; excelluit inter Pœnos; parem habuit Pœnorum neminem: vafritie, calliditate, versutiâ, astutiis, astu, arte, omnium Pœnorum nemo cum Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, componendus: ad eam calliditatem, vafritiem, artem, quâ gerendis bellis Hannibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis astutiis atque artibus aspirare ad Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum scientiâ par fuit? quis perfectam belli gerendi rationem, ut Hannibal, tenuit, calluit, novit, possedit, consequutus est, obtinuit?

Hic tibi sit scopus.

Let this be your mark, intent or purpose.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, statue, constitue,

tue, ad animum refer: huc mentem intende: huc ſpectet animus tuus: dirige tua conſilia, tuas cogitationes ad hunc finem: hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hoc ſapienti non obvenit.

This chanceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, ut obvenire hoc ſapienti poſſit: hoc à ſapiente alienum: pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well known man, or with whom I am well acquainted.

Pulchrè hominem novi, probè novi, præclarè, perfectè, planè, penitus: ſenſus ejus egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus ejus ulla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, quo animo, quo ſenſu, quo ingenio præditus, optimè novi.

Honeſtum utili anteponendum.

Honeſtie is to be preferred before profit.

Honeſtum utili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honeſtum ſpectare, colere, diligere, curare, ſequi magìs quàm utile; pluris, quàm utile æſtimare, facere, pendere, putare, reputare, ducere; de honeſto potiùs, quàm de utili laborare, cogitare, curam gerere; propoſitum habere honeſtum potiùs quàm utile; ad honeſtum potiùs, quàm utile, noſtra conſilia, ſtudia, cogitata intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet eſſe de honeſto cura, quàm de utili: utile contemni præ honeſto decet: in noſtris conſiliis & cogitationibus plus honeſto, quàm utili debet

eſſe

esse loci: spectare honestum potiùs, quàm utile, conferri, referri ad honestum potiùs, quàm ad utile, nostra consilia, nostra studia, nostra debet industria: majorem decet honesti rationem habere, ducere, quàm utilitatis.

Honor.

Honour and worship.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama, amplitudo, honesta opinio.

Honore afficere.

To honour, esteem and reverence.

Etsi te in tuenda, colenda, conservanda amicitia satis levem, parùm constantem, minùs firmum cognovi, à me tamen omnia ornamenta proficiscentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum aut tempus, nullum studii genus, officii, observantiæ prætermittam: favebo tuæ dignitati, existimationi, honori: nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam, omnia mea studia, officia, omnem industriam, curam, operam, diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequèris: meum studium honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, ut honorem tuum defendam, tuear, ut honoris tui defensionem, contentionem, certamen suscipiam, ut pro honore tuo pugnem,

nem, contendam, certem, ut honorem tuum defendendum tuendúmque ſuſcipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will have conſideration or regard of your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, propoſita erit, erit antiquiſſima: meæ cogitationes tuam laudem ſpectabunt: animus meus in honore tuo fixus erit, ac locatus: in omni re quid honor tuus poſtulet, quid ferat, quid requirat, attendam.

Humanitas imprimis colenda.

Gentleneſſe or courteſie eſpecially to be embraced and eſteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla eſt, quæ magis hominem deceat, magis homini conveniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria ſit, quàm humanitas: cùm omnes virtutes, tum una imprimis homini colenda humanitas eſt: ità decent hominem virtutes omnes, ut primum ſibi locum vendicet humanitas: ità colendæ ſunt, ità expetendæ, ità diligendæ virtutes omnes, ut præter cæteras amplectenda ſit humanitas: inter omnes virtutes una maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quærendæ ſunt omnes virtutes, ſed humanitati danda imprimis opera eſt: ut Heſperus inter ſydera, ſic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, courteous and friendly.

Qui plus habeat, poſſideat, oſtendat humanitatis, in

in quo plus humanitatis, plus officii sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præster, antecellat humanitate, hactenus cognovi neminem: nemo est illo majoris officii, humaniore sensu, officii studiosior, in officio diligentior. A pueritia floruisti artibus iis, quæ ab humanitate nomen acceperunt: in hoc humanitatem tuam agnosco.

Hyems horrida.

An extream winter.

Teterrima ac fœdissima hyems est: hyeme utimur injucunda ac tristi: hyemem habemus perodiosam: nihil hac hyeme fœdius, nihil horribilius.

Jactura rei familiaris deprehensa.

To finde my stock impaired, or to finde what losse I have sustained.

SI putaveris, supputaveris, duxeris, subduxeris rationes tuas; si, subductis rationibus, summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, conficies, in unum coges; rei tuæ familiaris jacturam deprehendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, senties.

Idem omnium in re judicium.

The consent or opinion of all men in a matter.

Communi sensu, consensione omnium, omnium judicio, approbatione, sententia, consentientibus cunctis hominibus, approbantibus, nemine prorsus dis-

ſentiente, nullâ cujuſquam diſcrepante ſententiâ, acta res eſt, geſta, adminiſtrata: in ea re gerenda omnes conſenſerunt, conſenſus omnium par & idem fuit, omnes omnium ſententiæ convenerunt, nemo diſſenſit, ſententiarum varietas nulla fuit, diſſimilitudo voluntatum aut opinionum nulla prorſus extitit, ſenſu diverſo nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, ſententiæ, judicia congruerunt.

Idem fuit noſtri doloris autor, & ultor.

One man was both the worker, cauſe or beginner of all our ſorrow, and the revenger alſo.

Noſtram vicem ultus ipſe eſt: quem hoſtem, eundem ſuimet ultorem habuimus: eundem & iniquum adverſus nos, & iniquitatis atque injuriarum vindicem habuimus: autor fuit ac punitor doloris noſtri: quod noſtrum erat, ipſe effecit, ut injurias noſtras in ſeipſo vindicaret, ulciſceretur, perſequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Void of all experience, or nothing skilfull in doing and working of buſineſſe.

Rudis es, ab uſu rerum imperitus: experientiâ cares: uſum rerum ignoras: non ſatìs es in tractandis rebus verſatus.

Ignavus.

Slothfull.

Hoc illi tribuebatur ignaviæ: commiſſum hoc ex ignavia homines interpretabantur: cauſam hujuſce facti in ignaviam conferebant: hoc ad ignaviam, inertiam, deſidiam, languorem referebant, adſcribebant ignaviæ, aſſignabant ignaviæ, ignaviâ hominis eſſe aiebant.

Igno-

Ignominiâ affectus.

Slandered.

Ignominiâ sum à te affectus: tuli à te ignominiam: ignominiosè sum à te tractatus: mihi ignominiam intulisti, attulisti.

Ignominiâ affectus immeritó:

Slandered wrongfully.

Doleo te immerentem convitio jactatum, exagitatum, vexatum, malè acceptum: angor animo, quòd ignominiam tuleris nullâ tuâ culpâ, quòd ignominia tibi sit illata immerenti, quòd ignominiosè sis tractatus, ignominiâ sis affectus nullo tuo merito.

Immeritò accusatus.

Accused unjustly.

Accusas me innocentem, immerentem, insontem, nullo meo merito, immerito meo, injuriâ, injustè, iniquè, contrà quàm jus est, contra quàm meritus sum, contra jus & æquum, absque mea culpa: hæc in me sine causa confertur culpa: mihi adscribenda, assignanda, attribuenda causa non est: culpâ vaco, culpâ careo, longè absum à culpa: procul abest à me culpa: remotus à culpa sum: culpæ sum expers, extra culpam sum, non hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis culpæ non sum, culpæ mihi non sum conscius, in culpa non sum: commissum à me nihil est, quare videar accusandus: non erravi, non peccavi, non deliqui, lapsus non sum, nullam in culpam incidi, nullam commisi culpam, nihil commisi, admisi, perpetravi: nullo me scelere adstrinxi, obstrinxi, maculavi, inquinavi. Vide, *Culpâ vacuus*.

Immerito molestiis afficior.

Troubled without cause.

Vexor, exagitor, jactor, immerito meo: negotium exhibetur immerenti: molestiis & injuriis afficior sine causa: commissum à me non est, ut hæc tam gravia sustinerem.

Immodestus.

Unmodest, without modestie, shamelesse.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodestiam, impudentiam, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parùm modestus est, non satis modeste vivit: modestiâ, modo, ratione non utitur: modestiam ignorat, longè abest à modestia, parum modestis est moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studium est, expers est modestiæ, judicii, prudentiæ, rationis: temere agit, imprudenter, sine ratione, sine modo, immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsulto prorsus, sine consilio, quia inconsultus est, temerarius, imprudens, inconsideratus, immoderatus, immodestus, immodicus.

Impar es in amore.

An unlike lover, or unlike in love.

Animus tuus in amore mihi non respondit: parem in me benevolentiam minimè declarâsti: tuæ benevolentiæ significationem non dedisti: non esse te mutuo erga me animo, pariter atque ego sum in te animatum non demonstrâsti: tuum in me amorem non esse cum meo conferendum, inferiorem esse meo, infra meum esse indicâsti.

Impediunt

Impediunt studia salutationes amicorum.

The often greetings of my friends let my studie.

Crebræ amicorum salutationes ità me interpellant, ut prorsus me à studiis abducant, avocent, abstrahant, abripiant, avellant, amoveant: omnem prorsus colendi studia facultatem, potestatem, frequentes amicorum salutationes eripiunt; nullam mihi studiorum copiam, nullam ad colenda studia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit salutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me amicorum officio, ut spatii nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium studiis exercendum: ità sum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis iis, qui ad me officii causâ adeunt, ut otii nihil supersit ad studia literarum tractanda, ut nullam diei partem arbitratu meo in studiis ponere, ad studia conferre liceat.

Imperator.

The Generall, or Captain generall.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis avocavit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximiâ dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cujus imperium est, cui potestas est atque jus imperandi.

Imperatum, quod præstare nequeo.

To command a thing impossible.

Imperas mihi, jubes, mandas, id fieri à me vis, quod

exequi, efficere, præstare neque debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parùm honestam, & ejusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yearely office.

Annuum munus confeci, absolvi: annuo munere sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finem perveni: abiit annus imperii mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisdome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuum consilium, tuum mentis acumen, & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet: impetum perditorum hominum tua virtus franget, reprimet ac retundet. Hominum improbitatem infringent consilia tua.

Importunè epistola reddita.

Letters delivered out of time, or in evil time.

Epistolam mihi non loco reddidit: reddendæ tempus epistolæ parùm scitè observavit: tempus epistolæ reddendæ parùm commodè cepit.

Improbandi.

Of disallowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, ut agendum censeo: aliter agis, atque ego agendum existimo: cùm ita agis, à judicio discrepas meo, discedis, dissentis,

dissentis, procul abis. Hic tuæ vitæ cursus offendit eos qui te diligunt, optiméque tibi cupiunt.

Improbi ex judiciis elabuntur.

The wicked escape cleare without punishment, or escape the censure of the law and are quit.

Sæpe homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, scelerum affines, criminum labe infecti prorsus atque inquinati, noxii, nocentes, sontes, judicio liberantur, judicum sententiis impunitatem assequuntur, à supplicio vindicantur, pœnâ eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, evadunt ex judicio, elabuntur, servantur insontes, innocentes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nullâ infecti culpâ, nullo astricti scelere, nullo contaminati flagitio judicantur, non puniuntur, non vindicantur, non castigantur, meritâ non coërcentur pœnâ, pœnas non dant, non luunt, non pendunt, debitas pœnas non persolvunt, debito supplicio non mulctantur, non afficiuntur pœnâ; pœnas factis, vitâ & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non sustinent, patiuntur, sentiunt: sæpe fit judicum culpâ, vitio, scelere, improbitate, injustitiâ, perfidiâ, ut homines impuri, perditi, scelesti, flagitiosi, delictorum omnium participes, sine pœna dimittantur, pœnâ eximantur, absolutionem consequantur, animadversionem effugiant: sæpe non animadvertitur in homines nocentes, supplicium de nocentibus nullum sumitur, pœna nulla capitur, secùs ac meriti sunt, ac eorum vita postulat, judicantur, sententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

wicked men or malefactours are to be punished.

Animadvertendum est in homines nocentes: justa est

in homines improbos animadversio: animadversione uti adversus improbos oportet: improbi afficiendi sunt pœnâ, vindicandi, puniendi, plectendi, ulciscendi, castigandi, malè mulctandi: sumendum est de improbis supplicium: capere pœnas de improbis æquum est: luant improbi pœnas factis dignas: debitum supplicium nefarii homines persolvant: dignâ eorum factis in animadversione improbi plectantur pœnâ.

Imprudens.

Unwise, rash and unadvised.

Nimiùm te inconsideratum, imprudentem, expertem consilii, inopem consilii, expertem rationis, inopem rationis, aversum à ratione, propensum ad temeritatem, immoderati sensûs, præcipitis consilii, nimis in agendo præcipitem, insipientem, stultum cognovi.

Impudens.

Impudent or shamelesse.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudentiam, si essem æquè ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secùs, non aliter ac tu, ità ut tu, uti tu, quemadmodum tu, sicuti tu impudens, ad impudentiam propensus, pudoris expers ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, aversus à pudore, non immeritò impudentissimus haberer: transis verecundiæ fines, abes procul à pudore: modestiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retinet, non te modestia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

You sinne without shame.

Nulla tibi est ad facinus verecundia, nullum tibi peccandi

candi modum verecundia statuit: peccas, abjectâ prorsus omni verecundiâ: omni prorsus pudore es exutus: peccas sine modo: peccas impudentissimè: non te pudor ullus, non te modestia deterret, abducit, removet à voluntate, à studio, à consuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the field, or were slain in the conquest.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines insigni fortitudine præstantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustulit. Vide, *Milites egregii cæsi.*

In adversa fortuna bene animatus.

In adversitie of good courage, heart and stomack.

Etsi fortuna mihi charissima quæque abstulit, eripuit, ademit; etsi me orbavit iis rebus omnibus, quæ homini charissima sunt in vita; non faciam tamen, non committam, ut ipse me planè deseram atque destituam, ut omnem planè spem abjiciam, ut ab omni spe animum abducam, ut de meliore statu desperem, ut ad desperationem adducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbavit, nec tamen nihil spero; exclusa spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliquâ tamen spe nitor, sustentor.

In adversis cœlum aspicimus.

we look up to heaven in adversitie, or in every sudden mischance.

Hic est mos hominum, ità mori comparatum est, ut

ut in repentinis adversisque casibus, si quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlum intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credit, or countenance.

Paucorum dierum studio consecutus es, ut aliquo numero esses, ut aliquid haberes inter homines honestatis, ut aliquem inter homines locum obtineres, ut aliquo apud homines loco esses, ut aliquam tibi asciceres existimationem; nè prorsus jacêres, nè planè ignobilis, obscurus, vilis, abjectus, nullius honoris ac nominis esses, nè nullus omnino esses, nè nullo planè loco esses, nè tua esset inter homines obscura aut infirma conditio: parumper te honestavit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparavit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte non mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus: ædes multæ conflagrarunt, combustæ sunt, igne corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: gravis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredible, or that one would not think or beleeve.

Credibile non eſt, credendum non eſt: non eſt ut credatur, ut credi poſſit, ut habenda fides videatur: fidem ſuperat: veriſimile non eſt: mendacium videtur, mendacii ſpeciem habet, mendacium præ ſe fert: veritatis imaginem nullam oſtendit: ejuſmodi eſt, ut fide careat, ut adjungi fides nulla poſſit.

Incurſiones hoſtium.

The inrodes, aſſaults, incurſions of our enemies.

Decurſionibus hoſtium audio regionem infeſtari, vaſtari, loca diripi: excurrere hoſtes audio, & loca diripere: incurrere hoſtes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, vaſtare prorſus, ac perdere.

Indignus amore.

Unworthy of love, or to be made of, and beloved.

Indignus eſt amore ac benevolentiâ filius tuus: indignus eſt qui ametur, non eſt qui ametur: nullam virtutem poſſidet: nullâ præditus eſt arte, quæ amorem conciliet: omnia prorſus animi bona, omnia deſiderat ornamenta, quibus benevolentia colligitur, quæ ad colligendam, quærendam, comparandam benevolentiam faciunt, valent, ſpectant, apta ſunt, accommodata, idonea, apta: nihil eſt in filio tuo, quod homines ad illum amandum alliciat: nihil eſt in illo, quare diligatur: nullâ arte, ſcientiâ, virtute, nullâ planè re commendatur, ut inire gratiam ab hominibus, adjungere ſibi homines aliquâ benevolentiâ poſſit.

Indignus

Indignus beneficio.

Unworthy of a benefit or good turn.

Tanto merito indignus es; non is es, in quem tanta gratia conferatur: non ità meritus es, non ea tua merita sunt, ut affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas: non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat, comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere possit; ineptus est ad tantam gratiam accipiendam: beneficii magnitudo, tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Unworthy of praise.

Laude indignus es: indignum te laude præbuisti, ostendisti: non eum te præbuisti, præstitisti, ostendisti, probâsti, non ità gessisti, non ità te gessisti, non ea tua vitæ ratio fuit, non ejusmodi sunt merita tua, non te talem vidimus, cognovimus, sensimus, experti sumus, non is nobis cognitus es, ut afficiendus, ornandus, decorandus, honestandus, efferendus, extollendus laude sis; ut laus in te conveniat, tibi debeatur, ut laudis præmium, quasi tibi debitum possis exigere; ut laus, quasi tuis meritis debita merces, persolvenda tibi esse, tribuenda, deferenda videatur.

In divitiis quærendis occupatus.

Occupied in seeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter divitias nihil spectas: tuum omne studium in quærendis opibus consumis, locas, constituis: totus in divitias incumbis: id unum agis, eò tantùm spectas, eò tuum studium dirigis, confers, tuum consilium illud est, tua planè singu-

laris cogitatio, ut divitias tibi pares, compares, colligas, congeras; ut opes quæras, habeas, possideas; ut opibus abundes, affluas; ut divitiæ tibi redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes confluant; ut dives sis, copiosus, locuples, plenus, bene nummatus, multarum possessionum, munitus, instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domestica, à divitiis, ab opibus, à copiis, à fortunis, ut abundes, ut cumulatè possideas, ut uberrima sint omnia, ut omnium rerum ubertate floreas, ut fortunæ tibi sint amplissimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In the same danger.

In eadem es navi: eodem discrimine versaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in iisdem navigas fluctibus: eodem jactaris vento: eadem te procella perturbat: eodem loco res tuæ sunt: versaris in eodem periculo, in eadem fortuna: eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te urget: pari es conditione: par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est, non minùs de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit: eadem tibi instant mala, haud meliùs tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit meliús: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus studiis præ imbecilla valetudine.

Unable to study, because of his sickly valetude or weak body.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore,

liore, tenuiore valetudine; infirmioris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est; corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore; viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm ut studiorum laborem, grave studiorum onus ferre, perferre, sustinere possit: minus habet virium, roboris, quàm ut studiorum labori possit esse: valetudine utitur infirmâ, imbecillâ, sic, ut labor eum studiorum facilè possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negavit, quas laboriosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, gravissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, ut incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem subiisti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est inusta infamiæ nota: ipse te aspersisti, atque inquinâsti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spread an evill name, or give forth slander.

Vehementer studes de mea fama detrahere, meam famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, ut æternas mihi infamiæ notas inuras, ut iis meum nomen sordibus, iis maculis afficias, inficias, inquines, inspergas, eas meo nomini sordes, eas maculas injicias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere:

delere: tuum consilium, tuum studium illud est, ut me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamiâ notes, infamiæ tradas: id spectas, ut perpetuò malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æternâ ut infamiâ flagrem, laborem, ut in sordibus infamiæ nunquam non jaceam, ut perpetua verser in infamia.

Infelices se premi existimant.

They which are unfortunate think themselves opprest, or, Poore men judge themselves most miserable.

Videre licet multos, qui se credant, quia laborant inopiâ, egestate premuntur, in summa infelicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflictâ penitus fortunâ esse, miserrimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miseriis opprimi, omnibus infortuniis vexari, sic redactos esse ad summam infelicitatem; prorsus infeliciter, miserrimè, pessimè secum agi; suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, eversas, perditas esse; fortunâ se iniquissimâ, adversâ, gravi, infensâ imprimis uti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld or give place to one that is inferiour or lesse worthy.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non est? quamobrem, qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cujus meritis

mea

mea merita antecellunt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

In fugam conversi.

Made to flie.

Cùm aliquandiu pugnassent, in fugam se conjecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fugâ salutem petiverunt, fugati sunt, fugâ sibi consulere cœperunt, fugâ distracti sunt, dissipati, dispersi, disjecti; distraxit eos fuga, dissipavit, disjecit.

Ingenio præstans.

Of an excellent wit.

De ingenii tui præstantia, vi, acie, ità statuo, neminem tibi anteferri posse, paucos admodum conferri, excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini concedere: judico acutissimam esse aciem ingenii tui, egregio te à natura instructum ingenio, minimè te esse hebetem ad id quod melius sit intelligendum; eam esse ingenii tui aciem, nihil ut non videas, assequaris, facilè intelligas, scientiâ comprehendas: ingenii tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum: ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè divinum.

In gratiam redire.

To come again in favour.

Ut mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar: contendam, elaborabo, ut gratiam mihi tuam meo merito restituas, ut amissam recolligam benevolentiam tuam, ut te mihi reddas, ut mecum in gratiam

redeas,

[...]cedeas, ut te mihi reconciliem; ut animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit; ut sis in me, sicut antea, animatus; ut, si quid alienæ opinionis, aut parùm amicæ voluntatis adversus me suscepisti, deponas, abjicias. Vide, *Reconciliatus amor.*

Ingratitudo detestanda.

Ingratitude is to be detested or abhorred.

Vitium ingrati animi pessimè odi: nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpâ: cùm omnia crimina, tum verò prætermissæ gratiæ, neglecti officii culpa gravis admodum, molesta, odiosa mihi est: nullum hominum genus acerbiùs odi, pejùs odi, acerbiore insector odio, quàm qui gratiam bene meritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parùm laborant.

Ingratus es.

Thou art unthankfull.

Meis in te meritis non respondes, gratiam non refers, non solvis id quod debes: officia mea tuis officiis non compensas, gratiam non reddis, officium non præstas, ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, desidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec solvis.

Inhumanus.

Uncourteous or unkinde.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abesset, tam esset alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus esset humanitatis, unquam vidi: omnem prorsus humanitatem liberalitatémque naturæ sic ignorat, ut nemo magis: minimè omnium de humanitate labo-

rat: officium negligit: ità nihil agit liberaliter, ut illiberalitatem esse virtutem existimare videatur.

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen stark mad, or as mad as a bedlemer.

Vi doloris ità insaniit, ut mentem, rectum animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuum amiserit, ad sanitatem nunquam redierit: insaniæ morbo ità est affectus, in morbum insaniæ ità incidit, ut nunquam postea convaluerit, ut furorem nunquam deposuerit, ut bonam mentem nunquam revocaverit, ut à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit: ità discessit à mente, ità mentem perdidit, ut illum nemo postea ratione præditum viderit.

Iniquus.

Unjust or not indifferent.

Æquissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Nonnulli sunt in te obscuriùs iniqui.

Injuriâ afficere.

To do wrong.

Jure hæc in me conferres, si quando ipse tecum iniquiùs egissem, iniquior tibi fuissem, injurius tibi fuissem, injuriosus in te fuissem, injuriosiùs te tractâssem, injuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliquâ affecissem injuriâ, si à me accepisses injuriam, tulisses injuriam; si me injurium, injuriosum, iniquum, gravem, tuis commodis adversum, infensum tibi sensisses, cognovisses, expertus esses; siquâ re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestiam aliquam

aliquam accepisset; si de tuis commodis aliquando detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, adversatus essem; quia esses à me lacessitus injuriâ, provocatus, commotus.

Injutia compensata.

Injurie recompensed, wrong requited.

Iniquè mecum egisti; sed erit, cùm tibi idem reponam: injuriam fecisti, injuriam adversus me intulisti, injuriâ me affecisti, lacessisti, provocâsti, injuriosè me tractâsti, acerbè, iniquè, avarè, contra jura omnia, adversus justitiæ leges, contrà quàm justitia præscribit; sed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compensabo.

Injuriam ulcisci.

To revenge injury.

Facilè idem reponam: is sum, qui referre injuriam facilè possim, par pari referre, æquè te tractare: feres à me quod intulisti: impunè tibi non erit, quòd injuriâ me affeceris: impunita non erit injuria tua, inulta non erit, inulta non relinquetur, ulciscar injurias tuas, memorem injuriæ me senties, reperies.

Injurias non ulcisci, laudabile existimo.

Not to revenge injurie, I judge it praise-worthy.

Nihil judico, duco, censeo, statuo laudabilius, quàm injuriarum rationem non habere, non ducere: quomodo quidem ego existimo, ut ego quidem arbitror, opinor, puto, autumo, sentio, ut opinio mea est, ut mea fert opinio, quantum quidem assequi judicio possum, ut mihi suadet ratio, ostendit ratio, nisi judicio

fallor, judicii sum expers, rudis planè sum; nihil est præstantius, laudabilius, ad laudem illustrius, quàm injurias contemnere, nihili facere, oblivisci, ex memoria delere, minimè persequi, ulcisci nolle, ultione non persequi, referendæ injuriæ curam non suscipere, de injuria persequenda, ulciscenda, referenda, de injuriarum ultione minimè laborare, nihil omnino cogitare, ultionem injuriarum non spectare, non curare: in contemnendis injuriis, obliviscendis, ex animo evellendis, ex memoria delendis, oblivione voluntariâ conterendis, eximia sita laus est, ea laus est, quâ nulla præstantior.

In justitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended or contained in one onely justice.

Omnes insunt in una justitia virtutes, justitiâ continentur, comprehenduntur: continet justitia, comprehendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad unam justitiam virtutes referuntur, ab una justitia pendent, in una justitia includuntur: qui justitiam tenet, non est ut virtutem ullam præterea desideret, requirat, expetat: nullâ virtute justus caret, nulla virtus abest à justo: conjunctæ sunt, colligatæ, connexæ cum justitia virtutes omnes.

In liberos non sæviendum.

We must not rage against our children, or, we ought not to be cruell over our children.

Sævire in filios, sævitiam adversus filios exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debemus: tanti nihil esse debet, ut crudeles in liberos simus, ut crudeles nos liberi nostri experiantur; si quid agitur cum filiis, crudelitas absit, nunquam crudelitati locus est.

Innumeris periculis expoſita eſt vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or ſubject to many dangers.

Innumeris fortunæ telis propoſita eſt, expoſita eſt, patet hominum vita: impendent, imminent hominum vitæ caſus innumeri: eventus rerum varii ſingulis propè horis extimeſcendi: quiſquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, ſpiritum è cœlo ducit, hujus lucis uſurā fruitur, eum caſus innumeri manent; ei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa ſunt; ejus animus ex vario rerum eventu, perpetuò fluctuet neceſſe eſt.

Inofficioſus & inhumanus.

Uncourteous and unkinde.

Omnis officii & humanitatis expers eſt: longè abeſt ab officio & humanitate: prorſus humanitatem ignorat: ab humanitate remotiſſimus eſt: nihil poſſidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio vivere.

To live at eaſe, or in reſt.

Præſtabo tibi otium: efficiam ut quiete fruaris, ut quietè agas, quietè vivas, quietam vitam ducas, & ſumma ſit rerum tuarum tranquillitas, ſumma tui animi quies, ut otio tibi frui liceat, otiosè vivere, otioſam vitam agere, peragere, ducere, traducere, vivere.

In Republica juſtitia ſequenda.

Juſtice is to be followed in a Common-wealth.

In adminiſtranda, tractanda Repub. in adminiſtrati-

one Reipublicæ, jus, honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil præterea debemus.

Insanus.

Mad, or out of his wit.

Quia causâ cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad insaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus est, mente captus est, mentem amisit, mens eum reliquit, defecit, destituit, incidit in insaniæ morbum, prolapsus est in furorem, à seipso discessit, à mente discessit, sapere desiit.

Inscius revertor.

I return unwitting or unknowing.

Redeo, revertor, reverto, refero me ad rus, repeto rus insciens, imprudens, inscienter, præter voluntatem, pedes me ad rus inscientem referunt.

Insectari.

To reprehend sharply, or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accusant, exagitant, insectantur, convitiis urgent.

Insidiati mihi sunt, quibus potissimum credidi.

They have intrapped me, or laid wait for me whom I chiefly trusted.

Quorum ego fide nitebar maximè, quibus ego fidei habebam plurimum, quibus apprimè credebam, quorum in fide multum ponebam, quorum esse minimè dubiam aut infirmam fidem existimabam, ii mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, obtule-

obtulerunt, insidiosè me tractârunt, insidiis petiverunt, oppresserunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciverunt.

Insomniâ laborare.

I could not sleep all the whole night, or, I slept not one wink all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac nocte meos oculos effûgit, abfuit à meis oculis, nunquam se obtulit oculis meis, refûgit à meis oculis: noctem insomnem duxi: insomniâ laboravi: perpetuâ vigiliâ sum vexatus: spatium noctis universum pervigilavi: soporem nunquam gustavi: nunquam quievi: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent or guiltlesse man.

Accusas, culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa: remotum à culpa damnas, in judicium vocas, reum facis, persequeris: vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum, in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis injustè, sine causa, injuriâ, immeritò, contrà quàm jus est. Vide, *Immeritò accusatus.*

Institutum tuum urge, si itâ expedit.

Continue or go forward as thou hast begun, if it be for thy profit and commoditie.

Perge ut cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum, quâ ire viâ cœpisti, eâ perge, tuam con-

suetudinem tuere ac servo, si tibi utile est, si utilitas tua ità fert, si suadet utilitas: si è re tua, è commodo tuo, ex usu tuo, si ratio rerum tuarum ità postulat, si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumento est, utilitati est, si est ut juveris, ut utilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

In summas ædes aufûgit.

He fled away, and ran up to the top of the house.

Effûgit, fugâ se abripuit, fugâ evasit ad ædium summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmen, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes: abdidit se in summas ædes, fugâ se contulit in summas ædes, fugâ petivit summas ædes.

Intemperantiâ languescit corpus.

The bodie is weakened or made feeble with inordinate or dissolute living.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmavit, debilitavit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incontinenter, intemperanter, dissolutè, nequiter, sine modo, luxuriosè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minùs te firmum, minùs validum, minùs valentem, minùs robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Invidiâ premitur.

Hated or envied of all men.

In summam omnium invidiam incidit, adductus est: invidiosus apud omnes factus est: sic egit, ità se gessit, ut

 odio

odio illum omnes habeant, ut in illum nemo sit optimè animatus, nemo illi faveat, nemo de illo bene existimet: nullâ fruitur hominum benevolentiâ: premitur odio multorum, invidiæ est, odio est, in invidia est, in odio est: quis est, quem nulla unquam attingat invidia? Disrumpitur invidiâ. Valde Ciceronem exercebat invidia. Ciceroni multum erat cum invidis negotii.

Invidia ex dignitate.

I am envied, or have more ill will abroad, because of honour, preferment or estimation.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat, lædat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, urat, dolore, curâ, molestiâ, sollicitudine afficiat; florere me dignitate, existimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in republica esse, autoritatis, gratiæ, existimationis, splendoris, nonnulli molestè ferunt, graviter, acerbè, ægrè, iniquè, iniquo animo; non facilè, non leviter, non patienter tangit animos quorundam, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

In virtutis studio valetudo curanda.

In the study of vertue, our health is not to be neglected.

Ità sequi virtutem debemus, ut valetudinem non in postremis ponamus: valetudinis cum virtute ducenda ratio est: sic ad studia virtutis debemus incumbere, nè valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: spectanda virtus est; cum ea tamen, nè despiciatur valetudo: excubare virtutis in studio, præclarum est; indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus; nonnihil tamen corpori serviatur.

Ita-

Iracundè commiſſum, dedecus.

Shame followeth every furious act: whatſoever thou doſt in thine anger, it will return to thy ſhame at the laſt.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo irâ commoto, irâ affecto, irâ agitato, commotus irâ, adductus, inductus, impulſus, incitatus, actus, accenſus, inflammatus, iracundiæ vi impulſus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore, turpi te maculâ inquinabis, labe inficies, dedecus infamiæ, turpis nota conſequetur.

Iracundia multorum malorum cauſa.

Anger the cauſe of much miſchief.

Sanè, ſanè quàm, certè, certò, verè, re verâ, profectò, ſine dubio, procul dubio, abſque dubio, quidem, omnino, planè, qui ſe iracundiâ patitur efferri, auferri, abripi, à ratione avocari, à conſilio abduci, is ea committit quæ mox infecta velit eſſe; in eum locum adducitur, unde exitus non facilè datur; eò progreditur, quò paulò pòſt pœniteat: certum eſt, pro certo eſt, exploratum, minimè dubium, nemini obſcurum, omnibus apertum, patet, conſtat, perſpicuum eſt, oculis ac ſenſu ipſo percipitur, vocari in dubium non poteſt, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium eſſe poteſt, quin multa mala pariat iracundia, ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam ſuſtineat, iracundia multorum malorum cauſa ſit, in iracundiam conferenda.

Iter difficile.

A troubleſome or evill journey.

Admodum hyeme difficilis eſt, incommoda, impedita,

dita, plena laboris & periculi ea via quæ Patavio Vincentiam fert, ducit: qui se per hyemem in viam dant, ut Patavio profecti Vincentiam perveniant, molestiam itineris non mediocrem sustineant necesse est, in multas incidant difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura, minimè pauca: iter habentibus Patavio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In alpibus Apennini magnæ sunt admodúmque difficiles locorum angustiæ: impeditissimus est ad iter faciendum mons Apenninus: labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Iter omittendum infirmâ valetudine.

A journey is not to be taken in hand when a man is ill at ease.

Iter nè suscipias, nè te viæ committas, nè te in viam des, nè ad iter aggrediaris, nè viam ineas, itineris consilium abjice, omitte, dimitte, nisi rectè vales, nisi optimâ uteris valetudine, nisi corpore bene firmo: nè te viæ, nisi confirmato corpore, committas. Vide, *Non nisi sospes proficiscaris.*

Itinera hyeme odiosa.

Evill journeying in winter, or, winter journeys are tedious.

Viæ sunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odiosæ: nihil incommodius, quàm hyeme iter habere: per hyemem itinera sunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Jucunda conjunctio.

A joyfull joyning.

Spero nobis hanc conjunctionem voluptati fore: optimam

timam de hac habeo conjunctione spem: de hac conjunctione spero optimè, spes me tenet optima, sustentat, alit, pascit, fovet.

Judicium à naturâne, an ab arte.

whether nature or art give judgement, I know not.

Nondum planè constitui, nondum satis habeo constitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæne munere, an disciplinæ beneficio judicium contingat; judicii præstantia, excellentia, vis, subtilitas utrùm à natura, an ab arte ac disciplina proficiscatur, contingat, manet; naturæne privilegio concedatur, an sit ab arte ac disciplina petendum; utrùm is, qui rectè judicat, qui optime judicio utitur, qui judicio valet, præstat, excellit, facultatem habet opimè judicandi, judicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonum illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina; naturaléne bonum sit judicium, an potiùs in studio, arte, disciplinâ, doctrinâ, ratione situm; ejusmodi, quod doctrinâ tradatur, à præceptis ducatur, discatur à magistris.

Jus dicere.

To judge according to the law, or to minister justice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forum agit, jus dicit, litigantes audit, res judicat, causas cognoscit, judicat de controversiis, disceptat, jus administrat, distribuit.

Justitia sequenda.

Justice is to be followed: upright and true dealing is to be used.

In administranda, gubernanda, regenda, capessenda, tractanda,

tractanda, curanda, gerenda republica, in administratione reipublicæ, in omni publico munere id solum spectare debemus, quid justitia postulet, ratio præcipiat, conscientia proponat; quid sit justitiæ, quid rationi consentaneum; quid cum justitia, cum ratione congruat, conveniat, consentiat: habenda justitiæ summa ratio est; una spectanda justitia, nihil præterea: de una justitia laborandum: sequi ducem justitiam debemus, agere cum justitia, justè, rectè, honestè: honestum tuendum est solum: nostra consilia, nostras actiones ad unam justitiam referri decet: propositam habere justitiam, justitiæ servire, ad justitiam incumbere, justitiam exercere debemus: non est in administranda republica nè latum quidem unguem, nè minimum quidem, nè tantillum quidem à justitia discedendum, recedendum.

Justitia curæ paucis.

Few have regard what is just.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus, quibus justitia curæ sit, cordi sit; qui justitiam colant, exerceant, curent, tueantur, qui de justitia laborent, apud quos justitia locum habeat, justitiæ locus sit, qui se justos præbeant.

Juvabo te, ubi opus erit.

I will help thee when thou shalt have need, or as need shall require.

Adero tibi, præstò ero, opem feram, cùm res postulabit, ubi opus erit, ubi tempus feret, tuis temporibus, si rerum tuarum ratio poscet, si occasio requiret, ubi erit è re tua, si pertinere ad te videro.

Juventus improvida.

Youth is uncircumspect.

Si, quid insidiarum in vita sit, minùs dispicis, intelligis,

ligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra juventutis annos tua versetur ætas, cùm juventutis annos egressus nondum sis, nondum excesseris, præterieris; cùm in ea sis ætate, quæ valet viribus, ac prudentiâ infirma est, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abest, longè distat à prudentia, in qua prudentia locum non habet; cùm adhuc ætas tua tanquam in vere sit; cùm ætas juventutis, in qua tu es, inopiâ ferè judicii laboret, expers judicii, prudentiæ gravitatísque sit; usu rerum, & experientiâ, unde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua sit, careat.

Labi proclive.

It is easie to fall, or to do amisse.

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam difficili, támque lubrica rerum humanarum via? cui timenda offensio non est? cuinam effugere ac vitare offensionem licet? quis ab offensione præstare sibi quicquam possit?

Labor.

Labour.

Si hoc suscipis, sumis, aggrederis, negotii multum habebis, feres laboris plurimum; rem difficilem, gravem, laboriosam, operosam, molestam imprimis ac duram senties, experieris, cognosces; valde tibi erit elaborandum; magnus in te labor, grave onus incumbet; oneris multum, laboris, molestiæ sustinebis.

Labor finitus.

I am eased of my labour, or, My task is ended.

Perfunctus sum labore gravissimo, levatus sum, liberatus, exolutus, exemptus: labori finis impositus est, factus

factus est: labor ad finem pervênit, terminatus est: jam me non urget, non premit, non vexat labor: labori gravissimo quies aliquando successit: labori finem feci, finem imposui: laborem terminavi, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli donec opus fuit, toleravi quatenus debui, sustinui quoad oportuit.

Læsus immeritó.

Hurt wrongfully, or otherwise then I have deserved.

Iniquè mecum egisti: injuriosè me tractâsti, injuriam mihi intulisti, injuriâ me affecisti, injuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpâ, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa. Vide, *Immeritò molestiis afficior.*

Lætitiâ affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitiâ, affecit lætitiâ, perfudit lætitiâ, lætitiâ complevit, lætitiâ cumulavit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitiâ affectus est, lætatus est, gavisus est, recreatus est, gaudium cepit, jucunditatem hausit.

Largitio invidiosa.

Hatefull bribery.

Invidiosa est apud omnes bonos tua largitio: invidiam tibi parit, invidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tuâ largitione graviùs afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones

Latrones ex occulto invadunt viatores.

Theeves set upon travellers unawares.

Latrones ex insidiis, ex occultis locis, subito, repentino, improviso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, invadunt, petunt, viatores invadunt, in viatores invadunt, irruunt, impetum faciunt, impressionem faciunt, incurrunt, insiliunt, sese immittunt, se injiciunt, sese inferunt.

Laudare.

To praise or commend.

Omnes te summis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt: semper aliquid ex te promis, quod alios delectet, teipsum laudibus illustret. Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Cato res Ciceronis ornavit, divinis laudibus extulit, prosecutus est. Brutus effertur laudibus, in cœlum tollitur, quia contendit ut in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Laudem summam consecutus est.

He hath gotten him a great praise or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, unicam, incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternam, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem consecutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsivit, sibi peperit, comparavit: jeci fundamenta dignitatis meæ, ingressus sum in laudem. Nunc tuæ summæ laudes excelso & illustri loco sitæ sunt.

Laudis studiosus.

Desirous of praise, or hunting after praise.

Omnes tuos ad laudem impetus novi: quàm sis ad laudem propensus, inclinatus, quanti sit apud te laus, quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quàm laudi studeas, quo studio laudem sequaris, quæ tua sit laudis cupiditas, præclarè novi, habeo cognitum.

Laus gratiæ causâ.

To currie favour by praising of men, or to commend other, thereby to get himself more favour of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus non judicio tuo, meritóve adductus meo, sed ut ineas à me gratiam, gratiæ causâ, ad colligendam benevolentiam: gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inservis, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, sed eo consilio id spectas, id secutus, meum tibi ut amorem hoc artificio, hoc tuo quasi merito adjungas, ut mihi gratificeris.

Laus ex sola virtute.

A commendation rising from vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in una virtute positam existimare: pertinet ad sapientiam tuam, spectat id eam sapientiam, quâ tu excellis, est ejus sapientiæ, quæ in te elucet, viget; tuum est, qui sapiens & haberis, & es, qui sapientiâ præstas, abundas, in quo sapientiæ plurimum est; virum sapientem, qualis es tu, decet in animum inducere, pro certo habere, sic habere, ità credere, existere veram laudem, nasci, fluere, manare ab una virtute, verum decus in una virtute situm esse, locatum, constitutum, solidam gloriam non aliunde, quàm à virtute pendêre.

Laus in virtute posita.

Just praise consisteth in vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in una virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare; in una virtute consistere, ab una virtute pendêre, nasci, fluere, manare, proficisci.

Levatio luctûs.

A lessening of sorrow.

Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit: hæc si tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, levabis tuum luctum, levabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, curâ; sanabis vulnus doloris tui, ipse te lenies.

Levis.

Light, inconstant, or vain.

Vaniorem, inaniorem, leviorem, dementiorem vidi neminem: nihil est in eo gravitatis: nihil est illo inanius: vento levior est, aëre inanior.

Leviter offendere.

Somewhat to stirre a man, or a little to displease a man.

Dedi operam, ut eum parcè ac molliter læderem: non id egi, ut eum graviter offenderem: nihil paulò gravius in illum cogitavi: commovere illum leviter volui, non acerbè vexare.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Latè patuit in provincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo est à te non liberalissimè tractatus,

tus, liberalitatem nemo in te desideravit: prolixa fuit imprimis, ac benefica natura tua, sic ut nihil magis: fructus liberalitatis tuæ uberrimi fuerunt, ad multos pervenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of libertie and freedome.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæsivi, curavi, secutus sum, spectavi: ad unam civium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: præter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publick libertie.

Nihil antiquius communi salute ac libertate judicavi: omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas: communi salute ac libertate nihil mihi potius: omnia sum aspernatus præ communi salute ac libertate: pluris apud me, quàm omnes res, universorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute ac libertate laboravi: salutem publicam ac libertatem omnibus rebus anteposui, præposui, prætuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic ut nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy books are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigent: egregia de tuis libris opinio est, existimatio est: præclarè de tuis libris omnes existimant, sentiunt, judicant: tui libri magno apud omnes in honore sunt, omnium judicio probantur, laudi-

laudibus ac teſtimoniis ornantur, in manibus ſunt, in manibus habentur, manibus teruntur, ſinu foventur, circumgeſtantur, circumferuntur, aſſiduè tractantur, diligenter evolvuntur, accuratè ac ſtudiosè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo uti.

Let me have the uſe of your chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo: ſi mihi cubiculum conceſſeris, meo commodo conſules: ſine me uti cubiculo tuo: liceat mihi cubiculo à te conceſſo, tuo beneficio frui, tuâ humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facilè cognoverim, intellexerim, ſenſerim, conjecerim, judicaverim, quod facilè nôſſe, intelligere, ſentire, conjicere, conjecturâ conſequi licuerit, potuerim, ei perjucundæ fuerunt, ſummam ei jucunditatem attulerunt, pepererunt, magnâ illum jucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus ſe partibus oſtendit in tuis literis: quas ad me literæ mittis, multo ſunt officio refertæ, multis inſignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutii accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great loſſe to learning.

Multum jacturæ tulerunt, grave detrimentum ceperunt, damnum adierunt, ſubierunt præclara literarum ſtudia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutii: grave vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutii: ictu

gravi perculsæ sunt, ac penè prostratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interiit, extinctus est, periit, obiit, diem obiit, oppetiit, decessit, è vita discessit, è vita exiit, vitam cum morte commutavit, morte sublatus est, morte nobis ereptus.

Literas non committere.

Not to deliver letters.

Ejusmodi sunt, ejus generis, ejus momenti meæ literæ, ut eas non audeam temerè committere: non ejus generis, non ejusmodi sunt meæ literæ, ut eas audeam temerè credere: quoties mihi certorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper jucundæ & utiles.

Learning is alwayes both pleasant and profitable.

Mi fili, semper usui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferent & voluptatem in omni vita, nunquam non utiles, nunquam inquam jucundæ non erunt; te semper commodis, semper voluptate afficient, juvabunt pariter, & oblectabunt in universo tuæ vitæ cursu: vitæ tuæ par atque adeò longior literarum utilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All sorrow, pain and grief in continuance of time will cease or have an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetustas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, sanantur vetustate: vis doloris cum tempore languescit: detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit

omnem, planéque tollit: quovis dolore affectis, quovis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert, vetustas opem fert, opitulatur, subvenit, auxilio est, subsidio est: finem doloris dies affert: habet hoc tempus, ut quemvis dolorem, quamvis acriter in animo insitum, avellat atque abjiciat: est hoc temporis, ut omnem malorum memoriam, omnem adversæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoveat. Vide, *Calamitatum consuetudine sensus amittitur.*

Lucri gratiâ causæ dicuntur.

Gain maketh many a pleader: pleading for gain.

In forum multi veniunt, ut lucri plurimum faciant, ut lucrentur plurimum, ut quæstus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrum spectantes, lucrum sequuti, lucro commoti, lucri spe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas causas impellit: facit augendæ rei cupiditas, ditandi spes, congerendarum opum, comparandarum divitiarum, pecuniæ colligendæ, ut in forum se conferant, vocem in quæstum conferant, ut agendis causis se dent, ut industriam suam in agendis causis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A dishonest or shamefull gain.

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit: rem fecit turpissimè: divitias quæsivit malis artibus: multum ille quidem, sed inhonestè, sordidè, parùm laudabiliter, cum dedecore lucratus est, cum infamia lucrum secutus est: tanti lucrum fecit, eâ cupiditate ad lucrum incubuit, ut expetendum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama existimaverit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lacrymis, sic ut ferre non possim, luctu consumor, contabesco, modum lugendi nullum facio, finem lacrymis non impono, lacrymis me dedo, lacrymis nunquam abstineo, ubertimus meus est fletus, assiduæ lacrymæ, perennes lacrymæ, nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex oculis lacrymæ, comes mihi ubique luctus est: perdunt me lacrymæ, nunquam lacrymis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To sorrow and mourn for the common-wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis: lugendi causam affert adversa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miseriæ tibi publicæ lacrymas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament, mourn, or take thought.

Jaceo in mœrore ac sordibus: afflictus mœrore jacet, ac languet animus meus: pessime est animo meo: tristissimis vexor & conficior curis: mœrore contabesco, debilitor, conficior, obruor: nil me tristius, deditus tristitiæ sum, tristis valde sum, animi dolore torqueor, jucunditas à me omnis abest: nimium te tristitiæ tradidisti.

Magister scripturæ.

The master of requests, or Secretary.

Magister scripturæ est, scripturæ præest, vectigalibus

libus præest, princeps publicanorum est, uni potissimùm demandata vectigalium cura est, ei maximè commissa vectigalia sunt : unus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet: vectigalia præcipua quodam jure, summo quodam jure exercet.

Magistratui rectè præfuit.

He so behaved himself in his office, that he got all mens commendations thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus est, consequutus est : præclarè pater tuus hunc honorem gessit: egregiè se pater tuus in hoc munere tractavit: pater tuus hunc magistratum pro sua, reique publicæ dignitate administravit.

Magistratus certus.

I was sure he should have that office, or, I never doubted that he should come to that honour.

Nunquam dubitavi, dubium nunquam mihi fuit, ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari ; nunquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum; nunquam suspicatus sum fore, ut hic tibi magistratus non deferretur, ut excludereris hoc magistratu, ut repulsam ferres, ut rejicereris: pro certo semper existimavi, certò sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorsus mihi persuasi futurum, ut ad hunc honoris gradum pervenires, ut aditus tibi ac via pateret, nè tibi unquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur : petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit; incerta, dubia, ambigua, obscura nunquàm fuit. Non dubito, quin summum atque altissimum gradum civitatis obtineas.

Magiſtratus ſummus.

The higheſt officer or magiſtrate.

Penes eum eſt poteſtas, omnia ſunt, eſt imperandi jus, eſt in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu ſuo cuncta moderatur ac regit, ejus in manu ſunt omnia: ejus ità poteſtas latè patet, ut omnia complectatur: ejus dominatu nihil vacat, ad eum omnia ſunt delata, ejus voluntas pro legibus eſt, ab ejus voluntate ac nutu pendent omnes, omnia poſita ſunt in unius voluntate. Tanti non eſt, multis mortalibus imperare, quanti nobiſcum hìc vitam ducere.

Magnas res ſuſcipis.

Thou takeſt upon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conêre, animadverte quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſis, quàm grave ſubeas onus, quantum tibi oneris imponas, quantam ineas rem, cujus difficultatis, cujus induſtriæ, cujus operæ ſit, quàm difficile, durum, ſpiſſum, laborioſum, operoſum, quantum induſtriæ, quam facultatem, quas vires, quos nervos, quantum roboris poſtulet id quod conaris, moliris, tentas, inſtituis, ſuſcipis, aggrederis. Graviſſimis rerum ſuſceptarum oneribus premor. Videre te ſcio, quantum officii ſuſtineam. In arcem hujus cauſæ invadam totis viribus, toto pectore contendam.

Magni æſtimatur.

It is in great eſtimation.

Multorum nummorum eſt mea bibliotheca, pretii magni eſt, plurimi valet, magnæ æſtimationis eſt. Tanta eſſe puto verborum tuorum pondera, ut ex tua laude omnia me conſecutum exiſtimem.

Magni-

Magnitudo animi absque prudentia.

Heart without wit, or a courage without discretion.

Sæpe qui magnitudine animi præstant, prudentiâ minùs valent; sæpe contingit, evenit, usu venit, accidit, fieri videmus, non rarò fit, non parùm, sæpe fit, ut animi magnitudinem comitetur imprudentia; ut in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Majores nostri divitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Majores nostri divitias minimi putabant, unam virtutem sequebantur: apud majores nostros minima divitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud majores nostros divitiæ fuerunt, virtus una vigebat maximé: plurimum semper apud majores nostros virtus valuit, minimum divitiæ; opes in minimis ponebant; postremæ omnium rerum divitiæ illis erant; rem familiarem, quæque nos bona appellamus, parvi, minimi, nihili reputabant, ducebant, æstimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant: (idem enim significatur, sive absit, sive adsit particula *non*) minimi erant apud majores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parvi momenti; postremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimum laborabant; divitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebant, virtute posteriores judicabant.

Majoribus mentiri turpissimum fuit.

Our forefathers thought it a foul shame to lie.

Majorum nostrorùm ætate, tempestate, temporibus, quo

[illegible]o seculo majores nostri vixerunt, mendacium probro [m]aximo fuit; mendacium dicere, turpissimum fuit; ve[ri]tas ita colebatur, ut falsi homines pessimè audirent.

Malè audis.

Thou art evill spoken of, or, Thou hast an ill name.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acer[b]issimè de te loquuntur; turpia quædam atque inho[n]esta in te conferunt; valde te exagitant, jactant, inse[ct]antur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: omnes [t]ibi gravissime obtrectant, de tua existimatione mul[t]um detrahere conantur, liberrimè invehuntur in te, [n]efaria quædam de te dissipant, dissem inant, jactant, [m]aledictis te onerant gravissimis, maledicta in te con[f]erunt, congerunt, conjiciunt; ità de te loquuntur ut [h]onori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras [o]ffundant, ut honorem tuum turpi labe inficiant.

Malevolentiâ à sententia detrusus.

Their malice hath forced me to change my minde or opinion.

Istorum malevolentissimis obtrectationibus de ve[t]ere illa mea sententia depulsus sum, dejectus, detur[b]atus: factum est horum culpâ, commissum est horum [i]niquitate, ut à mea illa vetere sententia desciverim, ut [v]eterem illum sensum deposuerim, ut abjectâ vetere il[l]â sententiâ, novam susceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrey by the sea-side pleaseth me best, or, The sea-coast best liketh me.

In maritimis facillimè sum: jucundè versor in mari-timis;

timis : maritima loca cum voluptate frequento: maritimâ regione libenter utor : in ora maritima versari jucundum est : maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu : meis oculis regione maritimâ nihil est jucundius : miram haurio jucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Maximopere rogo.

I request earnestly, or, I pray thee heartily.

Singulari studio, quàm possum studiosissimè, valde, hoc ex animo à te contendo : hoc à te ità postulo, peto, contendo, ut fortunas in eo meas positas putem; velim existimes quod à te peto, id ejusmodi esse, ut meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatæ, repositæ, constitutæ, sitæ sint: sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad unum illud referantur. Officium in te requiro, desidero. Vide, *Rogo magnopere.*

Medicus eruditus.

A learned Physician.

Bene doctus est, eruditus, instructus medicâ scientiâ, medendi arte, medicis literis: sciens imprimis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: processit in medicinæ scientiâ: novit penitus medicinam, tenet, possidet, callet: medicinæ scientiam ità est assecutus, ut pauci: medicinæ scientiâ valet, floret, præstat, excellit: medicinæ doctrinâ, scientiâ, peritiâ, cognitione, intelligentiâ, eruditione cum paucis conferendus est, inferior nemini: nota ei præclarè medicina est: patent ei, quæ multos latent ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex iis libris, unde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiam planè complexus est, mente atq; animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, comparavit, peperit.

Meditari.

Meditari.

To muſe, ſtudy or deviſe.

Colligere ſe, animum intendere, meditari accuratiùs, diligentiùs animadvertere, conſiderare cum animo ſuo, verſare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, ſtudioſè cogitare, intento aliquid animo intueri, attentiùs examinare, perpendere, ponderare.

Mei ingenii homo.

One of my nature or diſpoſition, or a meet mate for me.

Valde mihi aptus eſt, mirè factus eſt ad naturam meam, vehementer eſt ad meæ vitæ rationem & conſuetudinem accommodatus: convenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficii.

Mindfull of a good turn, or never to forget the ſame.

Semper meminero, memoriâ retinebo, tuebor mente atque animo, nunquam obliviſcar, nunquam apud me delebit oblivio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcunque ſe occaſio dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi memorémque præſtabo: præſtabo tibi eam, quam debeo, memoriam meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo non tempore, memorem gratiæ referendæ, ſtudioſum ſenties, experieris, cognoſces: grati animi laudem in me non requires, non deſiderabis: non committam, ut ingratum me appellare poſſis; ut in illo officio, quod bene merentibus debetur, jure me ac meritò quiſquam reprehen-

reprehendat; ut in vitium ingrati animi non incidam; nè quis mihi turpem ingrati animi notam possit inurere; ingrati animi vitium, crimen, culpam possit objicere: ut ab ingrati animi vitio, crimine, culpâ, turpi infamiâ longissimè sejungar, discedam, absim, valde procul absim; ut eâ culpâ vacem, vacuus sim, caream: ejus culpæ sum expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referenda gratia minimum laborant: enitar, &, ut spero, consequar, ut te de me optimè esse meritum læteris, ut officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint, ut ex tuis in me officiis voluptatem capias, officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas; ut gratiæ tuæ gratiam à me feras, ut parem tibi referam gratiam, par pari ut referam, ut officia tua paribus officiis æquem, compensem, remunerem, remunerer. Vide, *Beneficii memor.*

Mendax.

A liar.

Quicquid dicis, falsum est, minimè verum, alienum à veritate, à veritate sejunctum, abest à vero, adversatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua: quicquid loqueris, falsò loqueris.

Mens mutata.

His minde is changed.

Ad eundem furorem rediit: iterum defecit à fide, à pristina mente descivit, discessit, abductus est.

Mente captus.

Mad, or beside himself, or out of his wit.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione aversus; omni ratione carens, delirat, desipit,

discess-

discessit à mente, desertus à mente, destitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, insanit, mentem amisit, mente captus est, mentis lumine obcæcatus, mentis compos non est: mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores divites.

Rich merchants and wealthy.

Rem possident bene magnam, amplissimam, uberrimam, copiosam in primis mercatores Florentini; divitias tenent summas, abundant, affluunt re, copiis, divitiis, opibus; divites oppidò sunt, locupletes, opulenti, copiosi, ære parati, instructi, firmi, bene nummati, bene pecuniati: ampla res est, prolixa, copiosa, minimè angusta, bene multa mercatoribus Florentinis; amplâ re utuntur, prolixâ, copiosâ, bene multâ.

Merita tua non assequor.

I can never deserve your benefits bestowed upon me.

Nullam unquam tuorum meritorum partem assequar: nunquam non modò referendâ, sed nè cogitandâ quidem gratiâ tuum beneficium consequar. Tantum tibi debere existimo, quantum persolvere difficile est. Cui re vix referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri. Magna ejus in me sunt, non dico officia, sed merita. Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedit: incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te summa ac singularia studia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summâ voluntate Metellus patriâ cessit, æquissimo animo,

animo, minimè contra voluntatem: summa fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, *Exulavit æquo animo.*

Metu liberari.

To be set free from fear.

Abstergere volo animi tui metum, levare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, ejicere, auferre; animum confirmare, constituere; efficere, nè quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoveat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Fear of misery after warre.

Hæc si bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre cursu procedent, longiùs producentur, consistent; nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur; nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, periit universa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Miles fortis.

A stout or valiant souldier.

In bellis ostendit se, probavit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ità fortem ac strenuam operam navavit, ut magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractavit, gessit, administravit.

Milites egregii cæsi.

Notable souldiers slain.

Periêre milites virtute præstantes: interiit egregia militum

militum manus, fortitudine excellens, cujus virtuti committi multum posset: flos exercitûs, & robur universum sobolésque militum cecidit. Vide, *In acie ceciderunt.*

Miser ob contemptos patronos.

A wretch, or in misery for despising his patrons and maintainers.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, periit; exitium, perniciem, ultimam calamitatem subiit, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit; extremam fortunam subiit, adivit, sensit, dejectus est in miserrimam vitam, summas miserias, summas calamitates, durissima quæque, acerbissima quæque, miserrima quæq;, postrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus est, contempsit, nihili fecit, aspernatus est, nullo loco habuit, minimi duxit: habuit in postremis quos minimè debuit, quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem rémque spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultum velle debuit; quorum voluntati parêre, obsequi, morem gerere officio cogebatur.

Moderans studiis valebis rectiùs.

By using your studies moderately, you shall have your health better.

Si modum studiis impones, facies, statues, si tibi moderaberis in studiis, si studia moderabere, si tibi parces in studiis, valetudine melior fies, valetudinem confirmabis, convalesces quotidie magis, firmior ac validior fies; bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidie plus assequêris, ad perfectam valetudinem quotidie propiùs accedes.

Moleſtia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit: eſt quiddam quod moleſtiùs feram, ſubmoleſtè feram, in quo nonnihil offendar.

Moleſtiâ liberatus.

Free from all trouble and grief.

Quod Deo ſit gratia, vacuus moleſtiis nunc quidem ſum, ſine moleſtia, cura, ſollicitudine, procul abſum à moleſtiis, extra moleſtiam ſum, tranquillè ſatis ago: Dei benignitate factum eſt, contigit, ut nunc quidem omni moleſtiâ vacem, nullis angar curis, nullâ vexer ſollicitudine, nulla meum animum paulò moleſtior, gravior, acerbior, exagitet, vexet, perturbet, commoveat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate: bene eſt, tranquillè eſt, commodè eſt, quies eſt, pax eſt, tranquillitas eſt animo meo: animo ſum ab omni moleſtia ſoluto, vacuo, libero, longè ſejuncto: Dei me benignitas omni moleſtiâ exemit, liberavit, ab omni moleſtia vindicavit, eripuit, disjunxit.

Moleſtiâ affici à bene meritis.

To be troubled and vexed of them, upon whom you have beſtowed moſt friendſhip.

Valde ſum commotus, cùm eos audivi negotium tibi faceſſere, moleſtiam exhibere, moleſtos eſſe, infenſos eſſe, ſollicitudinem inferre, te vexari, injurias accipere, affici moleſtiâ ab iis, de quibus ipſe bene meritus es maximè, qui ſumma tibi beneficia debent.

Moram adhibe.

Pause a while, or, Stay and deferre the matter as long as you can.

Rem sustine, suspende, quoad licet, moram interpone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram averte.

Flie lingring.

Cave, nè mihi spatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, nè res longiùs ducatur, nè in aliud tempus rejiciatur, protrudatur, reservetur. Vide nè quid mihi ad hoc negotium temporis accedat, nè tempus addatur, nequa fiat accessio temporis, nè quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac administratione prorogetur, nè fiat longior, nè ducatur longiùs, nè sit diuturnior hæc administratio.

Moram trahere.

To deferre, stay, or drive off.

Morari diutiùs, moram facere, moram interponere, procrastinare, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reservare non possum.

Morbus ex itinere.

Sicknesse taken in journey.

Itineris laborem itá gravem sensit, expertus est, itineris labore itá est affectus, defatigatus, fractus, ut in gravem inciderit morbum, ut morbo sit affectus difficillimo, ut ægrotaverit periculosè, dubiâ vitæ spe: labor

itineris ità graviter eum affecit, afflixit, ut morbi causam attulerit, & ejus morbi, qui vitam in discrimen adduceret, in quo de vita prorsus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow your advice and counsell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata: effectum dabo quod mandâsti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo: sequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua conjungam: tuæ voluntati mea voluntas serviet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Optabile est, effœtâ ætate diem obire ultimum, summum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita discedere, vitâ excedere, migrare è vita, hujus lucis usuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Morosus.

Wayward, crabbed or froward.

Cum nemine prorsus tibi convenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent: aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cujusquam: nescis uti cujusquam consuetudine: alienus es ab omnium consuetudine ac moribus: non facilè tuos mores ad cujusquam mores conformas: morosus es, nimiumque difficilis in consuetudine & usu: ità te morosum difficilémque

eiſdemque præbes in conſuetudine, ità mores aliorum faſtidis, ut nemo te, tu neminem uti poſſis; ut neque tu quenquam, neque te quiſquam ferre poſſit; ut neque tu conſuetudine cujuſquam, neq; tuâ quiſquam uti poſſit. Vide, *Difficilis in conſuetudine.*

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance, untimely death; or, Through diſorder in diet and ſurfetting, many die before their time.

Multos adoleſcentes conficit, perdit, immaturâ morte afficit, cruditas, crapula, immoderata, diſſoluta victûs ratio: largiore, uberiore, pleniore cibo utuntur adoleſcentes, quàm ut ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit, quàm ut vitæ conducat; id quod ſæpe illis immaturæ mortis cauſam attulit.

Mors ſine ſenſu eſt.

Death is without ſenſe, or, Dead men feel not.

Nullus in morte reſidet ſenſus, mors nullum habet ſenſum, mortui ſenſu carent, mortuis nullus ineſt ſenſus, extra ſenſum mors eſt, ſenſus à mortuis abeſt, morte ſenſus amittitur, ſentiendi vis morte extinguitur.

Multi non ſapientes, ſecundis rebus ſapientes habiti.

Many unwiſe men reputed as wiſe in their proſperitie.

Multi, cùm ſapientes non eſſent, ſummæ tamen ſapientiæ nomen proſperis temporibus tulerunt, nacti ſunt, conſecuti, adepti: multi, cùm ſapientiam haberent nullam, ſummam tamen poſſidere ſecundis temporibus crediti ſunt, in proſpera fortuna, ſecunda, læta, fe-

lici, optima, secundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus, cùm nihil esset adversi, cùm rebus omnibus esset optimè, cùm omnia facillimo cursu procederent, jucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

Multis imperare, optabile.

It is a wished thing to have rule over many.

Optabile est, imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareant imperatis, quorum operâ jure tuo, pro tuo jure, pro potestate, tuo arbitratu possis uti, multis dominari, multis præesse, paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To give a present.

Donare cuiquam, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quenquam afficere, donare quenquam munere, dona in quenquam conferre, munera conferre, liberalis in quenquam esse, liberalitate uti, liberalitatem exercere non soles, in consuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendation.

Magnificentissimè perfunctus est munere ædilitatis, præclarè se tractavit ædilitatis munere, ædilitatem summa cum laude gessit, nihil fecit non egregiè, justitiæ laude præstitit, specimen dedit minimè dubium virtutum suarum: ædilem se præbuit egregium, præstitit, ostendit: summam ex ædilitate laudem est consequutus, sibi comparavit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit. Vide, *Magistratui rectè præfuit.*

Mutas ſententiam.

You change your minde or opinion.

Non permanes in eadem ſententia, non perſiſtis, non perſeveras, non pergis: tuam ſententiam non retines, non tueris, non ſervas: tibi non conſtas, diſcedis à ſententia, labas in ſententia, eadem non eſt, fixa non eſt, infirma eſt tua ſententia, mutas ſententiam, conſilium, opinionem, diſcedis à ſententia, conſilio, opinione, ſenſus tuus non idem eſt, alius nunc eſt, immutatus eſt. Bono viro ſenſum rectum deponere, difficile eſt. Non ità flexibilem eſſe tuam voluntatem putâram. Vide, *Vir bonus conſtans eſt.*

Mutata de pace ſententia.

His judgement is changed concerning peace.

Anno proximo, ſuperiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à priſtina cauſa deſciviſſe: non quod anno proximo, nunc idem de pace ſentis: tua de pace ſententia cum ſuperioris anni ſententia convenire non videtur: non eadem tua eſt, quæ anno proximo, ſuperiore, de pace ſententia: pacem unus omnium maximè tuebaris anno ſuperiore, nunc alia tua mens videtur, non idem ſenſus, diverſa opinio.

Mutata ſententia.

Your minde is changed.

In ſententia non permanſiſti, ſenſum mutâſti, aliter exiſtimas, à priſtina ſententia deſciviſti, à te diſſentis, diverſam opinionem ſuſcepiſti, cepiſti. Vide, *Mutas ſententiam.*

Mutatio rationis.

Alteration of ſtate, another condition, or the caſe is changed.

Diverſa nunc mea ratio eſt, non eadem eſt: immutata eſt

est ratio rerum mearum : alius est rerum mearum status : aliter se meæ res habent, non eodem loco sunt.

Mutuò nos amamus.

We love each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æquè, similiter, vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari : par voluntas ab utroque nostrûm accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

MOs hic omnium est, consuetudo est, institutum est, moris est, consuetudinis, instituti, mos obtinuit, invaluit : ità fert omnium consuetudo, mos communis, nemo non ità consuevit, omnibus est à natura tributum, ità naturâ comparatum est, ità comparatum est, habent hoc omnes à natura : ità facti, ità instituti naturâ omnes sumus, ut vim vi repellamus, ut ab injuria nos tueamur.

Naturâ avarus.

Born to be a niggard, or naturally covetous.

Multis argumentis inclinatum, ac naturâ propensum te ad turpissimum & execrabile vitium avaritiæ judicavi : quod multis argumentis potuerim conjicere, colligere, intelligere, suspicari, ad avaritiæ vitium naturâ propendes, tua te ad avaritiam natura ducit, avaritiæ studiosus es exhortante naturâ, naturali quodam studio ad avaritiam inclinas, sequeris avaritiam quadam naturæ inductione.

Naturâ omnibus accommodatus.

A nature meet for all things, or framed of nature to all purposes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommo-

commodatus, appositus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accommodatum: eo erat, eo utebatur ingenio, quidvis ut exequi & præstare satis commodè posset: natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, ut egregiè conficeret, ut excelleret: habebat hoc à natura, ut quamcunque ad rem se conferret, quamcunque rem capesseret, eâ non pessimè persungeretur, ex ea cum laude discederet. Vide, *Ad omnia aptus*.

Necessitati parendum.

Necessitie or need hath no law.

Sapientis est, sapientiæ est, consilii est, rationis est, sapientem decet, tempori cedere, necessitati parêre, rationem temporis habere, consulere temporibus, conformare se ad temporis rationem, consilia & actiones tempore moderari, pro temporum statu & suscipere, & deponere, ità se gerere, ut præcipere tempus videatur, ut temporis ratio ferat ac postulet: quasi ducem sequi in agendis rebus, quasi consiliarium habere tempus, consiliario uti tempore nos decet.

Nec usui nec incommodo esse.

Neither to futher nor to hinder.

Si tibi utilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied or to traffick.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel summâ necessitudine conjuncto, habenda fides est: nusquam tuta fides: cavendum est nè cujusquam fidei nos credamus, committamus, res nostras commendemus: cautionis est, sapientiæ est, consilii est, nemini se credere, committere, nemini planè confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidum præstare possis; cujus incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non sit?

Nemini maledicendum.

No man is to be spoken ill of, or reviled and railed at.

Convitium cuiquam facere non debemus: malè cuiquam dicere non decet: dicere convitium cuiquam, jacere convitium, conferre convitium in quenquam, convitiis quenquam afficere, vexare, exagitare, jactare turpe est, laudis non est, laudi non est.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all ill fortunes.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incommodi, nullam ferat calamitatem? cujus est perpetua felicitas, nullis interrupta malis? nemo fortunâ utitur perpetuò bonâ: nemini res ad voluntatem semper fluunt: nemo est cui prosperè omnia succedant, nihil contra voluntatem eveniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant. Nemini sua conditio satisfacit; nemo est, qui acquiescat fortunæ suæ.

Nemo ſine crimine.

No man without ſome fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa eſt, quæ non hodie ſubeatur: omnes in omni ſcelerum flagitiorúmque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant: nullum hodie flagitium ignoratur, prætermittitur.

Nemo tantum habet, quantos ſumptus facere poſſit.

No man hath ſo much, as he hath wayes to ſpend it; or, No mans wealth is ſo great but his expenſe may be greater.

Quis ità firmus ab opibus eſt, quis ità fortunæ bonis affluit atque abundat, cujus tantæ divitiæ ſunt, quis tantum poſſidet divitiarum, quis opibus adeò pollet, cui res familiaris ità copioſa eſt, cui tantum fortuna largita eſt, de ſuis bonis impertivit, communicavit, ut ſuſtinere ſumptum poſſit, ut reſpondere ſumptui poſſit, ut ſumptum ferre poſſit, ut quantum res poſtulat, tantum facere ſumptum, tantum erogare poſſit?

Nè quid dicam triſtius.

To tell no worſe newes, or, That I may tell no heavie tidings.

Nolo triſtius quicquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem proſequi, nolo malè ominari.

Nè ſis autor.

Be not the authour.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, ut hoc faciam: nè mihi ſis autor hujus conſilii, nè me rationibus ad

hoc impellas, nè cohortatione utaris, nè cohortationem suscipias.

Nihil sine numine felix.

Nothing happy without the grace of God.

Qui suas ad cogitationes Deum non adhibet, si in cogitationibus non consugit ad Deum, sua consilia ad Deum non refert; cujus animus cum Deo nunquam loquitur, sæpe illum fallit humana prudentia, sæpe ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, sæpe labitur, aut offendit, aut errat: ab humana prudentia ductus, ducem sequutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falsâ quadam rerum humanarum specie deceptus.

Nihil est laus ab illaudatis profecta.

To be praised of dishonest men, is nothing worth.

Ea de laude minimùm laboro, eam laudem minimi puto, reputo, facio, duco, æstimo, pendo, flocci facio, contemno, respuo, aspernor, nullam puto, in minimis pono, in postremis habeo, ab ea laude non pendeo, ea me laus minimùm movet, parùm afficit, non tangit, non capit, non ducit; eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero, (& hæc omnia passivis licet iisdem verbis convertere) quæ proficiscitur ab iis, qui ipsi in laude non vivunt, qui laudem ipsi nullam consequuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proud, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infrà, *Nimiùm es superbus.*

Nimis studiosus.

Too too studious, or too much given to studie.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studiis, nimium te studiis dedisti: præter modum, supra modum, extra modum, parùm modicè, immoderatè, minùs moderatè, sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimiâ studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimiùm tenet.

Nimiùm es superbus.

Thou art too proud.

Nimiùm tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conveniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimiùm te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altiùs quàm oporteat, ipse te extollis: ità superbè agis, ut ferri non possis: superbiâ es prorsus non ferendâ, parem tibi esse neminem vis, te cunctis antefers, omnes despicis, te verò unum suspicis, amas ipse te sine rivali, tibi ipse magnus es atque eximius, omnia putas esse in te uno collocata, fortunam ipsam minùs esse teipso fortunatam putas, persuasum habes tuis te fortunis ipsam fortunam anteire.

Nimius labor in studiis.

Excessive labour in studie.

Nimis elaboras, invigilas, sudas, exerces te nimis immoderatè, supra modum, intemperanter in studiis: nimiùm laboriosè studia tractas, colis, exerces: sustines laboris plus quàm satis est in studiis exercendis: sic elaboras in studiis, ut vires tuas imminuas, consumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili necessariò virtuti studendum.

It is necessarie for noble men to studie vertue.

Quicunque honesto, claro, non obscuro, summo loco, claris parentibus natus est, ex nobili familia, clara stirpe, ei major quàm cæteris, colendi præclara studia, exercendarúmque laudandarum artium necessitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ splendor, ut vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modò occasionem, verùm etiam causam, neq; causam tantùm, sed etiam necessitatem afferat: quem familiæ nobilitas commendat, oportet eum ad liberalium doctrinarum studia, ad studium summæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò studiosiùs incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eò vehementiùs excitari: si quis ex egregia, nobili, præclara, illustri domo natus est; majore, quàm quivis alius, urgetur virtutis expetendæ necessitate.

Noctem studiis assumere.

To watch all the night at studie.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem studiorum causâ cepi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adjungere, diurno cum studio conjungere: ad studia jam etiam aliquantum noctis assumo.

Nolo Rempublicam in discrimen adducere.

I will not hazard the Common-wealth.

Nolo summam Reipublicæ, salutem Reipublicæ, publicam rem in discrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: non committam, ut incertam fortunam Respublica subeat, ut periclitetur Reipublicæ salus, ut in dubium vocetur, in periculum, in discrimen veniat.

Nomen

Nomen ex scriptis.

Immortall name by writings, or famous for ever.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, conficies, absolves, si tuis scriptis finem impones, extremam manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama; nunquam deficiet, consenescet, peribit, obscurabitur, extinguetur, delebitur; nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrumpet; vigebit in omnes annos tua fama; omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes excipiet ac tuebitur; nomen tuum immortalitati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium consequêris, non simul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet; tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis, æternâ laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis; de te posteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Strive not with thy stronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus: adversus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores à viribus suscipienda contentio non est.

Non cunctandum.

It must not be lingred, or delayed and deferred.

Si exploratum tibi est, posse te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere; non est cunctandum, producenda res non est, protrahenda, differenda

non

non est, mora facienda nulla est, interponenda non est, omnis tollenda mora, languor omnis abjiciendus. Vide, *Festinanter agendum*.

Non dubito quin summus futurus sis.

I doubt nothing to see you in great estimation.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradum civitatis obtineas: nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur, non est cur dubitem, quin ea assequaris, quæ in Repub. putantur esse amplissima; quin futurus in civitate sis honestissimus, amplissimus, eximius; honestissimo loco, summo loco, singulari loco.

Nondum assuefactus es laboribus.

You are not yet accustomed to pains.

Nondum laboribus assuevisti: nondum es à laboribus assuefactus, laboribus assuefactus, assuetus: labores ferre ac sustinere nondum consuevisti: labores nondum satis expertus es, sensisti, tulisti: nondum es in laboribus plenè versatus, exercitatus: rudis es, insolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor est.

Nondum planè res absoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte profligata: parum abest, quin ad exitum res pervenerit: eò res processit, ut ab exitu non longè abfuerit, ut ad exitum penè pervenerit, exitum penè attigerit.

Non est causa mutandæ sententiæ.

You have no cause to change your minde.

Quid est, quòd aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abjiciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à me ipso dissentiam?

Non esse solvendo.

He hath not wherewithall, or, He is not able to pay.

Solvendo non sum: non est, ut possim solvere: non habeo unde solvam: non suppetit, unde creditoribus satisfaciam.

Non multum edo.

I eat not much, or but a little.

Non multi cibi sum: minimè sum edax: tenui cibo utor.

Non nisi sospes proficiscaris.

Travell not except you be strong, or, Be sure you have your health before you journey.

Nè te viæ, nisi confirmato corpore, committas: nisi rectè valeas, nè te in viam des: peregrinandi consilium, nisi valetudine firmâ utaris, omitte. Vide, *Iter omittendum infirmâ valetudine.*

Non punitus.

Not punished.

Pœnam effugit: elapsus est: impunè illi fuit: impunitatem est assecutus: pœnam nullam tulit, sustinuit, perpessus est: evasit ex judicio: absolutus est: absolutionem est adeptus.

Non satìs religiosus.

Not very devout.

Non satìs diligenter, parùm piè, minùs religiosè quàm conveniat, sacris operam das, in templo versaris, Deum colis: satis piè non agis in templo: pietas in te desideratur, requiritur: non eam pietatem, non eam religionem, quæ Deo debetur, præstas in templo.

Non ſum inconſtans, quòd hominem ingratum negligo.

I am not inconſtant for ſetting light by an unthankfull perſon.

Non puto mihi famam inconſtantiæ pertimeſcendam, ſi tam ingratum hominem, tam immemorem officii, proſequi novis officiis nolui: non vereor, nè quis mihi tribuat, aſcribat, aſſignet inconſtantiæ levitatem; nè quis in me inconſtantis animi, levis, mobilis, inſtabilis, parùm firmi vitium conferat; nè quis mihi notam inurat inconſtantiæ; nè inconſtantiæ nomine malè audiam, ſuſpectus ſim; nè accuſer, quaſi parùm in officio conſtans, quaſi diſceſſerim à priſtina conſuetudine, quaſi deſciverim à meipſo.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare, gratiam tuam aucupari, hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inſervire, nec eſſe blandum, aſſentatione uti, aſſentationis artificio tuam gratiam quærere: nè me putes fictè loqui ad colligendam benevolentiam tuam, ut gratiam à te ineam, te mihi ut adjungam, tuam in amicitiam ut me penitus inſinuem.

Non tuâ, ſed meâ intereſt.

It is not your part, but mine; or, It is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tuâ nullam in partem intereſt, meâ multum: tuâ minimum refert, mea plurimum: ad te nihil, ad me valde pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam

nullam habet, minimum valet, ad meas valet in omnes partes, multum intereſt, refert, multum habet ponderis.

Novitatis cupidus.

Deſirous of news.

Res novas quæris, cupidus es rerum novarum, ſtatus hic te minimè delectat, novitatem amas, novitati ſtudes, faves.

Novi tuarum rerum ſtatum.

I know your ſtate well.

Novi, cognitum habeo, probè teneo ſtatum rerum tuarum: qui ſit rerum tuarum ſtatus, optimè ſcio, præclarè novi, egregiè intelligo: de tuis rebus planè mihi conſtat, exploratum eſt, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non eſt, obſcurum non eſt: non me fugit, latet, præterit ſtatus rerum tuarum.

Nulla merita.

No deſerts.

Non valde de me meritus es, non magna in me beneficia contuliſti: gravia non ſunt, exigui momenti, parvi ponderis ea, quæ meâ causâ feciſti: beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum: exigua ſunt, quæ apud me beneficia collocâſti, poſuiſti: non magnis à te ſum affectus beneficiis: beneficia tibi debeo non ità magna: obligâſti me, obſtrinxiſti, devinxiſti mediocribus officiis.

Nullius pretii homo.

One of no account, or whom no man careth for, or ſetteth a point by.

Valde miror, quòd hominis deterrimi ac ſordidiſ-

simi consuetudine utaris: mirari satis non possum, qui ejus te hominis usus & consuetudo delectet, cujus infima conditio sit, qui sit infimæ conditionis, humillimi loci, obscuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretii, despectus, abjectus, contemptus, terræ filius, inops ob omni prorsus existimatione, neque à seipso neque à majoribus commendatus, nullâ majorum laude, nullâ suâ virtute commendatus, honestatus, nobilitatus, insignis.

Nullo in honore esse.

To be of no credit or estimation.

Prorsus jaces: nulla tua existimatio est: nullum apud homines locum obtines, nullo loco es, nullus es, nullo in honore es, nullius te pretii homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will never fail you, or leave you.

A me omnia in te studia atque officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: mea omnia studia atque officia polliceor: præstò tibi semper fore me velim existimes, planéque tibi persuadeas, si quid valebo, valebo tibi: hoc editum ex oraculo puta, hoc tibi confirmo, ac re præstabo, nullum me studii genus nec officii, quod ad rem tuam sit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, ullo esse loco prætermissurum.

Nunquam tua merita compensabo.

I shall never requite your deserts.

Nullam unquam tuorum meritorum partem assequar: nunquam nè minima quidem ex parte tuis in me meritis satisfaciam: nunquam omnino tibi solvam quantum debeo, ac nè ulla quidem ex parte: officia tua nunquam rependam, remunerabor, remetiar, compensabo,

ſabo, officiis paribus æquabo. Vide, *Merita tua non aſſequor.*

Nuntius ſiniſter.

Evill newes.

Rumores de illo duriores erant: adverſa quædam de illo erant allata: nuntii venerant triſtes, adverſi, infauſti, parùm commodi, minimè læti, parùm ſecundi: gravior de illo fama pervenerat, diſſipata erat, pervulgata: duriora quædam, graviora erant ſignificata, jactabantur, ſermonibus diſſipabantur.

Ob avaritiam vituperatus.

He is diſpraiſed for his covetouſneſſe.

AVaritiæ nomine malè audis, avaritiæ flagras infamiâ, laboras infamiâ: avaritię tibi crimen objicitur, exprobratur: in te confertur avaritiæ culpa: tibi avaritiæ nota inuritur: ſuſpectus in primis es avaritiæ nomine: accuſaris, reprehenderis, exagitaris, ut in avaritiam pronior, ad avaritiam proclivior, ut homo divitiarum nimis appetens, immoderatè ſitiens, ſupra modum cupidus, cupidior quàm ſatis eſt, nimius in divitiarum cupiditate.

Obeſt valetudini.

It is hurtfull to me, or it maketh me ſick.

Igne uti ſine valetudinis damno mihi non licet: ſi ad ignem accedo, obeſt valetudini, valetudinis cum detrimento fit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Praiſe for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes: tuam lau-

 dem

dem excelso, sublimíque in loco, atque in illustri quadam specula liberalitas constituet, collocabit: ad summam laudem, ad summa, ducem secutus liberalitatem, duce liberalitate, pervenies.

Obliviscendum malorum.

All evill haps or ill fortunes must be forgotten.

Lætior tibi vita esset, jucundior, tranquillior, tranquilliùs ageres, si tuos casus obliviscereris, ex animo tuo, mente, memoriâ deleres; si memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abjiceres, ex animo deleres; si tua pristina mala, tuos casus, tuorum temporum varietatem oblivione voluntariâ contereres, apud te deleret oblivio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, sub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, sese ostendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obsecravit me ut fidem servarem.

He humbly desired me to keep promise.

Meam fidem imploravit, suppliciter mecum egit, rogavit me quàm suppliciter potuit, ut fidem præstarem, tuerer, servarem, solverem, ut starem promissis, ut in fide permanerem, ut promissa persolverem.

Obviàm ire amicitiæ gratiâ.

To go to meet him for old acquaintance.

Obviàm ibo, obviàm procedam, occurram, ut officium

cium amicitiæ debitum persolvam, ut id præstem quod amicitia postulat.

Occupato non molestus.

Not to be troublesome to him that is occupied with weightie affaires.

Nolo tuas occupationes impedire, tibi tam occupato molestus esse, molestiam exhibere, obstrepere: nolo tuorum negotiorum cursum impedire, tuis rebus impedimento esse, avocare te à tuis negotiis, curis, occupationibus.

Officiosissimus.

Most officious, or readiest at all assayes.

Erat in omni genere officii maximè omnium diligentissimus, omnis officii diligentissimus: vincebat, superabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligentiâ: par illi, æqualis, similis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Fide semper fuit & officio singulari: si complecti hominem volueris, neminem habebis, cùm res tuæ postulabunt, neque præstantioris animi, neque majoris in te benevolentiæ.

Ominosum.

An ill token, or signifying some evill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infaustum omen, mali eventûs, omen adversum, calamitatem portendens, incommodum significans, judicabant, si quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum sentirent, de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxii.

All men are subject to death.

Paterni obitûs dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata sunt, ut morte deleantur, extinguantur, tollantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All sorts of men shall feel the smart of ill or trouble.

Ea temporum impendet conditio, ut optimè actum cum eo putem, qui antè è vita discesserit: omnibus omnia impendent mala: manet omnes, impendet omnibus, urget omnes, adventat, appropinquat, jam adest eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit cui pessimè non sit, qui pessimè se non habeat, qui non adversâ fortunâ utatur, qui non adversis fortunæ fluctibus jactetur: communis erit, eadem omnium, par, simillima fortuna: suum quisque miseriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miserrimè cum omnibus, atque infeliciter agetur: expers malorum nemo erit, miseriis nemo vacabit: malorum incendio flagrabit unusquisque. Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: adversa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate premuntur: communis erit omnium, non propria cujusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, *Nemo ab omnibus incommodis liber.*

Omnia debeo tuis beneficiis.

Your benefits deserve all I can do.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficiis: præstare cogor tuâ causâ quicquid possum, quantum

quantum valeo, quantum consequi viribus possum, quantum est in me situm: tua in me beneficia, meum omne studium, meum officium, omnes à me curas, omnem industriam, omnia denique quæ in me sunt, non solùm postulant, verùm etiam exigunt: quid est quod ego tuâ causâ non debeam? obsequi tuæ voluntati, morem gerere, parère, inservire prorsus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I set not a rush by all the world, or care not a straw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, non laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nullâ re moveor, de quavis re susque déque fero, æquè omnia contemno, fastidio, respuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti est, in pretio est, nè minimi quidem est.

Opera frustrata.

My travell or labour is in vain.

Nunc me sentio frustra elaborâsse, inanem laborem suscepisse, spes meas infirmis & labantibus fundamentis esse nixas; me ducem habuisse, ducem secutum esse incertam cæcámque spem; arido solo, infructuoso campo, arenæ semina commisisse, mandâsse: imprudentiam consilii mei exitus rei mihi declarat, spe sum deceptus, ductus sum inani studio, laterem lavi, operam malè posui, oleum & operam perdidi, studium inutiliter consumpsi, locavi.

Opinio inveterata.

A setled opinion.

Erat hæc in animis hominum inveterata opinio, perè vetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I suppose, or think.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, judico, censeo, duco, ità mihi persuasi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorsus, omnino, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem sum auguratus, qui augurio meo respondeat, quem prædixi. Vide, *Meditari.*

Opportunitas amissa.

Opportunity let slip.

Amissum tempus est: elapsa de manibus est, abiit, præteriit, fugit, evanuit, amissa est, nulla jam est, prorsus periit occasio, tempus, opportunitas.

Opulentum patrimonium disperdis.

To waste a rich patrimony, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, divitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honestis rationibus, laudabiliter, honestè bona quæsivit, collegit; at tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter, per nequitiam, per luxum ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, consumis, perdis, malè perdis, disperdis. Vide, *Patrimonium dissipare.*

Opus inchoatum.

A work begun.

Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad unguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti: tantum abes à perfectione operis, ut principia

vix appareant: tantum abest ut opus ad finem perduxeris, ut minimùm ultra principia processeris, ut in ipsis penè principiis constiteris, hæseris: vix opus instituisti, vix aggressus es: operis initium fecisti, à fine autem longè distas: rem tu quidem habes institutam, sed perpolitio requiritur: instituta res est, non perpolita: operis tu quidem fundamenta jecisti, fastigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Orestes matrem occîdit.

Orestes slew his mother.

Orestes parentem Clytemnestram suâ manu defôdit, confôdit, perfôdit, vitâ exuit, privavit, morte affecit, punivit, mulctavit, ultus est, vindicavit, interfecit, interemit, occîdit, cecîdit, peremit, trucidavit, obtruncavit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of minde and of fortune.

Honestus, gravis, plenus officii, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tùm etiam fortunâ satis amplâ ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat: animi bona multa, fortunæ non pauca possidet.

Ostendam me rectè fecisse.

I will justifie that which I have done, or prove that I have done well.

Omnino constitui, decrevi, deliberavi, meum factum purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propositum planéque certum est, ut rationem reddam consilii mei: agere, probare, tueri, defendere, sustinere meam causam

sam prorsus volo, argumentis minimè dubiis ostendere, rationibus persuadere, non me casu, non temerè, non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nullâ satis firmâ, certâve causâ commotum, adductum, impulsum: quod feci ostendam jure factum, consilio factum, optimis de causis, ratione suadente, ratione duce, certo judicio, rectè & consideratè; ità factum, ut reprehendi non possim; ut mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam consilii nemo possit objicere, nemo possit in controversiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accusare, exagitare.

Parcus ob egestatem.

Sparing or not liberall because of povertie.

PArcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non suppetunt: angusta est tua liberalitas pro tenuitate copiarum: ideo benignus & liberalis valde non es, quia non valde abundas, non valde copiosus es: qui potest esse prolixa atque ampla tua liberalitas, cùm angusta sit res tua familiaris? largiris tenuiter, infra modum potiùs, quàm supra modum, quia non satis à copiis paratus es: ideo largè non das, quia quod des, non habes.

Parentes liberos ad virtutis studia cohortentur.

Let parents exhort their children to the study of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facilè, nullo negotio, arbitratu suo tum largitur, tum eripit fortuna; verùm ad eas artes, quarum vitæ par usus & possessio est: autores

tores filiis parentes esse debent, ut ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adjungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilii dare filiis parentes debent, ità consulere, eam suscipere cohortationem, eâ cohortatione uti: ea demum est apud filios egregia parentûm cohortatio, quâ impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum una mors adimit, quarum usus interitu vitæ, nullâ re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A most wicked offence to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, scelus gravius est, aut detestabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maximo se astringit scelere, grave piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem quæ parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in uno illo scelere omnia insunt scelera, cùm parenti vis infertur.

Parentibus senibus liberi solatio sunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ætas ingravescens filiorum in adolescentia conquiescit: parentum imbecillitas filiorum nititur adolescentia: parentum senectutem fulcit ac sustentat filiorum adolescentia: subsidio est labantibus parentum viribus adolescentia liberorum: senio parentum subveniunt adolescentes filii.

ſam prorſus volo, argumentis minimè dubiis oſtendere, rationibus perſuadere, non me caſu, non temerè, non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nullâ ſatis firmâ, certâve causâ commotum, adductum, impulſum: quod feci oſtendam jure factum, conſilio factum, optimis de cauſis, ratione ſuadente, ratione duce, certo judicio, rectè & conſideratè; ità factum, ut reprehendi non poſſim; ut mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam conſilii nemo poſſit objicere, nemo poſſit in controverſiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accuſare, exagitare.

Parcus ob egeſtatem.

Sparing or not liberall becauſe of povertie.

PArcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non ſuppetunt: anguſta eſt tua liberalitas pro tenuitate copiarum: ideo benignus & liberalis valde non es, quia non valde abundas, non valde copioſus es: qui poteſt eſſe prolixa atque ampla tua liberalitas, cùm anguſta ſit res tua familiaris? largiris tenuiter, infra modum potiùs, quàm ſupra modum, quia non ſatìs à copiis paratus es: ideo largè non das, quia quod des, non habes.

Parentes liberos ad virtutis ſtudia cohortentur.

Let parents exhort their children to the ſtudy of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis conſultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facilè, nullo negotio, arbitratu ſuo tum largitur, tum eripit fortuna; verùm ad eas artes, quarum vitæ par uſus & poſſeſſio eſt: autores

tores filiis parentes esse debent, ut ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adjungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilii dare filiis parentes debent, ità consulere, eam suscipere cohortationem, eâ cohortatione uti: ea demum est apud filios egregia parentum cohortatio, quâ impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum una mors adimit, quarum usus interitu vitæ, nullâ re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A most wicked offence to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, scelus gravius est, aut detestabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maximo se astringit scelere, grave piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem quæ parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in uno illo scelere omnia insunt scelera, cùm parenti vis infertur.

Parentibus senibus liberi solatio sunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ætas ingravescens filiorum in adolescentia conquiescit: parentum imbecillitas filiorum nititur adolescentia: parentum senectutem fulcit ac sustentat filiorum adolescentia: subsidio est labantibus parentum viribus adolescentia liberorum: senio parentum subveniunt adolescentes filii.

Paries labefactatus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parva extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris est humilia tollere, efferre, ea quæ jacère videntur, excitare atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre, obscura illustrare.

Parvus animus.

An humble minde, a base courage or stomack.

Ex humili animo, abjecto, pusillo, exili, jejuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reverenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: est cur patri tuo præcipuum quendam honorem præstes: tui muneris, tui officii, tuarum partium est, tuum munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te convenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, ut patrem tuum præcipuo quodam honore colas, observes, tuearis, afficias.

Patriæ res nescire, dedecus.

To be ignorant in the manners of thy native countrey, is a foul shame.

Turpe imprimis est, dedecus est, in patria peregrinari,

nari, hospitem esse in iis rebus quæ ad patriam pertinent; ea non tenere, scientiâ non comprehendere, usu, doctrinâque percipere, in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberavi.

I have delivered my own countrey from utter ruine.

Patriam servavi, patriam ab exitio vindicavi, patriæ incendium extinxi: salutem attuli, peperi, dedi patriæ: operâ meâ patria stat: cadentem patriam sustinui, labentem confirmavi, labentem excepi: ego salus patriæ fui, à me salutem accepit patria: patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peste eripui, liberavi, tutatus sum: patriæ mala sanavi: patriæ salutem attuli, incolumitatem peperi, pestem abstuli: graviter laboranti patriæ opem tuli.

Patrimonium dissipare.

To waste the patrimony.

Rem consumis, perdis, disperdis, malè perdis, dissipas; in res inutiles, inanes, leves erogas; partam, quæsitam, comparatam, congestam summis laboribus majorum tuorum, quam majorum tuorum summa collegit industria. Vide, *Opulentum patrimonium disperdis.*

Patris dissimilis.

Unlike his father.

Patris tui dissimilis es: patrem non refers, non imitaris: parentis tui consuetudo in te desideratur: parenti tuo dissimilem te præbes: tua ratio à patris tui ratione longè distat: à patris tui consuetudine longè discedis: non agnoscitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Dispatch in few words.

Pluribus tecum agere non debeo; longiorem orationem

onem tua non expectat humanitas, non patitur, non fert, non sustinet, rejicit, recusat, renuit, respuit: amicitia nostra minimè patitur, ut te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Povertie keepeth a man from preferment.

Sæpe facit inopia, ut honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summovet ab honoribus rei familiaris inopia: impedimento egestas est, quò minùs ad ea quæ sunt in civitate amplissima, liceat pervenire: aditum ad honores intercludit rei domesticæ facultas: euntibus ad honores magnas difficultates objicit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obviàm it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotii, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas: egentibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopiæ. Vide, *Egestas honoribus impedimento.*

Pecuniæ dives,

Rich in money.

Bene nummatus est, bene pecuniatus, bene paratus à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est à pecunia, minimè pecuniam desiderat, multum habet in arca, refertus est pecuniis, pecuniæ illi multum est, pecuniæ multum possidet, magnam auri vim argentíque possidet, in numero habet.

Perditi adolescentes in viam redeunt.

Lost children oftentimes come home again, or, Youth that goeth astray will turn again.

Perditis in adolescentia moribus multi sunt, qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & sententiam revocati, resipiscentes, honestiùs vitam instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur: multorum est impuris moribus,

tibus, improbis, inhonestis, turpissimis, inquinata adolescentia, contaminata, infecta: vivunt multi turpiter in adolescentia, student vitiis, turpem vitam colunt, inhonestè vitam traducunt, pecudum more vitam transigunt, proclives ad vitia sunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda societas.

The companie of wicked men is to be avoided.

Non est cum improbis hominibus jungenda societas: coire societatem, coire in societatem, inire societatem cum perditis hominibus, dare se in societatem perditorum, conferre se, adjungere se, applicare se ad homines perditos, conjungere se, vinculo se societatis obstringere cum perditis hominibus, utilitatis vel maximâ spe propositâ, vel si spes utilitatis maxima ostendetur, non decet, turpe est, minimè debemus: qui se socium ad perditos homines adjungit, cum perditis hominibus coit, perditos sequitur, comitem se præbet improbis, facit turpiter, contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compasse it by your brother, or, I will use your brothers help.

Utar ad omnia tuo fratre: utar operâ fratris tui: fratri me tuo committam, tradam: si quid agendum erit, per fratrem tuum ut agatur, operam dabo. Vide, *Utar fratre tuo.*

Periculum honoris.

The hazarding of your honour.

Tuus honor agitur, honor tuus in discrimen adducitur, de honore periclitaris. Vide, *Dignitas imminuta.*

Perpetuò gratus.

Alwayes gratefull or thankfull.

Dum vivam, quoad vivam, quatenus vitam produ-cam, donec vivere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni studio, curabo, enitar, contendam, in illud studium, illam curam, unam illam rem incumbam, id mihi propositum erit in omni vita, eò spectabit animus meus, eò curæ cogitationésque meæ referentur, intendentur, eò mea consilia dirigentur, ut me tibi memorem gratúmque probem, parem ut gratiam, par pari ut referam, ut in me gratum animum desiderare non possis, ut officia tua paribus à me compensentur officiis: in omni meæ vitæ cursu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit ulla proposita, nulla de re laborabo magis, nulli rei studebo magis, aut serviam diligentiùs, quàm ut te de me optimè meritum esse læteris.

Perversitas hominum.

The crookednesse or frowardnesse of men.

Summa est hominum perversitas, graviori enim verbo uti non libet: perversi sunt hominum mores, duri nimis, ac difficiles: ingenio sunt homines perverso, difficili, duro, à ratione averso. Improbi multis partibus plures sunt, quàm boni.

Φίλαυτος.

A self-lover, a flatterer of himself, or one that standeth in his own conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi assumis, nimiùm te effers, nimiùm tibi places, assentaris ipse tibi, te amas: cùm de te judicas, non rationem, non veritatem consulis: largiris ipse tibi plus quàm veritas concedat, plus quàm veritati.

Philoſophiæ te adjungas.

Give thy ſelf to Philoſophie.

Velim te ad ejus ſcientiæ ſtudium adjungas, unde naſcitur atque alitur moderatio vitæ, unde recta vivendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philoſophiam conferas, tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe, non in fortuna collocat omnia.

The Philoſopher meaſureth all things by his own wiſdome, and none by fortune.

Hic eſt mos Philoſophorum, ea vitæ ratio, illud inſtitutum, non ut à fortuna pendeant, cujus eſt in rebus humanis maxima vis, ſed ut in ſeipſis omnia ſtatuant, collocent, ponant, omnes in ſeipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus, nihil aliunde, ſpectent à ſeipſis omnia præſidia, conſtituant ad omnes caſus in ſeipſis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth paſſing cunningly, or, He draweth very well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſimâ arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic ut nemo meliús, ſingulari expreſſit atque exornavit artificio, egregiis picturæ coloribus illuſtravit, perfecit, ac perpolivit egregiè.

Pingues hebetis ingenii.

Fat men are of dull underſtanding.

Pinguis eſt, obeſus eſt, pinguitudine diffluit extra modum;

modum; quod hebetis, tardi, stupidi ingenii signum est, quod ingenii tarditatem arguit: quî potest in tanto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locum habere, ingenio aut menti locus esse? ex illa pinguitudine, illo abdomine, illo sumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and devout.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorem Deo præstat, Deum animo spectat, Deo servit, qui pietatem & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piè religiosèque vivit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo utitur, ad Deum spectat, cujus est vita cum pietate conjuncta, qui nihil non piè, nihil non cogitat cum religione conjunctum, ei optata omnia contingunt, feliciter omnia succedunt, nihil non prosperè succedit.

Pœnas judicio persequi.

To seek for punishment by law, or, To follow the law for punishment.

Milo pœnas à Clodio judicio persequebatur: agebat Milo ut pœnas à Clodio debitas judicio exigeret. Hujus audaciam meritâ pœnâ si comprimitis, cæterorum animos frangetis.

Pollicitatio officii.

A promise of all dutie, goodwill and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni ... ac diligentiâ complectar: quæ tibi intelligam esse

commodata, omnia studiosè persequar, diligenter præstabo: meum erga te studium in iis maximè declarabo, quibus plurimùm significare potuero tuam mihi existimationem & dignitatem charissimam esse: à me omnia in te studia atque officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: velim utaris operâ meâ: studium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: profiteor atque polliceor eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studium, neque benevolentia mea deerit, præstò non erit: qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando & amplificando: quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittam, quod positum sit aut in ipsa re, aut in honore verborum: nunquam mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi studium meum, & operam sine ulla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tibi valeo: universum studium meum & benevolentiam ad te defero: vincam meis officiis cogitationes tuas.

Pollicitatio.

A promise.

Nihil non agam tuâ causâ: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recusabo: subibo omnia tuâ causâ: tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus contendam: nervos omnes, ubi res tuæ postulabunt, intendam: omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia, sed jucunda erunt: mea tibi studia, atque officia præstò erunt: pro te mori possum.

Pollicitatio ſtudiorum.

A promiſe of goodwill.

Ubi ſe obtulerit occaſio, mea in te ſtudia extabunt, mea in te ſtudia conferam, ornabo te, omnia tibi ſtudia præſtabo, mea ſtudia non deſiderabis.

Pontifex.

The Pope, or high prieſt and Biſhop.

Pontificium munus ſuſtinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit, Pontificis loco eſt, vicariam operam Pontificis loco præbet, Pontificis perſonam gerit, ſuſtinet.

Poſt longum tempus rediit.

He came at the length, or, It was long before he came.

Aliquando, denique, demum, poſt diuturnum tempus, longo temporis intervallo, cùm temporis multum abiiſſet, tranſacto jam multorum annorum ſpatio, rediit, revertit, reverſus eſt, recepit ſe ad ſuos lares, patriam, cunabula, patrias ſedes.

Poteſtatem ſummam obtinere.

To have the higheſt authoritie.

Audio te Mediolanum ſummo cum imperio obtinere, tuam eſſe ſummam poteſtatem, ſummum jus adminiſtrandi Mediolani res, præeſſe te Mediolano eo jure, quod ampliſſimum eſſe poteſt, eâ poteſtate, quæ poteſt eſſe maxima; ità te Mediolanum regere, ut ſummo utaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara ſcripta ſunt à veteribus de virtute.

Our ancients have written very well of vertue.

Ità veteres de virtute ſcripſerunt, ut in libris eorum ſingulis eniteat, eluceat, emineat, excellat induſtria: præclara ſunt à veteribus ad bene vivendum ſcripta, de virtutis præſtantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis conſignata literarum, ſcriptis explicata, conſignata chartis, commendata, comprehenſa, expreſſa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honour the reward of vertue.

Si ut inſtituiſti perges, ſi curſum inſtitutum tenebis, ſi tuam conſuetudinem ſervabis, omnia quæ ſunt in Republica ampliſſima conſequêris, præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad ſummos honores, ad ea quæ ſumma ſunt in Republica, tua te virtus efferet, extollet: merces tuorum meritorum erit ampliſſima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, patefacies, viam ſtrues, munies: honorem in Republica nullum fruſtra petes, multi etiam non petenti ultro deferentur.

Præmia virtuti propoſita.

Rewards appointed for vertue.

Præmiorum ſpe magnâ, admodum firmâ niti poſſunt ii, quorum vita cum virtute traducitur: egregia præmia pro certo expectare, ſine dubio polliceri, planè ſperare licet iis, qui virtutem colunt, qui rectè atque honeſtè, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt,

vivunt: magna sunt rectè agentibus præmia constituta, proposita: summa rectè agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent suæ virtutis, probitatis, officii, optimorum consiliorum atque factorum: mercedem actionum suarum expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

Pro alio solvendum.

You must pay for another.

Dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti, pro illo solves, illius promissum præstabis, pro illo satisfacies. Vide, *Solvendum pro altero.*

Probabo me tibi esse amicissimum.

I will shew my self thy very friend.

Nullum erga te officium hominis amantissimi prætermittam: meam in te non mediocrem, non vulgarem, eximiam, summam, singularem, incredibilem benevolentiam te declarabo, ostendam, patefaciam, quovis officiorum genere testificabor, testatam apud te relinquam, tibi probabo; sic officiis & studiis illustrabo, ut eam & tu, & omnes clarissimè cernant, ut ea tibi atque adeò cunctis hominibus clarissimè pateat: notior & illustrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proof of my opinion.

Probabo tibi meam sententiam: efficiam, ut opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam esse, cur probes meam sententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat,

curat, administrat, meus procurator est, mea negotia procurat: is est cui res meas commisi, credidi, commendavi, tradidi, mandavi: sustinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To spend wastfully bringeth shame, Prodigalitie is a shamefull vice.

Si tuam rem malè dissipaveris, perdideris, consumpseris, in res inanes erogaveris, conjeceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia consequetur.

Producis rem.

You deferre, prolong, or delay the matter.

Id agis, ut rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud tempus rejicias, protrudas, ut rem suspendas, sustineas, ut rei moram facias, morâm injicias. Vide, *Res dilata.*

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their journey to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum: conferebant se, recipiebant se ad Regem Deiotarum: erat illorum iter ad Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregii.

Honourable alliance or noble kindred.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copiâ flores propinquorum.

Provinciam

Provinciam cum laude administravit.

He governed the province with great praise.

Provinciam rexit præclarè, egregiè administravit, cum laude gessit: magnâ virtutis & innocentiæ famâ, provinciæ præfuit: in illius administratione provinciæ summa virtus enituit: in gerenda provincia laudes illorum æquavit, quorum nomina propter egregia facta singularémque justitiam perpetuò vivent in animis hominum; quorum vigebit memoria in omnes annos multis testata expressáque rectè factorum monumentis; quorum memoriam ob justitiæ præclara facta excipiet ac tuebitur immortalitas.

Publica & privata æquè curanda.

Like care is to be had as well of publick, as your own private wealth.

Debet unusquisque suam voluntatem ad publicam causam aggregare, rempub. curare, reipublicæ curationem habere: reipublicæ rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo privata commoda tueri, complecti, fovere solemus: unusquisque æquè publicam rem curet ac privatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to order or rule themselves is childish.

Puerorum hoc est, avidius appetere, ut ad appetendum procliviores sint, ut eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat; ut in appetendo nimis efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Pulchrè factum.

Done honourably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum & in primis honorificum: speciosa res est, valdéque ampla quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, coward, or of base courage and stomack.

Summam in eo animi humilitatem cognovi, animi demissionem, abjectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exigui admodum animi, demissi, abjecti, humillimi, infirmi, imbecilli, perangusti, imprimis pusilli, nihil altum suspicientem, nihil spectantem in laude positum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrantem, aversum ab omni gloriæ studio, in humiles planéque sordidas cogitationes dejectum, tanquam humi serpentem.

Quâ causâ speres non video.

I see no cause why you should hope.

Non video cur speres, quare, quamobrem, quâ causâ, qua de causa, quam ob causam, quâ ratione adductus, quâ commotus causâ, quo impulsus argumento: quæ te ratio, quid rationis in hanc spem adduxit, impulit? cùm in hanc spem venisti, quam rationem secutus es? quæ te duxit, aut hortata spes est? quid effecit ut sperares? tuæ spei causam ignorare me confiteor: spei tuæ causa me latet, præterit, fugit; mihi quidem aperta, perspicua, manifesta, satìs clara non est, perobscura apud me est, explorata mihi non est, obscuritatis apud me habet plurimum.

Quampri-

Quamprimum natus sum.

As soon as I was born, or ever since I was a childe, from my infancy or youth.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à puero, jam indè à puero, jam indè usque à puero, à prima pueritia, à primis annis; à teneris, ut Græci dicunt, unguiculis; à die natali, ab ortu primo, à quo die natus sum, ex quo ingressus in vitam sum, ex quo lucis usurâ frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animam ducere, spiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam tu dignitatem esse existimas, ego infamiam puto.

What you esteem as worship, I take to be an infamy to you, or will discredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinémque constituo: unde tu decus & gloriam speres exoriri posse, indè ego, nè dedecus emergat, nè emanet infamia, nè turpitudo effluat, magnopere vereor.

Qui consolari à nemine queat.

Comfortlesse, or which cannot be comforted.

Nihil est, quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, consolationi esse mihi possit: nulla res est, quæ recreare, reficere, levare, vindicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, avocare à molestia, abstrahere, avellere à mœrore animum meum possit: afflictum à mœrore

animum,

animum, languentem, jacentem erigere, excitare, confirmare nulla jam consolatio potest: affectum dolore animum sanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet, parùm apta remedia reperiuntur; inutilis, infirma, inanis, supervacanea prorsus omnis medicina est: quis jam homo (dicerem nisi esset impium, quis jam Deus) animo meo virtutem, dolore ereptam, restituere possit? quis ea sanare vulnera, iis vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium invenire, quæ mihi fortuna intulit, imposuit, inflixit? ità dolore obruor, ut emergere nullâ ratione possim: ità malis opprimor, prorsus ut respirare non liceat: respuit jam animus meus, quasi desperatâ salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnium consolationum genera: frustra in me consolando ponitur opera: inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur: insitus, infixus in animo dolor ità penitus est, ut evelli nullâ ratione possit; ut nulla vis rationum possit esse tanta, quæ illum nè die quidem adjuvante, possit evellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolorem medicari, neque homo est, neque res ulla, quæ possit: non est ut possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare, abjicere ipsum; me ad eam hilaritatem, eam jucunditatem, quam dolor ademit, revocare; referre me ad pristinam animi æquitatem; in eum statum, unde me dolor dejecit, deturbavit, depulit, detrusit, restituere.

Qui Deo se dicat, optimè facit.

Whoso dedicateth himself to God, doth best.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, præclarè vitam instituit, egregiè sibi consulit;

ſulit: ſapienter facit, qui ſe ad unum Deum confert, qui ſuas omnes cogitationes, omnia ſtudia in uno Deo figit, ac locat, qui ab uno Deo pendêre vult, qui unum Deum curat, contemnit cætera, qui divina ſtudia, præterea nihil colit: qui Chriſtianam pietatem non communi vulgariſque inſtituto, ſed proprio quodam ſtudio, propriâ quadam mentis inductione complectitur, is omnium optimè ſuis rationibus conſulit, ac proſpicit.

Quid futurum ſit, ignoro.

I know not what will fall out or happen.

Quid caſurum ſit, eventurum ſit, quid cadere, quid conſequi poſſit, ignoro, non diſpicio: quid tempus laturum ſit, exploratum non habeo: latent me quæ naſci poſſunt, futura me fugiunt: non aſſequor ea, non aſſequor conjecturâ, divinare non poſſum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipſa poteſt: futuri caſus aperti mihi non ſunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Quid illos audis?

Why gaveſt thou eare unto them?

Cur ad iſtorum ſermonem aures tuæ patent? cur horum ſermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus utuntur æquiſſimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi moleſtiam aures tuæ ſuſtinent?

Quis rempublicam capeſſet tantis propoſitis periculis?

Who will gladly bear any office, or rule the common-wealth, the ſtate ſtanding thus dangerous?

Quis Rempubl. attinget, Rempubl. capeſſere, ſuſcipere,

pere, tractare, ad Rempubl. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendêre, imminere pericula intelligat? quis operam Reipublicæ dare, in Republ. versari, Rempub. gerere, administrare, ad Rempubl. sua studia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit?

Quo animo in te fuerim, scio.

I know what my good will hath been toward you.

Quo fuerim semper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quomodo animatus, testis ipse mihi sum, teste uti me ipso possum, testem habeo conscientiam meam, teste licet uti conscientiâ meâ, conscius ipse mihi sum.

Quod crescit, minuitur.

Whatsoever increaseth, may decrease again.

Quicquid augetur, crescit, majus atque amplius fit, amplificatur, quamcunque fit ad rem accessio, aliquid accedit, accrescit; eandem minui, imminui, diminui, comminui necesse est, attenuari, extenuari, jacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Quod honori obsit.

Impairing your honour.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi adversantur, adversa sunt, nocent, officiunt, labem inferunt, maculas injiciunt, tenebras offundunt, damno sunt, detrimento sunt, jacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt; lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quasi tenebris circumjectis, circumfusis, offusis obscurant.

Ratio adversa.

A diverse or contrary way.

ALia mea ratio est, diversa mea ratio est, mea res alio loco sunt, non eadem mea ratio est, aliter se habent res meæ, nihil simile, nulla similitudo, quid simile? nihil habet res similitudinis, dissimilitudo magna, diversa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Rationes dissentientes:

Unlike trades.

Dissimillima, diversa imprimis rerum nostrarum ratio est: meæ rationes admodum à tuis differunt, discrepant, distant, dissentiunt: multum inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meæ rationes aliter ac tuæ se habent, dissimiliter, diversè, diversâ quadam ratione, prorsus alio modo.

Rarò ad me scribis.

You write seldome unto me.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te literas accipio: minus sæpe ad me scribis: calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te desidero: impiger admodum in scribendo non es: crebriores à te literas postulo: non satisfacis officio tuo crebritate literarum: crebriùs vellem ad me scriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled friendship, or made friends again.

Cum inimicis in gratiam redii, reconciliatus sum, rejecto odio me conjunxi, pacem colui: inimicitias, simultates, odia deposuimus, abjecimus: omnem veterum injuriarum memoriam, omnem ulciscendi voluntatem ex animo delevimus: pulso odio successit

amor:

amor: odium amore commutavimus: depositis odiis, mutuam benevolentiam suscepimus: orta est inter nos, vetere prorsus extincto odio, mutua benevolentia, animorum nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum mutua propensio, animorum ac voluntatum similitudo.

Rectum judicium.

A good or an upright judgement.

A certo & vero sensu judicas, quod isti, nè faciant, malevolentiâ & livore impediuntur: non tuæ mentis oculos livor obducit: rectum animi sensum in judicando sequeris: tuum judicium ratio dirigit, ac moderatur: quod ratio præscribit ac probat, id judicas, quod istis per malevolentiam non licet, quam istis facultatem eripuit livor & malevolentia.

Reditus importunus.

Your return was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus: non redis opportuné: alieno tempore reverteris: revertendi maturitas nondum aderat: non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tempus postulabat, ratio temporis improbat ac dissuadet: minimè convenit cum tempore tua reversio: si temporis rationem spectâsses, redeundi consilium non cepisses, aut susceptum abjecisses, improbâsses, vituperâsses, reprehendisses, damnâsses, ineptum, absurdum, aversum à ratione, planè stultum judicâsses.

Rei difficultas.

A busie work to compasse, a piece of trouble, or the difficultie of a thing.

Difficilis res est, laboriosa, non facillima, minimè facilis,

cilis; difficultatis habet, negotii, laboris plurimum: non ea res est quæ facilè, parvo negotio, levi labore, non magno studio possit effici; magnæ difficultatis, multi laboris, non parvi negotii, non operis exigui: laboriosa, operosa, gravissima res est, in qua sudandum sit, sustinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo sit, non leviter laborandum, studii multum, industriæ plurimum sit adhibendum.

Rem meam non curavi.

I regarded not my own profit.

Nullam hactenus utilitatis meæ rationem habui, duxi, spectavi, quid esset è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, conveniret, quid meis rebus expediret, prodesset, conduceret, utile esset, utilitatem afferret, utilitati esset, emolumento esset, bono esset, fructum pareret. Vide, *Commodis meis non consului.*

Res adducta in optimum statum.

It is brought to a good passe or case.

Hoc videor mihi esse consecutus, ut optimam spem habere, optimè sperare, optimâ spe niti possimus: eò rem perduxisse mihi videor, ut eventum sperare quàm secundissimum liceat: rem, ut opinor, ità constitui, in eo statu collocavi, in eum statum adduxi, ità composui, atque confirmavi, nihil ut adversum timere, nihil contra voluntatem, omnia secunda, qualia volumus, ex nostra voluntate, ex animi sententia sperare possimus: jacta sunt à nobis fundamenta reipublicæ, sic inquam ut certâ propemodum in spe reliqua sint. Vide, *Ad finem optatum rem perducere.*

Res communis.

You shall use any thing that I have, as though it were your own. Be as bold with my goods, as with your own.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam:

communi-

communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re: rei meæ particeps eris: non minùs tibi quàm mihi, tibi pariter & mihi, æquè utrique nostrûm, non mihi magìs quàm tibi, mea res patebit: utemur communi jure, æquo jure, pari potestate meâ re: juris tibi tantum, quantum ipsi mihi erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Januarium rejecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protrusa res est: cave nè mihi spatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide, *Producis rem.*

Res familiaris integra.

Thy goods are whole, or nothing impaired or diminished.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salva sunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidisti: status idem est qui antea rerum tuarum: eodem loco sunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum est de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ jacturam fecêre, nullum damnum tulêre, nullum detrimentum passæ sunt, nihil adversi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy stock is decayed or impaired.

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disjicitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit injuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: injuriosè tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur

tur fortunis tuis: invaduntur fortunæ tuæ: irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est uberius, fructuosius, conducibilius, ad utilitatem præstantius, majoris emolumenti, unde plus manet utilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti: nihil est è re magìs, nihil magìs ad rem pertinet, nihil pluris est: tantum continet utilitatis, quantum fortasse nulla res præterea; quantum haud scio, an ulla res præterea.

Res ità se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ità esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: planè credas, ità crede ut minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ità se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weighty matter.

Gravis admodum hæc res est; gravitatis, ponderis habet multum, minimè levis est: inest in hac re gravitatis, ponderísque multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotii res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, ejusmodi, ut curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leviter curanda, non frigidè aut languide agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent, te defensore.

My affaires had been in better case, had you looked unto them.

Res meæ bene ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommodè, si tu eas gessisses, administrâsses, tractâsses, curâsses, procurâsses; si rebus meis præfuisses, operam dedisses; si rerum mearum, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te pervenisset; si tuâ in rebus meis operâ usus essem; si rationes meæ te curatorem, procuratorem habuissent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satìs aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus implicatas; ejusmodi, ut exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint; ut labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, or, Our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco: simillima rerum nostrarum ratio est: à rebus meis tuæ minimùm differunt: nulla est rerum nostrarum dissimilitudo: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare: congruunt res tuæ cum meis: rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis: inter res nostras nihil interest: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almost ended.

Puto rem aut jam esse aliquam, aut appropinquare: puto aut confectum jam aliquid esse, aut inibi esse: ut opinio mea fert, res non abest longiùs: non longè absumus à re, longinqua res non est.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam specto: magni momenti, magni ponderis rem in animo volvo: præclara quædam, admodúmque sublimia suspicit, & cogitat animus meus: post hominum memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius.

Respublica penitus interiit.

The common-wealth utterly undone or decayed.

Periit respublica, concidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de republica: formam, imaginem, simulachrum veteris reipublicæ nullum agnoscas: vestigium reipublicæ nullum superest: fuit respublica: communis res ità dilapsa est, ut nè spes quidem, meliùs aliquando fore, prorsus ulla relinquatur: periit omnino reipublicæ salus: non adversa tantùm est, verùm etiam penitus eversa fortuna reipublicæ: fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus reipublicæ.

Res reprehensa.

A matter misliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accusatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamiâ notatur, improbatur: sermones ea de re minùs commodi sunt, parùm honesti dissipantur.

Res salvæ.

All is well with you, you have no losse.

Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, salvæ, incolumes: nullam res tuæ jacturam tulerunt, nihil detractum est de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ: bene est rebus tuis, nihil præter voluntatem, nihil secùs, nihil contrà quàm velis.

Robore præstans.

Strong, of great strength.

Neminem cognovi fortiorem, validiorem; in quo plus roboris, firmitatis, virium inesset; qui firmior esset à viribus, qui virium firmitate præstaret, qui robore corporis illum anteiret, qui viribus magìs valeret, cujus esset præstantior fortitudo.

Robustus.

Strong and mighty, valiant or puissant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robustus, quàm qui maximé: ità paratus es à viribus, ut nemo magís: viribus vales: nemo tibi viribus superior est, præstat, antecellit: superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis: vires in te sunt firmissimæ: virium, roboris, nervorum in te plurimum est: egregiè robustus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnopere.

I instantly desire you, or, I pray you heartily.

A te maximopere, pro nostra summa conjunctione, etiam atque etiam peto & quæso: precibus tecum ago quàm possum diligentissimis: rogo te quàm studiosè possum, da mihi hoc, largire, sine me hoc à te impetra-

re, hoc in me confer gratiæ, hoc impertito gratiæ, noli pati meas esse irritas & inanes preces, sit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: nè me rogantem suppliciter à te rejicias: meis precibus facilem te præbe. Vide, *Maximopere rogo*.

Rogo ut hunc suscipias.

I desire you to shew him some favour.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te observantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, studio in te meo, peto à te, ut hominem suscipias, complectare, foveas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non est cur miremur, si sæpe labitur is, qui est omnium imperitissimus, maximè rudis, maximè insciens; cujus ignorantia, inscitia, inscientia summa est, qui omnes inscitiâ vincit, cui neminem inscitiâ parem invenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus novit, omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Vncertain rumours, newes or tales.

Rumores sunt, satis illi quidem constantes, sed sine autore: rumor est, sed sine capite, sine autore, rumore ipso nuntio: sermones exaudiuntur, prorsus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nullâ veritate nitantur, dissipati sine causa: autore nullo jactantur hæc sermonibus incertis: sermones ii, quibus haberi fides nulla debeat, unde meritò fides absit, in quibus

bus non sit pondus, qui nihil certum sequantur, qui neque nuntiis, neque literis comprobentur, quos veritas nulla confirmet, qui nullâ veritate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus argumento, rationéve nitantur.

Ruri esse, jucundum.

Pleasant being in the countrey.

Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cum rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere, perjucundum est, delectat imprimis, jucunditatem habet, summæ voluptatis est, malè affectum animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina est.

Salvâ republicâ liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publick plague of the Realm, he was liberall; but now too too sparing or niggardly.

SAlvis rebus, rebus nondum perditis, cùm salvi eramus, ante publica mala, dum reipublicæ salus erat integra, incolumi republicâ, stante republicâ, vigente republicâ, cùm respublica suum jus obtineret, sui juris esset, suum jus possideret, suo jure uteretur, cùm optimus esset reipublicæ status, ante casum reipublicæ, antequam respublica concideret, occideret, periret, liberalitate utebaris, eos quibuscum tibi res esset liberaliter tractabas; nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, restrictè, infra modum potiùs, quàm supra modum sumptum facis: in faciendo sumptu, parcus es & illiberalis: satis moderatè, vel angustè potiùs impensam facis: tuos sumptus, nimis ad frugalitatem revocas, nimis accuratâ frugalitatis regulâ metiris.

Salu-

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh friendly all that salute him.

Complectitur, quisquis eum it salutatum, quicunque ad eum honoris causâ venit, accedit, adit: euntes ad eum salutandi causâ, salutantes eum honoris causâ, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi possit, quàm licet humanissimè, sic ut nihil humanius eo vultu, qui facilè gratiam ineat, benevolentiam conciliet, hominum animos amore devinciat, ad amandum alliciat.

Sanum judicium.

A sound judgement.

Optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, rectum cursum cepisti, optimo judicio usus es, sapienter judicâsti, cùm te ad ingenuarum artium studia contulisti.

Sapientes futura prævident.

A wise man foreseeth that which is to come.

Sapientiâ præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras ut præsentes intuentur, tanquam oculis cernunt: sapientibus eventa rerum patent, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, conjecturâ futuras res assequuntur, ea quæ impendent tanquam ex aliqua specula prospiciunt.

Sat dives.

He is sufficiently rich.

Satìs erat divitiis instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satìs ampla, satìs habebat, satìs possidebat

debat divitiarum, satìs ei divitiarum erat: minimè erat ei angusta res domestica: satìs valebat opibus.

Satìs diu vixi.

I have lived long enough.

Jam me ad exitum vitæ penè natura ipsa perduxit: ætatis satìs supérque vixi: non est cur me pœniteat, quantum vixerim: vixi vitam satìs diuturnam: cursus mihi vitæ jam penè confectus & absolutus est: decursum mihi jam propè vitæ spatium est: quantulum mihi vitæ spatium restat: quantulum mihi vitæ restat, superest, reliquum est, relinquitur: tanquam à carceribus ad metam vitæ jam pervêni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satìs esse possit: extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus committere.

To commit some hainous fault, or mischievous deed.

Gravissimè peccas, sceleratè agis, summum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te scelere adstringis, obstringis, culpam gravem committis, iniquissimè facis, scelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æstimes.

I know what account you make of him.

Novi locum, quem tenet apud te: novi, quo sit apud te loco, qui sit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præstas.

Thou excellest in writing, or, Thou writest excellent fair.

Scribis egregiè, scribendi laude excellis, subtiliter

&

& eleganter ſcribis: ità ſcribis, ità verſaris in ſcribendo, ita te in optima ſcribendi ratione exerces, tua ut excellat induſtria: ſcribis ut pauci, propriam quandam laudem in ſcribendo conſequeris: præclara ſunt, quæ ingenio ſtudióque paris, quæ tua parit induſtria: mirabiles ſunt, minimè vulgares ingenii & induſtriæ tuæ fructus.

Seditio peſtis rerumpublicarum.

Sedition, diſcord or variance, is a plague in common-wealths.

Multas reſpublicas civiles diſcordiæ perdiderunt, domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, controverſiæ inter cives, partium contentiones: è civilibus diſcordiis, contentionibus, controverſiis, diſſenſionibus, ſeditionibus multarum rerumpublicarum pernicies fluxit, manavit, orta eſt.

Seditio peſtis urbium.

Sedition a plague of cities.

Civiles diſcordiæ, domeſticæ ſeditiones, civium diſſenſiones multas urbes, opibus admodum florentes, everterunt, ſolo æquârunt, diruerunt, exciderunt, afflixerunt, perdiderunt, ſuſtulerunt; multis urbibus perniciem, exitium, peſtem, excidium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Old men wiſer.

Senum conſilia non ſæpe inutilia ſunt, inania, ſtulta, abſurda: raró labitur ſenilis ætas in conſiliis: ſapienter ferè conſulit ſenilis ætas: optimis ac firmiſſimis rationibus ferè ſemper nititur ſenilis opinio, ſententia: ſapienter conſulunt ſenes, optimam partem eligunt, non peccant in conſilio, non errant, non labuntur, non offendunt;

offendunt: quorum grandior est ætas, qui longiùs ætate processerunt, is eorum solet esse sensus, qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Sensus animi latens.

My inward minde or thought, not able to be expressed.

Mentis cogitata, consilia, animi sensus, sensus intimos, non est ut possim enuntiare, patefacere, ostendere: exprimendis animi sensis impar oratio est, animi sensa non efficit, verba desunt, apta verba requiruntur: mentem oratio non assequitur, non æquat, exprimere satis non potest.

Sententia è republica.

A sentence in the behalf, or for the profit of the common-wealth.

Sententiæ nostræ, si minùs è re tua sunt, reipublicæ rationibus conducunt; tuam si utilitatem oppugnant, reipublicæ commoda tuentur; si tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt; tua si minuunt, reipublicæ augent commoda; si tuis adversantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A sentence or opinion approved of all wise men.

Tua sententia magnum apud eos, qui rectè judicant, pondus habet: plurimi est apud intelligentes opinio tua, sensus tuus, judicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu optimum censes: quod testimonio tuo confirmatur, grave est, magni momenti est: minimè levis est, magni ducitur, autori-

tatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talk came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonem detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificârunt, aperuerunt, narrârunt, ipſa mihi verba tua expoſuerunt: perlatus eſt, delatus, allatus eſt ad me tuus de me ſermo.

Sermo inhoneſtus.

Vnhoneſt talk.

Væ tibi, ſi turpiter aliquid dixeris, ſi minùs honeſtè, ſi temerè, parùm conſideratè, non ut ratio præſcribit, præter honeſtatem, contrà quàm conveniat, contrà quàm deceat, contrà quàm liceat, non ut conveniat, deceat, liceat; minùs quàm conveniat, deceat; ſecùs quàm conveniat, deceat, liceat; aliter atque conveniat, deceat, liceat; ſiquod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit; ſi oratio tua finibus exceſſerit iis, quos honeſtum, quos ratio, quos modeſtia præſcribit.

Sermones noſtros divitiis antefero.

I preferre our talk or conference before riches.

Omnes omnium divitias cum noſtris ſermonibus non confero: pluris apud me ſermones noſtri, quàm omnes divitiæ ſunt: ſordent apud me præ noſtris ſermonibus omnes divitiæ: ſit modò ſermonum noſtrorum copia, theſauros omnes contemno.

Servabo promiſſa.

I will keep my promiſe.

Dabo operam, quod pollicitus ſum, ut re præſtem, exitu præſtem, exequar, efficiam, re confirmem, ut præſtem

ſtem fidem meam, ſolvam fidem, tuear, ſervem, probem; ut promiſſa ſervem, obſervem, tuear, præſtem, promiſſis nè deſim, nè fides in promiſſis mea deſideretur, ut fidei ſatisfaciam, nè de fide mea parùm videar laborare; ut à meis verbis, ab affirmatione mea, à promiſſo exitus rei nè diſſentiat; ut verba res confirmet; ut id quod dixi, veritas probet; ut ſtem promiſſis, à promiſſis nè diſcedam: præſtabo fidem meam, perſolvam promiſſum, quæ pollicitus ſum exitu præſtabo, ſolvam fidem meam, tuebor fidem meam, ſervabo promiſſa, fidem non fallam, fidei non deero: ſtabo promiſſis.

Servata dignitas.

Keeping my honour or worſhip.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuſo: liceat modò dignitatem tueri, incolumem ſervare, permaneat dignitas in eodem ſtatu, modò nè cogar de ſtatu meæ dignitatis demigrare, ſit eadem dignitas, nè mutetur, nè diminuatur, nè lædatur, nequâ injuriâ, damno, detrimento afficiatur, nè quid jacturæ faciat, nè quam jacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur, nè damni quid faciat, nè de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Diſſembling muſt be farre from a good man; or, Honeſt men ought not to feigne and diſſemble.

Virum bonum ſimulatio non decet: non cadit in virum bonum ſimulatio: ab omni ſimulandi ſtudio vir bonus longè abeſt: non decet ſimulare, figmenta non probantur: aliud ſentire & loqui, non ejus eſt, qui vir bonus haberi velit: viri boni non eſt fingere: artem ſimulandi qui ſequitur, bonorum in numero non eſt, bonorum numero excluditur, longè à bonorum conſuetudine diſcedit.

Sine

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lætor, quòd mercede non ità magnâ, levi detrimento, non admodum gravi damno, satis exiguâ jacturâ, quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intellexi, perspexi, cognovi, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A strange destinie.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè aliâ conditione ego sum, ac cæteri: est mea conditio, mea fortuna, ut conferri mecum nemo possit, ut exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I have any leisure.

Si quid otii nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittent curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatii, si quod surripere spatium licebit, si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes urgebunt, si mei juris ero, si qua horâ meo arbitratu licebit uti, si negotiis vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor & arctissimè, non dico prorsus exolvetur, sed paululùm modò, paulisper, aliquantùm, aliquantisper, nonnihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotiis: si me iis rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicavero: si dabitur otium, si quies erit, si quiescere licebit à curis, negotiis, occupationibus, molestiis.

Si potero tibi navare operam, faciam.

If I can do you any pleasure, or can stand you in any stead, I will do it.

Si accidet ut operam navare tibi possim, ut operà mea tibi utilis esse, in rem tuam esse, è commodo tuo, ex usu tuo esse possit, officio meo non deero, satisfaciam officio meo, officium meum præstabo, non committam, ut officium meum desiderari possit, ut meæ partes requirantur: si continget, si eveniet, si usu veniet, si erit, si res, si tempus, si occasio feret, postulabit, poscet, exiget, requiret, si occasio se offeret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabitur, ostendetur, si fortuna feret occasionem, attulerit, detulerit, præbuerit, ostenderit, si tempus accidet, si mihi grata omnia ac libera essent, si essent omnia mihi solutissima.

Si videtur fieri posse.

If you think that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, ut id quod cogitas, consequi possis: si videris id posse consequi: si putas posse fieri: si eventum speras cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefulnesse, or thought-taking.

Gravem curam suscepi, gravis me excepit cura, gravis in me incubuit sollicitudo, acerba mihi invasit sollicitudo.

Solvendum pro altero.

To pay for another.

Pro illo ſolves: illius promiſſa tu præſtabis: dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopondiſti: illius promiſſio, ſolutio tua erit. Vide, *Pro alio ſolvendum.*

Specie capi.

To be taken with outward ſhew or beauty.

Specie capitur adoleſcentia, oblectatur, gaudet, lætatur: ſpeciem amant adoleſcentes.

Spe dejecti.

Paſt hope of that which before they ſurely truſted upon.

Ex magna ſpe deturbati, dejecti, detruſi, depulſi jacent: ex alta ſpe deciderunt: ſpem illam quam ſuſceperant, abjecerunt, depoſuerunt, omiſerunt: ſpe non tenentur, ut antea, non paſcuntur, non aluntur: non continet, quæ antea ſpes tenet, paſcit, alit: ſpes jam omnis abiit, diſceſſit, evanuit, nulla prorſus jam eſt: firmâ ſe niti ſpe putabant; ea quâm ſit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceived.

Spes me fefellit, opinione ſum deceptus, falſa me ſpes aluit, falſa lactavit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam conſuetudinem tueberis, ſi, ut inſtituiſti, perges,

porges, optima consequetur fama, hominum existimatio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicujus.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam summæ virtutis: adducis me summam in spem eximiæ virtutis: facis ut sperem de tua virtute, eâque minimè vulgari: inclinat animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia spe virtutis propè singularis.

Spes falsa.

A vain hope.

Spes me frustrata est: aliter atque opinabar, evênit, accidit, contigit, successit: non is quem volebam exitus consequutus est: successit præter sententiam, contra voluntatem, non ut volebam, secùs atque opinabar: exitum sortita res est alienum à sententia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diversum, abhorrentem.

Spes frustrata.

Hope frustrate or deceived.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit: spem meam non is quem volebam exitus est consequutus: non successit ut sperabam, non processit ex animi sententia: aliter ac sperabam, contigit, accidit, evênit: exitum res habuit contra spem, alienum à spe: inanem fuisse meam spem exitus rei declarat.

Spretum alterius consilium.

The counsell of another set light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus,

nibus, consiliis: supervacanea sunt, parùm utilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non desiderantur, non expectantur tua præcepta: tuis mihi monitis nequaquam opus est: tuis carere monitis facilè possum.

Standum promissis.

Promises are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti: volo stes promissis, promissa serves, fidem tuearis, fidem solvas, quod promisisti, re præstes; cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, nè fidem tuam fallas: falsa nè fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined or fully purposed.

Statui, decrevi, hoc mihi proposui, hoc deliberavi, consilium hoc cepi, quidvis potiùs perpeti, quàm susceptam rem abjicere, ab incœpto desistere, institutum omittere. Vide, *Tenax sententiæ.*

Status rei.

The state of the thing.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ità se habet, ità res habet, ejusmodi res est, hæc in re sunt, in cu[…] sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserri[…]mo statu, in hoc tam misero temporum statu, his temporibus, his tam miseris temporibus, tam duris, […]

adversis, tristibus, infaustis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè vivendi ordine ac ratione; in hac tam adversa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infelici temporum conditione; in tanta pravitate, atque improbitate, tantísque temporum vitiis; in his omni scelere ac flagitio temporibus refertis; in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluvie, doctrinarum artiúmque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weak stomack.

Stomachus languet, infirmus est, malè se habet: stomachi virtus jacet, languet, debilitata est, infirma est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad concoquendum apta: languente stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho non utor optimè, stomachus laborat, non est qualem digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat: cruditas stomachi multos conficit adolescentes.

Studere rebus levibus.

To studie toyes.

Rebus levioribus tuum studium das: tibi placent levitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil gravitatis, nihil ponderis, inania sunt, levia, nullius ponderis, infirma, minimè solida: amas ea quæ solidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus abjicere

abjicere studia cogito, sejungere me penitus à studiis, usum studiorum in perpetuum dimittere, minimè de studiis in posterum laborare; meam operam, meum tempus, meam industriam à studiis aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leave off studying by reason of sicknesse.

Cùm sis valetudine infirmus, me perlibente usum studiorum dimittes, summâ meâ voluntate studia depones: libentissimè tibi largior, perlibenter concedo, utrâque manu do, ut à studiorum consuetudine te sejungas: te à studiis discedere facillimè patior: in studiis omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Studiorum in omnibus utilitas.

Studie alwayes profitable.

Studia nunquam non prosunt, non utilia sunt, non utilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt: studiorum utilitatem dies non imminuit: non terminatur spatio temporis, non definitur ullâ die, perpetua est, eadem est in omni tempore, vitæ par est studiorum utilitas: studiis res secundæ ornantur, adversæ adjuvantur: à studiis delectatio petitur in secunda fortuna, salus in adversa: studiorum fructus in omni fortuna idem est: studiorum tractatio nunquam non utilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo juvemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando studiis non juvamur? ecqua dies utilitatem studiorum extinguit, aut imminuit? de studiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum injuria, nihil nè dies ipsa detrahit.

Studium pervestigandi.

A desire to seek out.

Ut poëtarum fabulæ narrant, diu ac multùm Proserpinam filiam, quam inferorum Deus Pluto surripuerat, Minerva perquisivit, investigavit: multum studii posuit, valde vigilavit Minerva in filia perquirenda; omnia loca permeavit, perlustravit, investigavit, penetravit: quò non adivit, non accessit, ut filiam Minerva reperiret? nullum Minerva locum, nullas in quærenda filia latebras omisit.

Studium famæ.

A desire of name or glorie, or to be made famous.

Id est omnibus optandum, ut bene audiant; bene ut ei dicatur, honestam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem consequatur; ut ejus nomen fama divulget, pervulget, circumferat, circumgestet, per orbem terrarum dissipet, ad ultimas terrarum partes, ad ultimas terras perveh at, ut ejus nomen famâ celebretur, omnium sermonibus extollatur, sit in ore omnium, ut nominis fama ad extremas terras pervadat.

Sub virtute omnia.

All things subject to vertue.

Summa virtutis potestas est: præest virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, administrat: omnia sunt in potestate virtutis; ipsa nemini, ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat ubique locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, assequitur omnia,

ſummum poſſidet jus, vincit omnes opes, omnes ſuperat difficultates, duriſſima quæque perrumpit, quaſlibet anguſtias, quævis clauſtra pertranſit, illuſtrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulſa loco manet, non ſurripitur furto, non eripitur vi, non vetuſtate ſeneſcit, non incendio corrumpitur, nullis capitur inſidiis, nullos fortunæ caſus extimeſcit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te ſperant.

Great things are looked for at your hands.

Magnum quendam atque excellentem virum te ſperant futurum: expectantur à te, quæ à ſumma virtute, ſummóque ingenio expectanda ſunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil anguſtum, omnia excelſa, ampla, mira, divina prorſus à te expectantur.

Summum beneficium.

An eſpeciall benefit, or a ſingular good turn.

Hoc ego ſummi beneficii loco ponam, numerabo, inter maxima beneficia referam; hoc apud me non exigui beneficii, non vulgaris gratiæ locum obtinebit: ità credam, tuliſſe me beneficium ſingulare, gratiam tantam, quanta poteſt eſſe maxima.

Sumptibus impar.

Not able to bear ſo great coſts or charges.

Quis ità firmus ab opibus eſt, ut ſuſtinere ſumptum poſſit? cujus divitiæ ſumptui pares eſſe poſſint? ferendo ſumptui quis ſit? tantam impenſam quis ſuſtineat? ità magni ſumptus fiunt, ut ferri non poſſint: ità gravis eſt impenſa, ut debilitare atque opprimere quemvis poſſit:

non is eſt ſumptus qui ferri poſſit; ſupra modum, immoderatus eſt.

Tacere.

To hold ones peace, or keep ſilence.

Non faciam ut dicam, tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertranſibo, tacebo, ſilebo, ſilentio involvam, ſilentio percurram, prorſus hoc omittam, abſtinebo, oratione meâ non attingam, verbum non faciam, ſermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I ſet not ſo much by my ſelf.

Hoc mihi non ſumo, non aſſumo, non arrogo, non adſciſco: me ad hunc ſapientiæ gradum perveniſſe non puto, eam mihi ſapientiam contigiſſe non ſentio: fateor eò me ſapientiæ non perveniſſe, eâ me ſapientiâ non eſſe, non uſque adeò me ſapere: non ità mihi placeo, non ità mihi aſſentior, non eam de me opinionem ſuſcepi, non ità me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantum ſtatuo, pono, loco, non ipſi mihi tanti ſum, non ità valde me amo, non ipſe me tanti facio, æſtimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum ſentiam, aſſentiente patre tuo.

I will agree with you, if your father like of it.

Aſſentiar tibi, probabo tuum conſilium, meam ſententiam ad tuam aggregabo, meum judicium cum tuo conjungam, ità ſentiam quod tu ſentis, ità faciendum judicabo, ſi modò, id ut facias, ſuadet, cenſet, autor eſt, conſulit pater tuus: aſſentiar tibi, aſſentiente patre tuo, ſi facis approbante patre, ſi tuo cum judicio patris tui judicium congruit, ſi de patris ſententia facis, ſi pater non diſſentit, ſi ad tuam ſententiam pater accedit.

Teipſo

Teipso neglecto gratificaris aliis.

You gratifie or pleasure others, not esteeming your self, or not regarding your own profit.

Alienam voluntatem ut sequaris, ut alienæ voluntati morem geras, ut aliis satisfacias, aliorum causâ teipsum destituis, deseris, derelinquis: de aliis plurimum, de teipso, tuisque rebus minime laboras: aliena tibi curæ sunt, tua negligis: aliorum rationes pluris apud te quàm tuæ sunt: propensior ad alios, quàm ad teipsum tua voluntas est: quid aliis placeat, quid aliorum è re sit, attendis; ratio rerum tuarum quid postulet, minimè cogitas: præ aliis teipsum negligis: ut sequaris alios, discedis à teipso, deficis, desciscis.

Tempestas spectanda in navigatione.

In sailing, the weather is to be marked or looked on; or, In passage of the sea, the weather must be weighed or considered.

In navigando, tempestati obsequi artis est, parere tempori, ad rationem temporis consilia accommodare, quasi ducem sequi tempestatem, spectare quid postulet, pendêre oportet à tempestate, spectanda tempestas est, ad tempestatem consilia dirigere debemus, habenda tempestatis ratio est: cursus navigationis ad rationem tempestatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempestate secundâ navigabimus.

We have winde and weather, we shall sail very prosperously, we will take time while time serveth.

Quæ prima navigandi facultas data erit, eâ utemur: [illegible]

nacti tempestatem opportunam, idoneam, aptam, minimè adversam, prosperam, secundam, discedemus, solvemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tempori parêre sapientis est.

It is wisdome to give place to time.

Tempori cedere, necessitati parêre, res ad tempus accommodare, uti tempore, quæ tempus postulet, ea servare atque exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, convenit sapienti, proprium sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè sapiens est, hunc verè sapientem dicas, sapientem si quis hunc appellat, non errabit.

Tempus matutinum.

Morning, or dawning of the day.

Primâ luce, summo mane, diluculo, primo mane, cùm lucesceret, albescente die, in ortu solis, oriente sole.

Tempus vespertinum.

Evening, or eventide.

Advesperascit, vespertinum crepusculum adest, nox adventat, lucem tenebræ pellunt, vesperum appropinquat, diei jam succedit nox, dies abit nocte adventante, cedit jam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An evill or unfit time of the yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non convenit, alienum est, parùm aptum,

-tum, adversum anni tempus: non licet per anni tempus: adversatur anni tempus: pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat, desiderat, requirit: rei maturitas non adest, non convenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will have his own opinion.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere, & aliam suscipere opinionem, vix, ægrè, nullo modo, nullâ ratione, nequaquam, neutiquam, minimè possum, prorsus non possum. Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur. Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, ut hunc sensum amittam.

Tibi amicísque tuis gratificabor.

I will gratifie or pleasure thee and thy friends.

Cupio, volo, non solùm tuâ, verùm etiam tuorum amicorum causâ, studio, aliquid agere, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, gratum ac jucundum accidat, placeat, satisfaciat: inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tuâ, tuorúmque amicorum causâ; ex quo tu & amici tui voluptatem, jucunditatem, lætitiam capiant, sumant, hauriant, colligant.

Tibi tuísque operam dabo.

I will do my best for you and yours.

Volo, cupio, non solùm tuâ, verùm etiam eorum qui à te diliguntur causâ, rem gratam facere, gratificari;

tari; servire non solùm tibi, verùm etiam amicis tuis; servire voluntati, & commodo non solùm tuo, verùm etiam amicorum tuorum; inire gratiam officiis meis, non à te modò, verùm etiam ab amicis tuis: tuam amicorúmque tuorum officiis meis gratiam quæro: aliquid efficere, navare, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem, jucunditatem, lætitiam afferat, valde velim.

Timidus.

Fearfull or cowardous.

Multos ità pusilli infirmíque animi videas, invenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescant, timeant, metuant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoveantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi quilibet casus deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem conjicit, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet minde.

Vix credas, non facilè putes, ægrè possis cogitatione assequi, quàm æquo animo sim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatione, quàm sim omnis expers curæ, quàm procul absit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo sim, quàm tranquillè agam, quàm tranquillè agat animus meus, quâ meus fruatur animus tranquillitate, quæ sit animi mei tranquillitas; quàm nulla sit animi mei perturbatio, cura, molestia; quàm parùm animus meus curâ fluctuet, jactetur, agitetur, commoveatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, securitatem, quietem vix credas, haud facilè conjicias, assequi cogitatione vix possis.

Tribuas

Tribuas hoc amori nostro, ut me honestes.

Do so much for friendship sake as to commend me in your talk abroad, or to speak well of me, and give me your good word and report.

Meis libris velim, si minùs ex animo potes, gratiæ saltem causâ suffragere: meis libris si minùs judicii, at gratiæ saltem causâ faveas: quod obtinere à judicio tuo fortasse non possum, impetrem ab amore, ut mea scripta probes, commendes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, ut mea tuo testimonio sublevés, tuâ commendatione exornes, honestes, in honorem adducas.

Trib. pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The tribunes did much hurt and hinderance to the common-wealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia urbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio: damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est, perpessa est, cepit, accepit, damnis affecta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui jacturam fecit, gravissimis afflicta malis est, vehementer vexata, valde comminuta urbs Romana ex creatione, ob creationem tribunorum.

Tristitia ex morte amici.

Sadnesse or heavinesse for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem, gravem sollicitudinem, acerbitatis

acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valde me perturbârunt, afflixerunt, commoverunt: acerbè sum affectus literis tuis: molestiæ plurimum, doloris, sollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, suscepi, tuli, contraxi, hausi: legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tuæ laudi faveo.

It rejoyced me to heare well of thee; or, I desire much to heare good report of thee, and commendation abroad of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: sum in desiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor, ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior, amore flagro: studio sum incensus, alacri animo sum ut honestissimum te videam, laude florentem, honoratum: tua mihi laus charissima est, cordi est, curæ est, prima est, antiquissima, in maximis est, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me summa sunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio sunt, quanto meæ.

Your welfare and weldoing rejoyceth me as much as mine own; or, I am as glad to see you prosper, as mine own self.

Lætitiam ex rebus tuis eandem quam ex meis, nihilo minorem quàm ex meis, capio, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: lætitiâ me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minus quàm meæ,

non

non secùs quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitiâ, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem ut meæ: tuis rebus, utì meis, afficior: quæ meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur jucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ità lætor, ut meis.

Tuarum partium sum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te sequar: à te stabo: tuis in præsidiis ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor: de tuis unus ero, me tuum numera, me de tuis unum habe, in numero tuorum ero.

Tui officii est.

It is your duty.

Tuum est hoc munus, tuæ partes: hoc à te postulatur, tibi convenit, à te requiritur, exigitur, expectatur, tui muneris est, tuarum partium: hoc homines à te expectant, hoc ad te pertinet, attinet, spectat, in te convenit, te decet, tuum est, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præsum.

I look to your businesse.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, utì debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es charissimus.

Thou art my dearest or best beloved, or, I love thee best of all men in the world.

Summè, vehementer, valde, magnopere, maximopere,

pere, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, unicè, singulariter, egregiè, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, majorem in modum, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo: qui te vehementiùs diligat, concedo nemini: benevolentia in te mea ad summum pervênit: amor in te meus is est, ità accumulatus est, ut addi nihil possit: amorem in te meum verbis exprimere quî possum, quem cogitatione vix complector, cujus magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cogitatione fortasse consequi, complectíque possum; verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profectò non possum: æquè, similiter, pariter ac meipsum, non aliter ac meipsum, non secùs ac meipsum, itidem ut meipsum, te diligo: sic te diligo, ut neminem magis, nè me ipsum quidem: cùm te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vendico, principem locum obtineo: fero te in oculis, mihi es in amoribus, nihil mihi est te charius secundùm Deum, post Deum, excepto Deo: cùm à Deo discessi, nemo mihi est te charior: ego te ut oculos meos, aut si quid est oculis charius, diligo: singulari ergà te animo sum: ut pater in filium, ità ego in te sum animatus: habeo te filii loco: amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus: singulari sum in te benevolentia: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo consilio rectissimè utêris.

Your own counsell is best for you.

Tuo consilio si utêris, teipsum si audies, ipse tibi si obtemperaveris, morem gesseris, obsecutus fueris; nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis ratio-

nibus alienum committes, non labêris, non offendes, non ceciderís, nullam offenſionem, nullum caſum aut errorem timebis: ſapienter ſtatues, rectè judicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deſervedly, or, Thou haſt deſerved my hatred.

Ità de me meritus es, ità te geſſiſti, ea commiſiſti, eum te præbuiſti, præſtitiſti, ut minimè mihi curæ ſis, nullo apud me loco ſis, minimùm te curem, minimùm de te laborem, nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe à parente diſſentire.

It is a ſhame to diſſent from thy father.

Honeſtè à parente tuo diſſentire non potes: turpe tibi eſt à parente diſſentire: non potes à patre ſine infamia, ſine dedecore, ſine gravi culpa, ſine turpi nota diſſentire.

Turpe eſt ſibi tantùm vivere.

It is a ſhame for one to live ſo, that he will do no man good but himſelf.

Seipſum curare, nihil præterea, de ſeipſo tantùm, ſuâ tantùm unius causâ laborare, ſibi uni ſtudere, ſervire, proſpicere, conſulere, præterea nemini, turpiſſimum eſt, maximè dedecet, indecorum imprimis eſt, infamiæ, ignominiæ, dedecori eſt, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinionem minimè commodam aut optabilem parit; ejuſmodi res eſt, quam ſumma conſequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ nota, dedecus, accuſatio, reprehenſio, fraudi eſt, vitio vertitur, tribuitur, datur, adſcribitur, aſſignatur.

Turpe parentes ſenes deſerere.

It is a ſhame to forſake thy aged parents.

Deſeri à te, deſtitui patrem, tot affectum incommodis inopiæ, valetudinis, ſenectutis, minimè honeſtum eſt, haud æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non convenit, non oportet, jus non eſt, fas non eſt, nefas eſt, iniquum eſt, flagitium eſt, criminis eſt, turpe eſt: ut parentem deſeras afflictum inopiâ, morbo, ſenectute, in ſummis conſtitutum difficultatibus inopiæ, valetudinis, ſenectutis, honeſtum non fert, non patitur, ratio non concedit, non permittit: ſi patrem deſtitues, culpam committes, flagitium facies, flagitiosè facies, iniquè, injuſtè, inhoneſtè, turpiter, improbè, præter honeſtum, contra honeſtum, æquum, jus; non ut honeſtum ſuadet, non æquum eſt, jus eſt, par eſt, decet, convenit.

Vacare aliquantum à ſtudiis.

To take ſome breathing time from my book: It is good ſometime to have ſome refreſhing, paſtime, recreation after ſtudy.

FEriari licet à ſtudiis: poſtulat tempus, ut ſtudia intermittantur: tempus fert ut ſtudiorum uſus parumper dimittatur: deponere aliquantiſper ſtudiorum onus licet, omittere ſtudia, levare animum onere ſtudiorum: vacatio datur à ſtudiis: avocare animum à ſtudiis honeſtè poſſumus: feriæ ſtudiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes ſententia tua.

Wiſe men allow your judgement.

Magnum apud eos qui rectè judicant, tua ſententia

pondus habet, magni fit, magni æstimatur, magni penditur, autoritatis habet plurimum, gravissima est: rectè scientes in opinione ac judicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multum deferunt, facilè assentiuntur, acquiescunt. Vide, *Sententia à prudentibus approbata.*

Valetudine utor bonâ.

I am in good health.

Bene me habeo, mihi bene est, satis commodè, satìs bellè habeo, bene valeo, commodè valeo, valetudine bonâ utor; mihi est ut volo: quales cupio, vires possideo: viribus utor firmis: roboris, virium, valetudinis habeo satís.

Valetudo restituta.

Health restored or recovered after sicknesse.

Ego te languentem, jacentem, malè affectum, ad pristinam valetudinem, virtutémque revocavi: meo beneficio pristinas vires recuperâsti, recepisti, confirmatus es: factum est à me, ut ex morbo planè convalesceres, ut ex infirmo validus fieres, ut amissam valetudinem recuperares, ut in statum valetudinis pristinum, optimum restituereris.

Valetudo adversa ex gula.

Sicknesse of surfetting and gluttony.

Non facilè convalescunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant curæ est; qui quod comedant, neque quantum, neque quale sit animadvertunt; quibus omnem in cibis modum, omne judicium, omnem prorsus rationem gula eripuit; quibus

neque

neque modus edendi, neque ulla deligendi cibi ratio est; qui & plus appetunt in mensa, quàm satis est, & ex eo genere quod obsit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole, my strength not fully recovered.

Nondum vires colligere potui: nondum satis firmo sum corpore: nondum pristina mihi restituta valetudo est: confirmatus à morbo nondum omnino sum: non planè convalui: quas morbus mihi vires ademit, abstulit, eripuit, nondum prorsus recuperavi, recepi, revocavi: pristinam valetudinem nondum satis mihi videor assecutus: paulò adhuc deteriùs, aliquantò deteriùs quàm solebam, valeo: non ut solebam, valeo; minùs firmiter, minùs bellé: nondum utor pristinâ valetudine: pristinas vires quadam ex parte desidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs quàm eloquentia, magìs ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum causâ non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, scribebat, literis persequebatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, probabant omnes, rerum fructu potiùs, quàm specie verborum adducti.

Vastare.

To spoil, waste, and destroy.

Provinciam diripuit, vastavit, deprædatus est, rapinis exinanivit, exhausit: prædas egit è provincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valde, maximè, magnopere, maximopere, vehementer, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter, non parùm, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I would you saw my heart or good will.

Vellem, quæ sit in te animi propensio, posses inspicere: cuperem sensus tibi patere intimos animi mei: quàm vellem, quo modo animatus erga te sim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi esset optatius, quàm ut eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotæ sunt, oculis minimè patent, posses introspicere.

Velim scire quo animo in me sint homines.

I would know how men are affected toward me, or what good will is born me.

Scire velim, quo quisque in me animo sit, ut quisque sit erga me animatus, affectus, qui cujusque sit erga me animus, qui sensus, quæ voluntas: sensum cujusque nôsse, tenere, callere velim, patêre mihi velim.

Velim nostras à te historias conscribi.

I would have you write a story of our time and doings.

Velim à te nostrorum temporum consilia atque eventus literis mandari, res nostras monumentis commendari tuis: nostrum nomen tuis illustrari & celebrari

beati scriptis, tuis ornari scriptis valde velim: gloriæ sempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I desire to be in your love and favour.

Nè patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli cómittere ut partem amoris tui minimam capiam, ut exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, sumam, percipiam: fructum amoris tui velis esse non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & divites.

The Venetians mighty and rich.

Veneti opibus & potentiâ valent, pollent, vigent, præstant', excellunt, affluunt divitiis, opibus vigent, neque divitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driven from the haven by the winde, or, The winde kept us from the haven.

Portum, reflante vento, tenere non potuimus: portum inire conantes adversi venti vis repulit ac rejecit: nè portum obtinere licuerit, cùm omni studio conaremur, ventus effecit: venti vis portu exclusit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis adversa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amovit: rejecti sumus à portu reflante vento, portum ventus eripuit, summovit nos ventus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as much as he could for your discredit, or defacing of your worship.

Acerba nimis adversus tuam dignitatem ejus oratio fuit,

fuit, inhonestè admodum de te loquutus est, gravissimè tuam dignitatem oppugnavit: loquutus est in te sic, ut acerbiùs aut inhonestiùs non potuerit.

Verbositas non est eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cujus est prolixior, longior, uberior oratio, si qui diutiùs loquitur, qui longiorem sermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentiam possidet; si ei qui verbosior est, qui plura effundit verba, laus eloquentiæ debetur; si verborum in copia sita est elegantia; næ tu omnium qui vivunt, eloquentissimus es, omnes mortales eloquentiâ anteis.

Vereor ut sustineas spem de tuis studiis conceptam.

I doubt how you will answer to the hope conceived of your studies, I fear you will not prove such a student as men think and look for.

Vereor, nè quam de studiis expectationem concitâsti, hanc sustinere ac tueri non possis: vereor, ut expectationi tua studia respondeant, nè tua studia expectationi respondeant, nè cum hominum opinione non consentiant; nè alium, atque expectatur, exitum habeant; nè qui expectatur, fructum non pariant.

Verisimile.

Likely or reasonable.

Rationi consentaneum est, cum ratione consentit, consentaneum est, simile veri, credibile, non alienum à ratione, cum ratione congruens: ratio postulat, ut credatur: est, cur credatur, verum putetur: verisimilitudinem,

nem, speciem, formam, imaginem, præ se fert, ostendit: non discrepat, non dissentit, non procul abest à ratione.

Veritas pluris quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendship.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: majorem habeo veritatis quàm amicitiæ rationem: pluris est apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Versari in re levi.

To be occupied in things of little price, or, To follow a trade of little gains.

Tenui mercede, levi quæstu, exiguo lucro das operam in scriptura: operam navas iis, qui vectigalia tractant, vectigalibus præsunt. Vide, *Studere rebus levibus.*

Via obstructa.

The way is forbid or barred up.

Transitus interdictus est, interclusa via est, non patet aditus.

Vide nè honori tuo discedat.

Take heed lest you crack your credit: do your endeavour, that your honour or good name and report be not stained.

Da operam diligenter, enitere, conare omni studio, contende omnibus viribus, intende omnes nervos, incumbe

cumbe toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam, age hoc quàm diligenter potes, nè quam tuus honor jacturam faciat, nè quod ferat detrimentum, nè quam injuriam accipiat, nè quâ labe inficiatur, nè quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim à te non valeo avertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or resistance; or, I cannot promise you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum nè pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, asseveranter, certò promittere non audeo: eâ te curâ prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero, nè quando tibi vis inferatur ulla, nè quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, nè quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of revenge.

Ultionis omne libenter consilium abjicio, depono, omitto: omnem acceptæ injuriæ memoriam ex animo deleo: de ultione nihil planè cogito, animus meus ultionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem, scelus turpissimum.

The betraying of thine own countrey or father, is the most shamefull deed that may be.

Nullum est gravius piaculum, quàm patriam aut parentem

rentem violare, quàm patriæ aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, injuriam facere, inferre.

Vir bonus constans est.

A good or true man is constant.

Vir bonus, ut sententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere difficile est, magni negotii est: vir bonus in sententia firmissimè constat, vir bonus á recta sententia desciscere vix potest, ut sententiam mutet non facilè adducitur. Vide, *Mutas sententiam.*

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cum virtute traducitur, à paucis hodie probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, sequantur: parvi fit hodie probitas & morum integritas: qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucósque invenias.

Virtus præmiis cumulata.

Vertue laden with rewards.

Magna sunt rectè agentibus proposita præmia: omnes qui sese in recta vivendi ratione exercent, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni ubertimum ac præstantissimum ferent: præclaram honestámque vitam res utilissimæ consequuntur: vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, præmium est decus, & earum rerum copia, quas qui possidet, optimè cum illo agi existimatur.

Virtus

Virtus egregia.

A noble minde and vertuous.

Tuâ virtute & magnitudine animi nihil est nobilius: singularis in te laus ob tuam virtutem, atque animi præstantiam confertur: majorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines, plus famæ, consequutus est nemo.

Virtus magìs honore afficienda, quàm divitiæ.

Vertue more to be honoured then riches.

Placet mihi, probatur, valde satisfacit mos & consuetudo tua: laudem tuæ consuetudini tribuo, quòd eos colas, verearis, observes, in honore habeas, honore, observantiâ, studio prosequaris, honore afficias, observantiâ colas, quòd iis honorem habeas, tribuas, præstes, observantiam ac studium præstes, qui virtute potiùs, quàm divitiis abundant, excellunt, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores quàm divitiis, quos virtus potiùs quàm divitiæ commendat, qui virtutem magìs quàm fortunæ bona possident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue setteth up men of low degree.

Multos infimæ conditionis, humillimæ sortis, obscuri loci, nullâ parentum aut majorum laude commendatos, obscuro loco natos, ignobili, obscuro, infimo genere editos, extulit atque illustravit virtus: multos generis humilitate jacentes virtus erexit: nobilitantur atque honestantur virtute multi genere ignobiles & obscuri.

Virtus florens oppressa inimicorum injuriâ.

Flourishing vertue overthrown by the injurie of enemies.

Quo tempore florere debeas, debuit illustrior esse tua laus, altiùs ascendere, plus consequi dignitatis, majorem obtinere existimationem, præstantiore esse loco, plus habere autoritatis, plus possidere laudis, honestior esse, clarior esse, major ac præstantior haberi debuisti: te tuorum inimicorum afflixit injuria, perdidit, evertit omnibus fortunis; oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modò è numero viventium, sed planè infra mortuorum conditionem amandavit.

Virtus utilis in omni fortuna.

Vertue profitable for all fortunes, or whatsoever happeneth.

In utraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in adversa, tum in secunda fortuna uberrimos fructus affert: magnas utilitates in omni fortuna parit virtus: adversis pariter & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa: semper utilis & fructuosa virtus est: in omni tempore juvamur à virtute, imbecilli confirmamur, jacentes & afflicti excitamur, sublevamur, erigimur: ecquando non utilis virtus est? ecqua utilitas cum virtutis utilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchased with great labour.

Tuis laboribus ac vigiliis virtutem tibi peperisti, com-

comparâsti, parâsti, consequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigiliis consequutus es, ut virtutem possideas, ut virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, præstes, fruaris. tuam virtutem tuis laboribus & vigiliis referre debes acceptam: tibi ipsi, tuísque laboribus tuam virtutem debes: non hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores gravissimos & suscepisses, & pertulisses.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from payment of taxes, tributes or subsidies for his vertues sake.

Virtute suâ consequutus est, nihil ut publicè penderet, fructum ut nullum publicè penderet, ut vectigalis non esset, ut esset immunis; ut ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur; nihil ut publicè solveret; ut esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur; ut nullam pecuniam in commune conferret, ut publicis oneribus vacaret, tributarius ut non esset, tributum ut nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made stronger or fenced by vertue against fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: munisti te virtute contra fortunam: septus es virtutis præsidiis adversus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viventi, virtutem colenti, fortuna potest: tutus es à fortunæ injuriis: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute vivis: non tibi varii casus impendent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Virtute

Virtute vacuum fortuna facilè profligat.

Fortune easily conquereth the coward, or, The least blast of adversitie maketh the heartlesse man to flie: vertue is the best defence against adversitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis non tuetur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti adversus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsunt virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall have her just honour and reward.

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucesset aliquando illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando cùm suus virtuti tribuatur honor, cùm virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti æstimetur, quanti est, in honore sit; cùm virtuti honores debiti persolvantur, deferatur plurimum; cùm virtus magna in primis honestáque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The bestowing of vertue.

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, ostendit, communicat, is tantum affert beneficium, quantum esse præterea nullum potest.

Virtutis non pretii causâ.

For vertue ſake, and not for reward.

Agis hoc non præmii ſpe commotus, ſed humanitate adductus, benignitate impulſus, ſtudio liberalitatis incitatus: non te ad hanc rem utilitatis aut præmii ſpes, verùm te adduxit, impulit, incitavit, humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propenſio, inductio: dediſti hoc humanitati tuæ, non præmiis: agnoſco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic eſt humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The juſt reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illuſtret: erit aliquando, cùm virtuti honos habeatur, ſuus tribuatur honos, debita merces perſolvatur, locus honeſtus ubique ſit.

Virtuti ſubjecta omnia.

All things ſubject to vertue.

Omnia ſunt ſub poteſtate ac ditione virtutis: rerum omnium regina virtus eſt, dominatur, una regnat, ſummum jus habet, omnia regit: virtuti cuncta parent, cedunt, ſubjecta ſunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperium habet in omnes res, omnia tenet, poſſidet, jure ac poteſtate ſuâ complectitur: quid eſt quod aſſequi virtus non poſſit?

Vita beata in virtute poſita.

The happie life conſiſteth in vertue.

Bene ſentire, rectéque facere, ſatis eſt ad bene beatéque

ſéque vivendum: unam qui colit probitatem, ei deeſſe ad felicitatem nihil poteſt, is ad felicitatem nihil deſiderat, nihil requirit: quicunque rationem ducem in vita ſequitur, ei ad felicitatem ampla, maximéque certa patet via: probitatem qui poſſidet, ſimul is poſſidet ſummum bonum, nihil ad felicitatem præterea requirit: boni mores, & honeſtæ rationes felicitatem pariunt: felicitas integritate comparatur: ſi quis in colenda probitate totus eſt, feliciter admodum, ac beatiſſimè cum illo agitur.

Vita chariſſima poſt honorem.

After honour life is deareſt, or, Onely honour dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima eſſe, chariſſima, antiquiſſima vita debet: ſecundum honorem, poſt honorem, honore excepto, ſi honorem exceperis, nihil eſſe debet vitâ prius, potius, charius, antiquius: primas ſibi partes poſt honorem, vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worſhip are alike to be regarded.

Saluti pariter & honori conſulendum: ducenda ſimul ratio eſt & ſalutis, & dignitatis: non dignitatem magìs, quàm ſalutem ſpectare debemus: ſalutis ratio cum dignitatis ratione conjungenda: quærenda, amanda, expetenda ſine ſalute dignitas non eſt: non eſt à dignitate vita ſejungenda: decet ſtudere dignitati, cum eo tamen ne ſtudium vitæ negligatur.

Vitæ genus optimum inſtituiſti.

Thou haſt taken the beſt trade of life.

Exordium vitæ præclarum feciſti, egregio vitam

principio inivisti, optimum cursum cœpisti, rationem præclaram instituisti, optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, cùm te Deo addixisti. Vide, *Sanum judicium*.

Vitæ fastidium.

A wearinesse of life.

Vitæ me tædet: vitam fastidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè vivo: molesta, gravis, amara prorsus mihi vita est: ægerrimè, molestissimè, prorsus miserè vivo, quandò mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabant omnes.

Vitam miseram mors præclara consecuta.

A noble death followed his painfull and unhappie life.

Ut miserè vixit, ità periit honestè: miserrimam vitam mors præclara terminavit: vitam infelicem egregio mortis genere conclusit: acerbitates vitæ multas una peregregiæ mortis hora compensavit: vitam vixit infelicem, præclaram verò mortem obiit: miseriam in vita sustinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præstabo tibi otium, quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni molestia remotam, sejunctam, separatam, segregatam, disjunctam, nullis rerum humanarum fluctibus jactatam: efficiam, ut quietè vivas, ut quietam vitam ducas, facilem ut habeas, & expeditum vitæ cursum, tranquillè prorsus

ſus ut agas, ut omni moleſtiâ vaces, ut otio fruaris jucundiſſimo, commodiſſimo, uberrimo, ut otiosè vivas.

Vita ruſtica grata.

The countrey life pleaſant.

Otium & quies ruſtica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, jucunditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiam, delectationi eſt, delectatione me afficit: rus animo meo jucundiſſimum eſt: rure ruſticóque otio delector, mirè paſcor: delectationem, voluptatem, jucunditatem ex rure capio, percipio, ſuſcipio: otio illo, atque illâ quiete, quam ruſtica parit habitatio, libentiſſimè fruor: ſi ullâ re, otio capior & quiete ruſticâ: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio ruſtico.

Vitiis deditus.

Given to vice and wickedneſſe.

Nunquam à vitiis animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitiis non cogitas: hærent in animo tuo ſtudia vitiorum: nunquam tua mens ab improbis cogitationibus diſcedit, abducitur, avellitur: vitia ſemper cogitat animus tuus.

Vivis mecum, nec animum meum perſpectum habes.

You live with me, yet you know not all my heart; or, Yet I am unknown unto you in many points.

Me uteris aſſiduè, aſſiduus tibi mecum intercedit uſus, conſuetudo inter nos aſſidua eſt, veruntamen planè non tenes animum meum, prorſus non calles mea conſilia, non omnino mei tibi ſenſus patent, non penitus, non perfectè, non ex omni parte, non uſquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I have lived a long time.

Satis diu vixi, ætatis satis vixi, vitæ satisfeci ætate, satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi, non me pœnitet quantum vixerim, cursum vitæ minimè brevem peregi, vixi vitam satis diuturnam, hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar immaturus, non avellar immaturus à vita.

Una bonorum sententia.

All good men are in one minde and opinion.

Unus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eôdem concurrunt omnium sententiæ, sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione tuentur, eadem est omnium sine ulla varietate opinio, opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater suscipit, magnâ voluptate patrem afficiunt bene morati liberi, magnæ voluptati sunt parenti qui moribus excellunt filii : capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam, & lætitiam pater.

Voluptas esca malorum.

Pleasure the bait or instrument to all evill or wickednesse.

Voluptas ad ea quæ minùs decent, homines allicit: hominibus malorum esca voluptas est: multi ducem sequentes

quentes voluptatem, graviter offendunt: duce voluptate multi errant miserrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditiis voluptatum, infortunia subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrunt: voluptate, tanquam dulci veneno, homines pereunt: jucundam ac dulcem voluptatum consuetudinem tristis admodum & amarus consequitur eventus: sæpe voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur: voluptatis exitus, doloris initium est.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ, quod facilè intellexerim, ei perjucundæ fuerunt, summam voluptatem, lætitiam, gaudium, jucunditatem attulerunt: summâ eum voluptate tuæ literæ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Urbs Pompeianarum partium fuit.

The city followed Pompey, or took part with Pompey.

Universa civitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat: ad Pompeii ductum applicaverant se, contulerant se, adjunxerant se vires omnes civitatis.

Utar fratre tuo.

I will use your brother, or follow his advice and counsell.

Utar ad omnia tuo fratre, utar operâ tui fratris in omni re: confugiam ad fratrem tuum: si quid erit agendum, fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum rejiciam, ejus consilium petam, operam exposcam. Vide, *Per fratrem tuum agam.*

Ut filius mihi charus es.

Thou art as deare unto me as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, ut filio meo: tuâ causâ cupio, quantum filii mei causâ volo: cupio tibi secunda omnia, non minùs ac filio: æquè tibi faveo ac filio meo: animatus in te sum, ut in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Utile tibi erit.

It shall be profitable for thee.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, utilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges, valde erit è re tua, valde in rem tuam, tuis rationibus vehementer conducet, in eo tibi maximè conducetur, utilitas maxima consequetur, vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cum fructu, utilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Ut majores tuos sequaris, operam virtuti da.

Seek after vertue, that you may follow the steps of your ancestours.

Si tuorum majorum laudibus respondere vis, si majores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum majoribus tuis præbere studes, ut ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est; navari à te operam virtuti oportet; debes virtutem colere; tui muneris, tui officii, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare; non licet tibi virtutem negligere; hoc ad te pertinet, in te convenit, à te postulatur, atque adeò tanquam debita res exigitur.

Utrumque vici.

I overcame them both.

Utrumque facilè fregi, atque abjeci, nullo negotio retudi: victoriam ex utroque tuli: victoriâ sum potitus: uterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine graviter vulneratus, percussus est: grave vulnus accepit, tulit: plagam accepit, gravi vulnere est affectus.

Vulnus insanabile.

An incurable wound.

Futurum non spero, ut ex hoc vulnere convalescat: ejusmodi vulnus est, ut sanari non possit, ut salus desperanda videatur, ut spes salutis nulla supersit, ut medicinæ non sit locus.

Vultus dissentit ab animo.

A dissembling face: the countenance is no sure token of the inward disposition of the minde.

Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: dissentit animus à vultu: non convenit animus cum vultu: index animi verus non est vultus: falsâ vultûs imagine, fictâ specie dissimulatur animus: aliud vultus præ se fert, aliud animus celat, occultat, tegit, aliud animo latet: tegit animum vultus: mendax vultus est, latet animus in vultu: quasi velo, aut

aut involucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert: sensus animi cum specie vultûs minimè congruit. Vide, *Aliud præ se fert, aliud sentit.*

Uxor fœcunda.

A fruitfull wife, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, suscepit, tulit: complures ex ea filii nati sunt: filios ei peperit multos: ità fœcundâ uxore usus est, ut filiis auctus sit multis, ut filiorum multitudine abundaverit.

FINIS.

A table to finde out Latine for any of these English titles, by figures following, which signifie the page of every leaf.

As-

your

in

Disho-

E

the

H

N

O

P

Sted-

W

not

FINIS.

